

ผลกระทบจากการรับรู้และเปิดเผยรายการต่อมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้น :
กรณีศึกษางบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาวพวงเพ็ญ ชูรินทร์

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีดุสิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Effect of Recognition and Disclosure on Market Value of Equity:
The Case of Separate and Consolidated Financial Statements of Listed Firms in
the Stock Exchange of Thailand

Miss Puangpen Churintr

ศูนย์วิทยุโทรพัทยา
A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Accountancy

Department of Accountancy

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลกระทบจากการรับรู้และเปิดเผยรายการต่อมูลค่ายุติธรรม
ของส่วนของผู้ถือหุ้น : กรณีศึกษางบการเงินเฉพาะกิจการ
และงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

โดย

นางสาว พวงเพ็ญ ชูรินทร์

สาขาวิชา

การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พรต ฉัตรภรณ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร. สุพล ดุรงค์วัฒนา

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

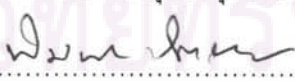

..... คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรรณพ ต้นละมัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรศักดิ์ ทูมมานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์พรต ฉัตรภรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพล ดุรงค์วัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์พนา ปิตถวัชชัย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. สันสกฤต วิจิตรเลขการ)

พวงเพ็ญ ชูรินทร์ : ผลกระทบจากการรับรู้และเปิดเผยรายการต่อมูลค่ายุติธรรมของ
 ส่วนของผู้ถือหุ้น : กรณีศึกษางบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมของบริษัท
 จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (The Effect of Recognition and
 Disclosure on Market Value of Equity : The Case of Separate and Consolidated
 Financial Statements of Listed Firms in the Stock Exchange of Thailand) อ. ที่
 ปริญญาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ. ดร. พงศ์พรต ฉัตรภรณ์, อ. ที่ปริญญาวิทยานิพนธ์ร่วม
 รศ. ดร. สุกพล ดุรงค์วัฒนา, 125 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการ
 บันทึบบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนที่รับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธี
 ส่วนได้เสียในงบการเงินรวมหลังการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 มีความเกี่ยวข้อง
 ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนแตกต่างไปจากข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่
 เกิดจากการบันทึบบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่เปิดเผยไว้ใน
 หมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 รวมทั้งอธิบาย
 สาเหตุในมุมมองที่เกิดจากนักลงทุน วิธีการศึกษาใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การ
 ถดถอยแบบภาคตัดขวาง โดยประยุกต์ตัวแบบของ Ohlson (1995) ทั้งนี้ทำการทดสอบก่อน
 และหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยใช้ข้อมูลรายปีของปี พ.ศ. 2549-2550 ทั้ง
 แบบรวม แบบแยกรายปี และแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่าง
 ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึบบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนที่รับรู้ใน
 งบการเงินเฉพาะกิจการและกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวม มีความ
 เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ในขณะที่ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการ
 บันทึบบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุ
 ประกอบงบการเงินไม่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทั้งนี้ไม่สามารถสรุปสาเหตุที่ข้อมูลซึ่ง
 รับรู้ในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ หรือสาเหตุที่ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุ
 ประกอบงบการเงินไม่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าเกิดจากการที่นักลงทุนให้
 ความสำคัญกับตำแหน่งในการวางข้อมูล

ภาควิชา การบัญชี

ลายมือชื่อ นิสิต.....

สาขาวิชา การบัญชี

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริญญาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริญญาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

4883354726 : MAJOR ACCOUNTANCY

KEYWORDS : RECOGNITION/DISCLOSURE/SEPARATE/CONSOLIDATED

PUANGPEN CHURINTR : THE EFFECT OF RECOGNITION AND
DISCLOSURE ON MARKET VALUE OF EQUITY: THE CASE OF SEPARATE
AND CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS OF LISTED FIRMS IN THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PONGPROT
CHATRAPHORN, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR : ASSOC. PROF. SUPHOL
DURONGWATTANA, Ph.D. 125 pp.

The purposes of this study are to examine value-relevance of the difference between earnings figures in separate and consolidated financial statements based on Thai accounting standard (TAS) number 27, comparing with the difference between the earnings figures disclosed in the notes to financial statements prior to the TAS 27 was effective. This study also examines the reason for the value-relevance of the earnings figures. This study used correlation analysis and cross-sectional regression, based on Ohlson (1995) model for pooled, yearly, as well as industrial cross-sectional analysis, using data between year 2006-2007, which were the period of pre and post the mandated change of TAS 27. The results indicate that the difference between earnings figures in separate and consolidated financial statements based on TAS 27 is value-relevant. In contrast, the difference between earnings figures disclosed in the notes to financial statements is not value-relevant. The results cannot show the reason for earnings figure position as a factor for the value-relevance.

Department : Accountancy

Student's Signature.....

Field of Study : Accountancy

Advisor's Signature.....

Academic Year : 2009

Co- advisor's Signature.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ดิฉันขอกราบขอบพระคุณ ผศ. ดร. พงศ์พรต ฉัตรภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์นี้ และ รศ. ดร. สุพล ดุรงค์วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาสละเวลาให้
คำแนะนำจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ และ รศ. ดร. วรศักดิ์ ทุมมานนท์ ประธาน
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ. ดร. พิมพ์พนา ปัตถวิชัย หัวหน้าภาควิชาการบัญชี ที่ให้
ความเอาใจใส่ติดตามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้คำแนะนำ
ปรึกษา ผศ. ดร. วิศรุต ศรีบุญนาค ผศ. ดร. เกียรติไกร บุญเลิศอุทัย ที่ให้แนวทางในการทำ
วิทยานิพนธ์ รศ. ดร. ดนุชา คุณพนิชกิจ ผศ. ดร. อรนุช สูงสว่าง ศ. ดร. อุทัย ต้นละมัย
ที่ให้ความเมตตาเสมอมา และ อาจารย์ ดร. สันสกฤต วิจิตรเลขการ ที่กรุณาสละเวลาให้
คำแนะนำจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วง

ดิฉันขอขอบคุณ ดร. ธีรพร ตันตยวงค์ เพื่อนที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือ
ตลอดระยะเวลาของการศึกษา ดร. ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ ดร. เกียรตินิยม คุณดิสุข
คุณจารุวัฒน์ ขอเจริญ และน้อง ๆ นิสิตปริญญาเอกทุกท่านที่ได้เอ่ยนาม ที่ให้กำลังใจ
และให้ความช่วยเหลือตลอดการศึกษานี้

สุดท้ายนี้ดิฉันขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ นายวี และนางผิวม่อง ชูรินทร์
ที่วางรากฐานให้เห็นความสำคัญของการศึกษาจนนำมาสู่ความสำเร็จในวันนี้ ขอขอบคุณ
พี่ น้องและหลาน ๆ ในครอบครัว ซึ่งให้กำลังใจในการศึกษาครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช-ซ
สารบัญตาราง.....	ณ-ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของงานวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ข้อดีและข้อเสียของการใช้วิธีราคาทุนในการจัดทำงบการเงินเฉพาะกิจการ	9
ข้อดีและข้อเสียของการใช้วิธีส่วนได้เสียในการจัดทำงบการเงินเฉพาะกิจการ	9
ผลกระทบของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทห่วย่อยราคาทุน และวิธีส่วนได้เสีย.....	10
ความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27....	17
ความแตกต่างของการรับรู้และการเปิดเผยรายการ.....	18
ข้อกำหนดเบื้องต้น.....	22
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	22
คำจำกัดความของงานวิจัย.....	22
ความเกี่ยวข้องของการรับรู้รายการในงบการเงินเฉพาะกิจการ.....	23
ตัวแปรควบคุม.....	50
บทที่ 3 การพัฒนาสมมุติฐานและระเบียบวิธีวิจัย	
การพัฒนาสมมุติฐาน.....	52
ระเบียบวิธีวิจัย.....	68

บทที่	หน้า
บทที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	
สถิติเชิงพรรณนา.....	72
สหสัมพันธ์ของตัวแปร.....	76
ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ.....	78
ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับความแตกต่าง ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธี ราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย.....	80
ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับความแตกต่าง ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธี ราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียเปรียบเทียบก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม.....	84
สาเหตุที่นักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่า ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน.....	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	100
อภิปรายผล.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	103
รายการอ้างอิง.....	105
ภาคผนวก.....	112
ภาคผนวก ก.....	113
ภาคผนวก ข.....	117
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความแตกต่างระหว่างวิธีราคาทุน วิธีสัดส่วน และวิธีส่วนได้เสียที่กระทบ งบกำไรขาดทุนและงบดุลของบริษัทใหญ่.....	11
2	จำนวนกิจการที่ใช้ศึกษา.....	73
3	สถิติเชิงพรรณนา.....	75
4	ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันและสเปียร์แมนของตัวแปร.....	77
5	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตาม บัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ.....	79
6	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตาม บัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ค่าสัมบูรณ์ของความ แตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549.....	81
7	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตาม บัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ค่าสัมบูรณ์ของความ แตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2550.....	82
8	จำนวนและร้อยละของกิจการที่ใช้ในการศึกษาแยกตามประเภท อุตสาหกรรม.....	85

ตารางที่

หน้า

9	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสียก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2549) โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรม เป็นตัวแปรควบคุม.....	87
10	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสียหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2550) โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรม เป็นตัวแปรควบคุม.....	90
11	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างซึ่งมีทิศทางลบของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549.....	92
12	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงบวกที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549.....	94
13	ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงลบที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวมของปี พ.ศ. 2550	96

ตารางที่

หน้า

- 14 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตาม
บัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของ
กำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงบวกที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตาม
วิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวม
ของปี พ.ศ. 2550

98

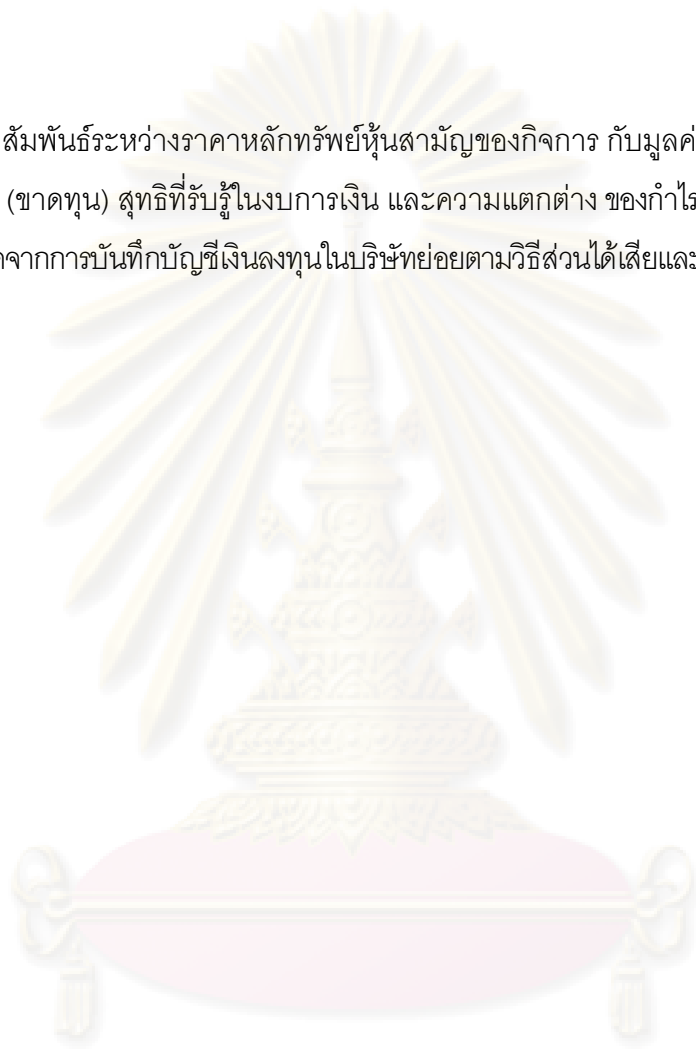
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- 1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ กับมูลค่าตามบัญชี
 กำไร (ขาดทุน) สุทธิที่รับรู้ในงบการเงิน และความแตกต่าง ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ
 ที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุน..... 24

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ออกประกาศ ฉบับที่ 26/2549 ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2549 เรื่องการปฏิบัติตามวิธีการบัญชีเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) ประเด็นสำคัญของประกาศ ฉบับนี้ คือ กำหนดให้บริษัทใหญ่ต้องจัดทำงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับรายการเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และยังคงจัดทำงบการเงินรวมซึ่งแสดงรายการเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธี ส่วนได้เสีย ต่อมาเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ออก ประกาศสภาวิชาชีพ ฉบับที่ 9/2550 เพื่อประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550) สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 การบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เป็นผลให้รายการความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่เคยปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เปลี่ยนมาเป็นการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ ส่วนงบการเงินรวมแสดงกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย หลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550) บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกรายการเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย และวิธีราคาทุนซึ่งเดิมปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงินนั้น สามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวม

ต่อมาสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 12/2552 ในวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เรื่องการจัดเลขระบุนุฉบับมาตรฐานการบัญชีของไทย ให้ตรงตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งประกาศฉบับนี้กำหนดให้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 เป็นเลขระบุนุฉบับมาตรฐานของงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ (ปรับปรุง 2550) หรือมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550) เดิม โดยประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฉบับที่ 12/2552 นี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2552 อันเป็นวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อไปในงานวิจัยนี้จึงใช้คำว่า “มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27” ซึ่งมีความหมาย เช่นเดียวกับคำว่า “มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550)”

สำหรับในต่างประเทศการนำเสนอของบการเงินเฉพาะกิจการเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนได้เสียอื่นได้แก่นักลงทุน เจ้าหนี้เงินกู้ เป็นต้น ให้ความสนใจน้อย เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียในต่างประเทศใช้ข้อมูลจากงบการเงินรวม (Kothavala, 2003; Stoltzfus and Epps, 2005; Bauman, 2007) สำหรับประเทศไทยกำหนดให้ถือว่างบการเงินเฉพาะกิจการเป็นงบการเงินตามกฎหมาย ซึ่งมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศไม่มีข้อกำหนดนี้ (วิภาดา ตันติประภา, 2550) และ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดให้จ่ายเงินปันผลจากกำไรของงบการเงินเฉพาะกิจการ (สุกิจ อุดมศิริกุล และสุกัญญา อุดมวรรณ, 2550) นอกจากนี้ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานฉบับนี้มีการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยหน่วยงานต่าง เช่นสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (อาร์วายทีไอน์, 2549) สมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ และสมาคมบริษัทจดทะเบียน (อาร์วายทีไอน์, 2550) ดังนั้นงบการเงินเฉพาะกิจการจึงน่าจะมีความสำคัญ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุนอื่นทำให้ข้อมูลในงบการเงินเฉพาะกิจการแตกต่างจากข้อมูลในงบการเงินรวมนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่งเกิดขึ้นจึงยังคงมีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่น้อย วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2550) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 และ 45 สำหรับบริษัทจดทะเบียนใน SET 100 ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วง 1 มกราคม – 30 กันยายน พ.ศ. 2549

สันสกฤต วิจิตรเลขการ (2550) ขยายงานของวรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2550) โดยใช้ข้อมูลของไตรมาสแรกในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งสันสกฤต วิจิตรเลขการ กล่าวว่างานวิจัยของเขามีข้อแตกต่างกับงานของวรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2550) คือเป็นการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่ผลกระทบที่จำลองว่าเสมือนหนึ่งว่าเกิดขึ้นดังเช่น วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2550) ทำการศึกษาไว้ ความแตกต่างอีกประการหนึ่งก็คืองานวิจัยของสันสกฤต วิจิตรเลขการทำการศึกษาโดยใช้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมดจำนวน 461 บริษัท ต่อมาวรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2551) ศึกษาบริษัทที่มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 ในแง่จำนวนบริษัทผลกระทบเบื้องต้นต่อการดำเนินงานของบริษัทเหล่านี้ การตอบสนองของตลาดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชี ความสามารถในการจ่ายเงินปันผล ผลกระทบโดยรวมที่มีต่อกำไรสุทธิของไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2550 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2550) กล่าวถึงเหตุผลการกำหนดให้กิจการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัท ย่อยในงบการเงินเฉพาะกิจการด้วยวิธีราคาทุนของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board, IASB) ว่าสาเหตุประการหนึ่ง คือ การบันทึกบัญชีเงินลงทุน ด้วยวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินเฉพาะกิจการให้ข้อมูลไม่แตกต่างไปจากงบการเงินรวม แต่ยังไม่มีผู้ ศึกษาในเรื่องการรับรู้รายการในงบการเงินเปรียบเทียบกับ การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบ การเงินสำหรับการเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานฉบับนี้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่าเมื่อการ บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยได้เปลี่ยนจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุนซึ่งทำให้ความ แตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนใน บริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่เคยปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงินเปลี่ยนมา เป็น การรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ อันทำให้มีความแตกต่างของข้อมูลในงบการเงินเฉพาะกิจการกับงบการเงินรวมแล้ว การ เปลี่ยนแปลงการรับรู้รายการกำไรสุทธิตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการมีประโยชน์ใน การตัดสินใจ (ความเกี่ยวข้อง) กว่าการที่ข้อมูลเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือไม่

งานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาถึงความแตกต่างของประโยชน์ในการตัดสินใจระหว่างข้อมูลที่รับรู้ ในงบการเงินกับข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้แก่ Davis-Friday et al. (1999) ศึกษาความสามารถในการอธิบายมูลค่าตลาดของกิจการ จากการเปิดเผยข้อมูลหนี้สินที่เกิดจาก ผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุในหมายเหตุประกอบงบ การเงินกับการรับรู้หนี้สินรายการเดียวกันในงบการเงิน เปรียบเทียบก่อนและหลังการนำ SFAS No. 106 Employer's Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions บังคับใช้ Espahbodi et al. (2002) ทดสอบการตอบสนองของราคาหุ้นที่มีต่อการประกาศใช้มาตรฐานการ บัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 ในเรื่องของผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นและทำการทดสอบ เกี่ยวกับความมีประโยชน์ในการตัดสินใจของข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีและการ เปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน Seow and Tam (2002) สรรวจความมีประโยชน์ในการตัดสินใจของ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินต่อการตอบสนองของตลาดของตราสารอนุพันธ์โดยใช้ SFAS Nos. 105, 107 และ 119 ซึ่งแสดงการรับรู้กำไรและขาดทุนของการซื้อขายอนุพันธ์ทางการเงิน และการ เปิดเผยจำนวนเงินต้น ระยะเวลาการชำระหนี้ และมูลค่ายุติธรรมของการซื้อขายอนุพันธ์ เป็นต้น

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการรับรู้รายการกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการว่ามีประโยชน์ในการตัดสินใจว่าการที่ข้อมูลเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ มีความสำคัญหลายประการ ได้แก่ ในมุมมองของสาขาวิชาชีพบัญชี การรับรู้รายการในงบการเงินกับการเปิดเผยข้อมูลไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินถูกมองว่าเป็นทางเลือกของการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ดังนั้น การรับรู้รายการในงบการเงินกับการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินหรือไม่เป็นสิ่งที่คณะกรรมการร่างมาตรฐานการบัญชี ผู้จัดเตรียมงบการเงิน และนักวิชาการสนใจ ภายใต้สมมุติฐานของควมมีประสิทธิภาพของตลาด (Efficient market) ซึ่งมีต้นทุนในการจัดเตรียมข้อมูลน้อย การจัดเตรียมข้อมูลแบบใดอาจไม่สำคัญ แต่ถ้าหากต้นทุนของการจัดเตรียมข้อมูลมีสาระสำคัญ มีความลำเอียงของการใช้ข้อมูลของนักลงทุน เช่น การให้ความสนใจเฉพาะข้อมูลบางส่วนไม่ใช่ทั้งหมด การรับรู้ความเชื่อถือได้ (Perceived reliability) ของข้อมูลซึ่งรับรู้รายการในงบการเงินแตกต่างจากข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุแล้ว การเลือกที่จะรับรู้รายการในงบการเงินหรือเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก็จะมีผลสำคัญ (Ahmed et al., 2006) นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุนซึ่งแสดงถึงการบังคับใช้ทางเลือกที่จะรับรู้รายการในงบการเงินแทนที่จะเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ยังไม่มีผู้ศึกษาประเด็นนี้ในประเทศไทย

1.2 คำถามของการวิจัย

ในขณะที่งานวิจัยของวรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2550) และสันสกฤต วิจิตรเลขการ (2550) มุ่งศึกษาถึงผลกระทบโดยรวมของมาตรฐานฉบับที่ 44 และ 45 งานวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงการรับรู้รายการในงบการเงินเฉพาะกิจการมีความเกี่ยวข้องกว่าการที่ข้อมูลเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ และเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นโดยเน้นการรับรู้ของนักลงทุนที่มีต่อตำแหน่งของข้อมูลที่ถูกวางไว้ในงบการเงิน

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องส่วนเพิ่มของการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการเมื่อเปลี่ยนมาใช้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน เปรียบเทียบกับการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนไว้ในหมายเหตุ

ประกอบงบการเงินและอธิบายสาเหตุซึ่งเกิดจากการรับรู้ของนักลงทุนที่มีต่อการรับรู้รายการและการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อทดสอบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้างต้น งานวิจัยนี้ใช้การทดสอบสามส่วนประกอบกันในการพิจารณาความแตกต่างของการให้ประโยชน์ในการตัดสินใจของนักลงทุนที่มีต่อข้อมูลของการรับรู้รายการในงบการเงินกับการเปิดเผยข้อมูลไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

การทดสอบส่วนแรกทำการทดสอบความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่เผยแพร่ว่าตลาดตอบสนองต่อข้อมูลที่อยู่ในงบการเงินรวมหรือไม่ เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้เผยแพร่ข้อมูลทั้งงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวม การทดสอบส่วนนี้จึงเป็นการทดสอบว่าตลาดตอบสนองต่อข้อมูลที่อยู่ในงบการเงินรวมอันประกอบด้วยมูลค่าตามบัญชีของกิจการและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมสอดคล้องตามทฤษฎีของ Ohlson (1995) ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้เป็นทฤษฎีหลักในการอธิบายหรือไม่ การทดสอบส่วนที่สองคือการทดสอบว่าการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาหุ้นในงบการเงินเฉพาะกิจการ ซึ่งสามารถนำมาคำนวณหาความแตกต่างจากกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวม มีความเกี่ยวข้องแตกต่างจากการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาหุ้นไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมและไม่ใช้ประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม

ประการสุดท้ายเป็นการทดสอบเพื่ออธิบายเหตุผลว่าเหตุใดข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาหุ้นหลังการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้จึงมีความเกี่ยวข้องแตกต่างจากการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาหุ้น ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้โดยเน้นมุมมองที่เกิดจากนักลงทุนในประเด็นของการให้ความสำคัญกับการวางตำแหน่งของข้อมูล

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อมูลรายปีในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2550 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามมาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับที่ 27 จากวิธีส่วนได้เสียมาเป็นวิธีราคาทุนมีผลบังคับใช้นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 จึงทำการศึกษาช่วงเวลาก่อนและหลังการประกาศบังคับใช้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ยินยอมให้กิจการสามารถใช้การเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีตามมาตรฐานฉบับนี้ได้ตั้งแต่ปี 2549 หากสมัครใจ ดังนั้นระยะเวลาที่ทำการศึกษาก็เริ่มตั้งแต่ปี 2548 นอกจากนี้สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ยังประกาศบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีอีก 3 ฉบับคือ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25, ฉบับที่ 33 และฉบับที่ 49 โดยบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 ดังนั้นเพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดจากมาตรฐานการบัญชีเหล่านี้ งานวิจัยนี้จึงกำหนดระยะเวลาศึกษาข้อมูลหลังการประกาศบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 สิ้นสุดเพียงปี พ.ศ. 2550

งบการเงินเฉพาะกิจการ ประกอบด้วยงบกำไรขาดทุน งบดุล และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงของผู้ถือหุ้น งานวิจัยนี้จำกัดการศึกษาเพียงความเกี่ยวข้องของการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการเปรียบเทียบกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเท่านั้น ทั้งนี้ Hirshleifer et. al. (2004) พบว่านักลงทุนให้ความสนใจเฉพาะความสามารถในการทำกำไร (Accounting profitability) และไม่ให้ความสนใจกับกำไรซึ่งเป็นตัวเงิน (Cash profitability) และไม่ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลในงบดุล ในขณะที่ Ball and Brown (1968) พบความสัมพันธ์ของการตอบสนองของตลาดต่อกำไรสุทธิของกิจการ และ Beaver (1968) พบความสัมพันธ์ของการตอบสนองของตลาดในช่วงประกาศผลกำไรมากกว่าช่วงที่ไม่มีการประกาศผลกำไร จะเห็นได้ว่างานวิจัยข้างต้นล้วนกล่าวถึงความสัมพันธ์ของการตอบสนองของตลาดต่อกำไรสุทธิ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงจำกัดขอบเขตการศึกษาเพียงข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและในงบการเงินรวมเท่านั้น

ผลกระทบด้านอื่นที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งได้แก่การจ่ายเงินปันผล กำไรสะสมต้นงวด สินทรัพย์

สุทธิ ไม่ได้นำมาพิจารณาในงานวิจัยนี้เนื่องจากการจ่ายเงินปันผล กำไรสะสมต้นงวด สิ้นทรัพย์สุทธิ จะแสดงรวมไว้ในมูลค่าตามบัญชีของกิจการซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้การประกาศจ่ายเงินปันผลอาจมีสาเหตุอื่นประกอบด้วย ไม่ได้เกิดจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานฉบับที่ 27 เท่านั้น ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เปิดเผยข้อมูลการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงวดบัญชีปี พ.ศ. 2549 จำนวน 225 บริษัท จากทั้งหมด 462 บริษัท หรือร้อยละ 48.70 โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ บริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน และกลุ่มที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนด ในการประกาศจ่ายเงินปันผลประจำปี พ.ศ. 2549 ว่าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ถึงร้อยละ 10.37 โดยกลุ่มที่ประกาศจ่ายเงินปันผลสูงสุด 5 อันดับแรก คือ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มทรัพยากร (Positioning Magazine, 2550) เช่นเดียวกับข้อมูลการประกาศจ่ายเงินปันผลประจำปี 2550 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และตลาดเอ็ม เอ ไอ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2549 ร้อยละ 8.26 โดยกลุ่มที่มีอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม (อาร์วายทีไนน์, 2551) อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยของการจ่ายเงินปันผลไม่ได้เกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวิธีการการบันทึกบัญชีเท่านั้น

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยนี้มีประโยชน์ในด้านการทดสอบการเพิ่มขึ้นของความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการทางการเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุนซึ่งเดิมได้เปิดเผยความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่หลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ทำให้มีการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ งานวิจัยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลในงบการเงินซึ่งบันทึกเงินลงทุนในบริษัทร่วมค้าด้วยวิธีรวมตามสัดส่วนกับวิธีส่วนได้เสีย (Kothavala, 2003; Davis and Largay, 1999; Graham et. al., 2003; Bauman, 2007) ในขณะที่งานวิจัยนี้เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างข้อมูลในงบการเงินซึ่งบันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังศึกษาถึงสาเหตุที่การรับรู้รายการในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยรายการในงบการเงินโดยเน้นสาเหตุที่เกิดจากนักลงทุน

ดังนั้นงานวิจัยนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และผู้สนใจทั่วไป กล่าวคือ ทำให้ทราบว่าตลาดตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 เรื่องงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการมาเป็นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ในประเด็นการนำข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมารู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ อันจะนำมาแนวทางในการพิจารณารับรู้รายการในมาตรฐานการบัญชีในอนาคต ผลการศึกษาจะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทย ทั้งการกำหนดแนวปฏิบัติทางบัญชี การบันทึกรายการให้สะท้อนฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจได้อย่างถูกต้องตามที่ควร เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานการบัญชีในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป จะยึดถือแนวทางปฏิบัติอย่างไรให้เกิดความเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อดีและข้อเสียของการใช้วิธีราคาทุนในการจัดทำงบการเงินเฉพาะกิจการ

พิมพีใจ วีรศุทธากร (2550) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ข้อดีและข้อเสียของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยวิธีราคาทุนว่า วัตถุประสงค์ของวิธีราคาทุน คือเน้นการแสดงผลฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของผู้ลงทุนเป็นหลัก และแสดงส่วนแบ่งกำไรขาดทุนจากสิ่งที่เป็นไปลงทุนจากเงินปันผลที่ได้รับจริง ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดีคือทำให้เห็นได้ชัดเจนว่ามีกำไรถ่ายเทเงินปันผลมายังบริษัทผู้ลงทุนเมื่อใด ทำให้ผู้ลงทุนสามารถคาดการณ์การจ่ายปันผลในอนาคตได้แม่นยำขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลเงินปันผลที่ได้รับจริงจากบริษัทย่อยเข้ามาประกอบ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความชัดเจนต่อผลประโยชน์ของบริษัทใหญ่มากกว่าข้อมูลกำไรสุทธิของบริษัทย่อยที่นำมาจัดสรรให้บริษัทใหญ่ตามสัดส่วนการลงทุนหากใช้วิธีบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย ดังนั้นการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยวิธีราคาทุนจะช่วยให้นักลงทุนตัดสินใจลงทุนได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสียก็คือไม่สามารถป้องกันปัญหาการตกแต่งกำไรระหว่างกิจการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น บริษัทแม่อาจมีกำไรสูงมาก เนื่องจากบริษัทแม่ขายสินค้าหรือสินทรัพย์มูลค่าสูงเกินจริงให้บริษัทลูกโดยบริษัทแม่รับรู้กำไรจากการขายสินทรัพย์ดังกล่าวให้บริษัทลูกเข้าสู่งบกำไรขาดทุนของตนเองไปแล้วในขณะที่บริษัทลูกยังมีได้ขายสินทรัพย์ดังกล่าวให้แก่บุคคลภายนอก ทำให้งบการเงินเฉพาะของบริษัทแม่มีกำไรสูงมาก นอกจากนั้นกิจการยังพิจารณาจ่ายปันผลจากกำไรในงบการเงินเฉพาะที่แสดงด้วยจำนวนเงินที่สูงมาก ทำให้สามารถจ่ายปันผลทั้ง ๆ ที่ไม่มีความสามารถที่แท้จริงในการจ่ายปันผล

2.2 ข้อดีและข้อเสียของการใช้วิธีส่วนได้เสียในการจัดทำงบการเงินเฉพาะกิจการ

วัตถุประสงค์ของวิธีส่วนได้เสียมีเพื่อแสดงความสามารถที่แท้จริงในการลงทุน โดยมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดีคือสามารถป้องกันการตกแต่งกำไร เพราะมีข้อกำหนดให้มีการตัดรายการระหว่างกัน ส่วนข้อเสียก็คือไม่ได้มุ่งเน้นการแสดงผลกำไรที่แท้จริงของผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน เพราะรายได้ที่รับรู้เข้ามาในงบกำไรขาดทุนไม่ได้สะท้อนรายได้ที่ผู้ลงทุนได้รับจริงในรูปของเงินปันผล ผู้ลงทุนอาจยังไม่เคยได้รับเงินปันผลจากกิจการที่ไปลงทุนเลยก็ได้ทั้งๆที่บันทึกผลตอบแทนจากการลงทุนมาตลอด (พิมพ์ใจ วีรศุทธากร, 2550)

ข้อเสียซึ่งเคยปรากฏมาแล้วของการใช้วิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย ได้แก่ กรณีของบริษัทเอนรอน (Enron) โดยที่หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปของสหรัฐอเมริกากำหนดให้ใช้วิธีส่วนได้เสียเมื่อกิจการมีอิทธิพลเหนือกิจการอื่น ซึ่งโดยปกติหมายถึงการมีสิทธิออกเสียงในกิจการนั้นระหว่าง 20-50% บริษัทเอนรอนใช้ประโยชน์จากการรับรู้กำไรตามวิธีส่วนได้เสียจากการถือหุ้นใน Joint Energy Development Investment Limited Partnership ในไตรมาสแรกของปี ค.ศ. 2000 ซึ่งการรับรู้กำไรนี้ทำให้บริษัทเอนรอนมีรายได้เพิ่มขึ้น 126 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (Baker and Hayes, 2004)

2.3 ผลกระทบของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสีย

2.3.1 ความแตกต่างระหว่างการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน วิธีสัดส่วน และวิธีส่วนได้เสียที่กระทบงบกำไรขาดทุนและงบดุลของบริษัทใหญ่

Luehlfing (1995) กล่าวว่าวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนให้มุมมองเพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนได้ดีที่สุด ความแตกต่างระหว่างการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุน วิธีสัดส่วน และวิธีส่วนได้เสียที่ส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนและงบดุลของบริษัทใหญ่แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างวิธีราคาทุน วิธีสัดส่วน และวิธีส่วนได้เสียที่กระทบงบกำไรขาดทุนและงบดุลของบริษัทใหญ่

วิธี	ผลกระทบต่องบดุล		ผลกระทบต่องบกำไรขาดทุน
	(บัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย)	(ส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกำไรสะสมของบริษัทย่อย)	(รับรู้รายได้จากเงินลงทุนในบริษัทย่อย)
ราคาทุน	บันทึกตามราคาทุน-เงินปันผลรับ	ไม่กระทบ	รับรู้รายได้จากเงินปันผลรับ
สัดส่วน ระดับที่ 1	บันทึกตามราคาทุนบวก(หัก)กำไรสุทธิ(ขาดทุนสุทธิ)ของบริษัทย่อยหักเงินปันผลที่ประกาศจ่ายจากบริษัทย่อย	กระทบ	รับรู้รายได้กำไรสุทธิ(ขาดทุนสุทธิ)ตามสัดส่วนการลงทุนจากบริษัทย่อย
สัดส่วน ระดับที่ 2	เกณฑ์ตามวิธีสัดส่วนระดับ 1 ปรับด้วยค่าตัดจำหน่ายและส่วนต่างของมูลค่ายุติธรรม	กระทบ	เกณฑ์ตามวิธีสัดส่วนระดับ 1 ปรับด้วยค่าตัดจำหน่ายและส่วนต่างของมูลค่ายุติธรรม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วิธี	ผลกระทบต่อบดุล	ผลกระทบต่อบกำไรขาดทุน
	(บัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย) (ส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงกำไรสะสมของบริษัทย่อย)	(รับรู้รายได้จากเงินลงทุนในบริษัทย่อย)
ส่วนได้เสีย	บันทึกตามราคาทุนบวก(หัก) กำไรสุทธิ(ขาดทุนสุทธิ)ของบริษัทย่อย หักเงินปันผลที่ประกาศจ่ายจากบริษัทย่อย ปรับด้วยค่าตัดจำหน่ายและส่วนต่าง ของมูลค่ายุติธรรม ปรับด้วยการรับรู้กำไร (ขาดทุนสุทธิ) ที่ยังไม่เกิดขึ้น	กระทบ รับรู้รายได้กำไรสุทธิ(ขาดทุนสุทธิ) ตามสัดส่วนการลงทุนจากบริษัทย่อย ปรับด้วยค่าตัดจำหน่ายและส่วนต่าง ของมูลค่ายุติธรรม ปรับด้วยการรับรู้กำไรสุทธิ (ขาดทุนสุทธิ)ที่ยังไม่เกิดขึ้น

ที่มา: Luehlfig (1995): 356

การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิ การจ่ายเงินปันผล กำไรสะสมต้นงวด สินทรัพย์สุทธิ และราคาหุ้น ดังนี้

การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนนั้น กำไรสุทธิของบริษัทใหญ่จะคำนวณจากกำไรสุทธิของบริษัทใหญ่บวกด้วยเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทย่อย (Herrmann et. al., 2003) ดังนั้นวิธีนี้ทำให้กำไรสุทธิจากงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทใหญ่จะน้อยกว่าการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย เนื่องจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย กำไรสุทธิของบริษัทใหญ่จะคำนวณจากกำไรสุทธิของบริษัทใหญ่บวกด้วยกำไรสุทธิของบริษัทย่อยซึ่งรับรู้เข้ามาเป็นรายได้ของบริษัทใหญ่ตามสัดส่วนที่บริษัทใหญ่ลงทุนในบริษัทย่อย

2.3.2 ผลกระทบของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสียในประเทศไทย

ผลกระทบต่อ การจ่ายเงินปันผลสำหรับบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดให้จ่ายเงินปันผลจากกำไรของงบการเงินเฉพาะกิจการ หากไม่มีผลกระทบที่เกิดจากกำไรสะสมต้นปีแล้ว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียมาเป็นวิธีราคาทุนส่งผลให้กำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการลดลง ดังนั้นเงินปันผลจ่ายจึงน่าจะลดลงด้วย (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2550; พิมพีใจ วีรสุนทรากกร, 2550) แต่หากมีกำไรสะสมต้นปี ถึงแม้กิจการจะมีขาดทุนสุทธิในปีนั้น แต่เมื่อรวมกับกำไรสะสมต้นปีแล้ว กิจการยังคงมีกำไรสะสมอยู่ กิจการก็ยังคงสามารถจ่ายเงินปันผลได้ ดังนั้นผลกระทบต่อความสามารถในการจ่ายเงินปันผลนอกจากจะเกิดจากวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ยังเกิดได้จากกำไรสะสมต้นปีอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงไม่ได้พิจารณาผลกระทบที่เกิดจากเงินปันผลจ่าย

สำหรับผลกระทบต่อกำไรสะสมต้นงวดของบริษัทใหญ่ อาจส่งผลให้กำไรสะสมต้นงวดของบางกิจการแปรสภาพเป็นขาดทุนสะสม เนื่องจากการบันทึกบัญชีรายได้จากเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียกิจการจะบันทึกบัญชีรายได้จากเงินลงทุนในบริษัทย่อยทุกงวดบัญชี แต่บริษัทย่อยบางกิจการมีผลกำไรแต่ไม่ได้ประกาศจ่ายปันผล เมื่อบริษัทใหญ่ต้องใช้วิธีปรับย้อนหลังเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีจากวิธีส่วนได้เสียไปเป็นวิธีราคาทุน ทำให้บริษัทใหญ่ต้องกลับรายการ

รับรู้อย่างได้จากการลงทุนในบริษัทย่อยทั้งหมด ทำให้กำไรสะสมของบริษัทใหญ่ลดลง (พิมพีใจ วีรสุทธากร, 2550)

นอกจากนี้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนจะทำให้สินทรัพย์สุทธิลดต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย เนื่องจากบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่บันทึกตามวิธีราคาทุนไม่รับรู้เอาผลการดำเนินงานของบริษัทย่อยเข้ามารวมเป็นมูลค่าของเงินลงทุนในบริษัทย่อย ดังนั้นมูลค่าเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่บันทึกตามวิธีราคาทุนจะน้อยกว่าบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่บันทึกตามวิธีส่วนได้เสีย เงินลงทุนในบริษัทย่อยเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่ง เมื่อเงินลงทุนในบริษัทย่อยลดลงทำให้สินทรัพย์สุทธิลดลงด้วย (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2550)

พิมพีใจ วีรสุทธากร (2550) ยังกล่าวถึงผลกระทบต่อราคาหุ้นว่า อาจส่งผลให้ราคาหุ้นลดลงเนื่องจากมีการจ่ายเงินปันผลลดลงเพราะกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะตามวิธีราคาทุนต่ำกว่ากำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะตามวิธีส่วนได้เสีย เว้นแต่ตลาดที่ผู้ลงทุนมีความรอบรู้สูง อาจไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้น เนื่องจากผู้ลงทุนยอมรับได้ว่าการจ่ายเงินปันผลลดลงเกิดจากการปรับเปลี่ยนวิธีการบัญชี ไม่ได้เกิดจากผลการดำเนินงานของกิจการลดลง อย่างไรก็ตามข้อมูลการประกาศจ่ายเงินปันผลประจำปี พ.ศ. 2550 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และตลาดเอ็ม เอ ไอ เพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 8.26 โดยกลุ่มที่มีอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มวัสดุเคมีและสินค้าอุตสาหกรรม (อาร์วายทีไนน์, 10 มีนาคม 2551) อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยของการจ่ายเงินปันผลไม่ได้เกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวิธีการการบันทึกบัญชีเท่านั้น

อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์ (2550: 22) อธิบายถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 เรื่อง “งบการเงินรวมและการบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย” ว่าส่งผลกระทบต่อการรายงานงบการเงินเฉพาะของบริษัทที่มีบริษัทย่อย ไว้ว่า

“การเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดดังกล่าวมีผลให้กำไรสุทธิของงบการเงินเฉพาะของบริษัทใหญ่ซึ่งเดิมเคยมีจำนวนเท่ากับกำไรสุทธิที่รายงานไว้ในงบการเงินรวม เปลี่ยนเป็นมีจำนวนไม่เท่ากันอีกต่อไป ซึ่งหากนักลงทุนไม่เข้าใจถึงสาเหตุของการไม่เท่ากันของกำไรในงบการเงินดังกล่าวว่าเป็นเพียงผลของการปฏิบัติตามการเปลี่ยนแปลงในข้อกำหนดตามมาตรฐานการบัญชีเท่านั้น ไม่ใช่เป็นผลของการดำเนินงานหรือการเลือกวิธีการบัญชีเพื่อแต่งตัวเลขของบริษัทใหญ่ อาจมีผลให้นักลงทุน

เกิดความสงสัยในความถูกต้องหรือความโปร่งใสของงบการเงินและส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นของบริษัท”

2.3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสียในประเทศไทย

อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์ (2550) ศึกษาความมีนัยสำคัญทางสถิติของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 ต่อกำไร (ขาดทุน) ของงวด มูลค่าเงินลงทุนในบริษัทย่อย กำไรสะสม และอัตราเงินปันผล โดยศึกษาข้อมูลในงบการเงินของปี พ.ศ. 2548 ของบริษัทใน SET 50 ผลการศึกษาพบว่ากำไรในงบการเงินเฉพาะกิจการตามวิธีราคาทุนและกำไรจากงบการเงินรวมมีความแตกต่างกัน อัตราการจ่ายเงินปันผลในงบการเงินเฉพาะกิจการตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีความแตกต่างกัน ณ วันที่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชี กำไรสะสมในงบการเงินเฉพาะกิจการตามวิธีราคาทุนแตกต่างจากที่เคยรายงานไว้ตามวิธีส่วนได้เสีย และสัดส่วนของเงินลงทุนต่อสินทรัพย์รวมในงบการเงินเฉพาะกิจการตามวิธีราคาทุนแตกต่างจากที่เคยรายงานไว้เดิมตามวิธีส่วนได้เสีย

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2550) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 และ 45 สำหรับบริษัทจดทะเบียนใน SET 100 ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วง 1 มกราคม – 30 กันยายน พ.ศ. 2549 ผลการศึกษาพบว่า 44.1% มีกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนเฉพาะสำหรับงวดเก้าเดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 17.2% มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสะท้อนให้เห็นว่าหากมีการเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีเป็นวิธีราคาทุนนับตั้งแต่งวดเก้าเดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 จะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทส่วนใหญ่ลดลง กำไร (ขาดทุน) สุทธิของบริษัทที่รวมอยู่ในการคำนวณดัชนี SET 100 ที่คำนวณขึ้นตามวิธีราคาทุนมีความสัมพันธ์ไปทางเดียวกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีส่วนได้เสีย และค่าเฉลี่ยของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีราคาทุนไม่มีความแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีส่วนได้เสียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 3 บริษัทที่กำไร (ขาดทุน) สุทธิสำหรับงวดเก้าเดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากเงินปันผลและส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทย่อยและบริษัทร่วมมีจำนวนใกล้เคียงกัน มี 7 บริษัทที่กำไร (ขาดทุน) สุทธิสำหรับงวดเก้าเดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2549 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ น่าจะมีสาเหตุมาจากเงินปันผลที่ได้รับมีจำนวนสูงกว่าส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทย่อย

และบริษัทร่วมที่รับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการอย่างเป็นทางการเป็นสาระสำคัญ มี 18 บริษัทที่กำไร (ขาดทุน) สุทธิสำหรับงวดเก้าเดือนสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2549 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ น่าจะมีสาเหตุมาจากเงินปันผลที่ได้รับมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่รับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยบริษัทที่ได้รับผลกระทบทางลบส่วนใหญ่เป็นบริษัทใน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มบริการ กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มที่ไม่ได้รับผลการดำเนินงานไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจการเงินและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง กลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางลบและไม่ได้รับผลใด ๆ ในสัดส่วนพอ ๆ กันคือกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มทรัพยากร

ต่อมาสันสกฤต วิจิตรলেখการ (2550) ขยายงานของวรศักดิ์ ทูมมานนท์ โดยใช้ข้อมูลของไตรมาสแรกในปี พ.ศ. 2550 โดยใช้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมบริษัทได้รับผลกระทบเชิงลบเนื่องจากกำไรสะสมลดลงมากที่สุด และบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะได้รับผลกระทบต่อกำไรสะสมมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามภายหลังจากการปรับลดกำไรสะสม กำไรสะสมของบริษัทยังคงมีค่าเป็นบวกทำให้สะท้อนว่าโดยภาพรวมบริษัทยังคงมีความสามารถในการจ่ายเงินปันผลได้หลังจากเปลี่ยนวิธีการบัญชีแล้ว

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2551) ศึกษาจำนวนบริษัทที่มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 และผลกระทบเบื้องต้นต่อผลการดำเนินงานของบริษัทเหล่านี้ การตอบสนองของตลาดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีของบริษัทที่ได้เปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 หรือยังไม่ได้เปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 แต่เปิดเผยผลกระทบหากเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 ศึกษาขีดความสามารถในการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเหล่านี้ ศึกษาผลกระทบโดยรวมที่มีต่อกำไรสุทธิไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2550 ศึกษาว่ามีบริษัทใดหรือไม่ที่มีการประกาศจ่ายเงินปันผลทั้ง ๆ ที่มีขาดทุนสะสมในงบการเงินรวม ศึกษาผลกระทบที่มีต่อนโยบายการจ่ายเงินปันผลนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือการศึกษาข้อมูล 100% ที่ครอบคลุมบริษัทจดทะเบียนทั้งหมดที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ยกเว้นเพียง 21 บริษัทที่เลือกจะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีหลังวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2550 และบริษัทที่ไม่ได้นำส่งงบการเงินสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2550 มายังตลาดหลักทรัพย์ภายในเวลาที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด วิธีการวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการสรุปผลวิจัยในการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ เช่นผลกระทบต่อกำไรสุทธิ การประกาศจ่ายเงินปันผล และนโยบาย

การจ่ายเงินปันผล และใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ 1-sample Z test ในการทดสอบของต่อของตลาด ต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชี และใช้การวิเคราะห์เชิงคณิตศาสตร์ (Analytical analysis) เพื่อหาสิ่งบ่งชี้ที่มีต่อการกำหนดราคาหุ้นสามัญเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชี โดยใช้ตัวแบบ Modified Edward-Bell-Ohlson

ผลการศึกษาของวรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2551) พบว่ามีเพียง 143 บริษัทที่มีความพร้อมที่จะ เปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชี และในจำนวนนี้มีเพียง 35 บริษัทที่เปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีก่อนวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2550 ส่วนที่เหลืออีก 108 บริษัทเลือกที่จะเปิดเผยผลกระทบหากเปลี่ยนวิธีการ บันทึกบัญชีไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 ในการศึกษาการตอบสนองของ ตลาดต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชี พบว่าตลาดไม่มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนวิธีการ บันทึกบัญชี กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าตลาดมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชี การไม่ เท่ากันของงบการเงินเฉพาะกิจการกับงบการเงินรวมว่าเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงของข้อกำหนด ของมาตรฐานการบัญชีเท่านั้นไม่ใช่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของผลประกอบการ ถึงแม้การ เปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีจะทำให้กำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะสำหรับปี พ.ศ. 2549 ของบริษัทส่วนใหญ่ใน SET 100 ลดลง แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ทำให้บริษัทใดใน SET 100 ต้องจ่ายเงินปันผลอีกทั้งบริษัทส่วนใหญ่ยังสามารถจ่ายเงินปันผลได้ตามนโยบายเงินปันผลที่ ประกาศไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าการเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีทำให้กำไร (ขาดทุน) สะสมตามวิธีราคา ทุนสำหรับงวด 12 เดือนสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ ค่าเฉลี่ยของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีส่วนได้เสียไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือ กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีไม่ทำให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีราคา ทุนสำหรับงวดสามเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2550 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลจาก การวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงคณิตศาสตร์ พบว่าราคาหุ้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับมูลค่า ตามบัญชีที่รายงานในงบดุลเฉพาะกิจการที่บันทึกบัญชีเงินลงทุนด้วยราคาทุนหรือมูลค่ายุติธรรม ผลต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีที่รายงานในงบดุลเฉพาะกิจการและรายงานในงบดุลรวม และ ความสามารถของกลุ่มกิจการในการก่อให้เกิดกำไรเกินปกติในอนาคต

2.4 ความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27

ประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฉบับที่ 26/2649 เรื่อง มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบ การเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) ระบุความแตกต่าง

ระหว่างมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550) ซึ่งต่อมาก็คือ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฉบับที่ 12/2552 ไว้ว่าเนื่องจาก มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อยในย่อ หน้า 27 กำหนดให้บริษัทใหญ่ต้องนำเสนองบการเงินเฉพาะกิจการของเงินลงทุนในบริษัทย่อย โดย ใช้วิธีส่วนได้เสียเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นตามมาตรฐานการบัญชีสากลเนื่องจากมาตรฐานการบัญชีสากล กำหนดให้ใช้วิธีราคาทุน สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงออกประกาศให้ยกเลิกความใน ย่อหน้าที่ 27 การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อยในงบการเงินเฉพาะบริษัทใหญ่ ของมาตรฐาน การบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย ตามประกาศ ก.บ.ช. ฉบับที่ 42 (พ.ศ. 2543) เรื่อง มาตรฐานการบัญชี และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เมื่อเสนองบการเงินเฉพาะกิจการ ให้บริษัทใหญ่ที่มีการลงทุนในบริษัทย่อย กิจการที่มี อำนาจควบคุมร่วม และบริษัทร่วมที่ไม่จัดจำแนกเป็น “การถือเพื่อขาย” (held for sale) ให้บริษัท ใหญ่บันทึกเงินลงทุนดังกล่าวตามวิธี ก) ราคาทุน หรือ ข) ตามเกณฑ์การรับรู้ และ การวัดมูลค่า ตราสารการเงิน (เมื่อมีการประกาศใช้)”

จากประกาศฉบับดังกล่าวส่งผลให้ความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 กับ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 มีความแตกต่างที่สำคัญคืองบการเงินเฉพาะกิจการตามมาตรฐานการ บัญชีฉบับที่ 44 บันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย ส่วนงบการเงินเฉพาะกิจการตาม มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยใช้วิธีราคาทุน เนื่องจากเกณฑ์การ รับรู้และการวัดมูลค่าตราสารการเงินยังไม่มีมีการประกาศใช้ ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลกระทบต่อที่ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือ การบันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยใช้วิธีส่วนได้เสียตาม มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 นั้นกิจการยังคงต้องแสดงกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการโดยใช้วิธี ราคาทุนเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่การบันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยใช้วิธี ราคาทุนตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 เป็นการนำกำไร(ขาดทุน) สุทธิของบริษัทใหญ่โดยใช้วิธี ราคาทุนมารับรู้ไว้ในงบการเงินเฉพาะกิจการ

2.5 ความแตกต่างของการรับรู้และการเปิดเผยรายการ

หลักการของงบการเงินข้อ 5 เรื่องการรับรู้รายการและการวัดค่าในงบการเงินของ ธุรกิจ (Statement of Financial Accounting Concepts No. 5, Recognition and Measurement in Financial Statements of Business Enterprises) (Davis-Friday et. al., 1999: 404) ให้คำ จำกัดความการรับรู้รายการว่า

“เป็นกระบวนการในการบันทึกอย่างเป็นทางการหรือการแสดงรายการในงบการเงินโดย
แสดงไว้เป็นรายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายหรือรายการอื่นในทำนองเดียวกัน การรับรู้
รายการประกอบด้วยการแสดงรายการทั้งถ้อยคำและจำนวนเงินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตัวเลขยอด
รวมในงบการเงิน”

Schipper (2007) กล่าวว่าไม่มีทฤษฎีที่รองรับการเปิดเผยข้อมูลเนื่องจากไม่มีข้อตกลงที่
ชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ด้วยเงื่อนไขของการเปิดเผยข้อมูลโดย
สมัครใจ (voluntary disclosure) ซึ่งทำให้ไม่สามารถตกลงได้ว่าอะไรคือจุดที่เหมาะสม (what to
optimize) ทำให้วัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูลอาจเป็นวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดความ
เกี่ยวข้องสูงสุดสำหรับกิจการ (maximizing firm value) หรือเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับฝ่าย
บริหารของกิจการ (maximizing manager utility) ก็ได้ ในขณะที่การเปิดเผยข้อมูลที่ถูกบังคับให้
เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชี (mandatory disclosure) กระทบกิจการทั้งหลายซึ่งมีความ
แตกต่างกันในด้านผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ เงื่อนไขสัญญา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความ
แตกต่างเหล่านี้ทำให้นักวิจัยไม่สามารถที่จะสร้างสมการที่ให้ประโยชน์โดยรวมสูงสุดได้ (maximized
social welfare function) ได้ ในขณะเดียวกันการวิเคราะห์เชิงทฤษฎี (Analytical theories) พบ
ความยากในการแยกความแตกต่างระหว่าง การรับรู้ข้อมูลที่รับรู้และเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบ
งบการเงิน เนื่องจากทฤษฎีต่าง ๆ ไม่ได้กล่าวถึงว่าข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจขึ้นอยู่กับ
ตำแหน่งที่ข้อมูลนั้นวางอยู่ แต่ขึ้นอยู่กับว่าข้อมูลนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่น่าสนใจของกิจการ เช่น
กำไร เป็นต้น ลักษณะของข้อมูลจะให้ความสำคัญกับ bias, variance of the signal, and the
covariance แต่ก็ไม่ได้แยกการเปิดเผยข้อมูลออกจากการรับรู้ข้อมูลว่าแตกต่างกันอย่างไรในด้าน
bias, variance of the signal, and the covariance นอกจากนี้ลักษณะข้อมูลเช่นนี้ก็ไม่สอดคล้อง
กับวิธีการที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกมาตรฐานการบัญชีใช้ในแยกความแตกต่างระหว่างการ
รับรู้ข้อมูลกับการเปิดเผยข้อมูล

Birnberg (1980: 72) กล่าวถึงการเปิดเผยข้อมูลไว้ว่า

“การเปิดเผยข้อมูลเป็นการรวมชุดของข้อมูลหลากหลายรูปแบบเพื่อสื่อสารให้กับผู้ใช้งบ
การเงิน ข้อมูลที่เปิดเผยอาจมีลักษณะของความถูกต้อง (objectivity) ตรวจสอบได้ (verifiability)
ในขณะที่ข้อมูลที่เปิดเผยบางรูปแบบ ผู้ใช้งบการเงินอาจต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ แต่ข้อมูลที่

เปิดเผยเหล่านี้มีลักษณะสำคัญคือ มีความเกี่ยวข้อง (relevance) ซึ่งเป็นลักษณะที่ทำให้ข้อมูลเหล่านี้มีความเกี่ยวข้อง”

Boone (1998) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลของการคิดลดมูลค่าปัจจุบันสุทธิของเงินสำรองน้ำมันและก๊าซซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 253 ของประเทศสหรัฐอเมริกาบังคับใช้ว่ามีความสัมพันธ์กับการลดลงของความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้บังคับใช้หรือไม่ การวิเคราะห์ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกใช้ความแตกต่างสัมพันธ์ของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการซึ่งเท่ากับความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการหารด้วยค่าเฉลี่ยของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการเป็นตัวแปรตาม และใช้ตัวแปรหุ่นแยกระยะเวลาก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้บังคับใช้เป็นตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแทนของแตกต่างของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้บังคับใช้ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรหุ่นซึ่งควรมีค่าเป็นลบที่ได้จากขั้นตอนนี้แสดงถึงการลดลงของความแตกต่างสัมพันธ์ของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้บังคับใช้ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างประมาณการค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรหุ่นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำมาเป็นตัวแปรตามกับค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของราคาตามบัญชีกับข้อมูลคิดลดมูลค่าปัจจุบันสุทธิซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหารด้วยราคาตลาดของหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจากนั้นนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรหุ่นมาเป็นตัวแปรตามเพื่อทำการทดสอบว่ามีความสัมพันธ์กับการลดลงของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 253 บังคับใช้ ความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของการมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนได้

Lim et al. (2003) ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลมูลค่าสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่ายต่อหุ้นของบริษัทร่วมค้าตามวิธีส่วนได้เสียในประเทศสิงคโปร์ เพื่อทดสอบว่าการเปิดเผยข้อมูลข้างต้นช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของการมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนได้หรือไม่ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ให้นักลงทุนสามารถมีข้อมูลเชิงลึกในการพิจารณาศักยภาพของความสามารถในการทำกำไรในอนาคตและการประมาณการกระแสเงินสด และความเสียหายของกิจการที่นักลงทุนจะตัดสินใจลงทุน โดยใช้ความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของ

กิจการเป็นตัวแทนของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล โดยมีสมมุติฐานว่าหากความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการมีมาก แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของนักลงทุนมีมาก และหากหลังจากการเปิดเผยข้อมูลข้างต้นเกิดขึ้นแล้วทำให้ความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการลดลง แสดงว่าการเปิดเผยข้อมูลช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของนักลงทุน ทำให้นักลงทุนมีข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้องมากขึ้น ความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจึงลดลง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นกิจการร่วมค้าทั้งสิ้น 122 ราย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกิจการร่วมค้าที่เปิดเผยข้อมูลหลังจากการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีของสิงคโปร์ฉบับที่ 29 จำนวน 40 ราย กลุ่มที่ 2 เป็นกิจการร่วมค้าที่ไม่เปิดเผยข้อมูลหลังจากการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีของสิงคโปร์ฉบับที่ 29 จำนวน 42 ราย กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ไม่มีกิจการร่วมค้า จำนวน 40 ราย กลุ่มที่ 1 เป็นตัวแทนของการทดสอบผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีของสิงคโปร์ฉบับที่ 29 ในเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล กลุ่มที่ 2 เป็นตัวแทนของการทดสอบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจการร่วมค้ามากกว่าผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเผยข้อมูลหรือไม่ กลุ่มที่ 3 เป็นตัวแทนของการทดสอบกิจการที่ไม่ใช่กิจการร่วมค้าเนื่องจากในปีที่ทำการศึกษานั้นมีมาตรฐานการบัญชีของสิงคโปร์ฉบับที่ 7 อีกฉบับหนึ่งที่บังคับใช้ซึ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลของงบกระแสเงินสด ดังนั้นจึงทำการจับคู่กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 โดยแยกตามอุตสาหกรรม ราคาตลาดหุ้นสามัญ และปีที่ศึกษา

Lim et al. (2003) ศึกษาโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เหตุการณ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา โดยศึกษาระยะเวลาก่อนมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ 52 สัปดาห์และหลังมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ 52 สัปดาห์ หลังจากวิเคราะห์ด้วยการถดถอยเชิงพหุเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับระยะเวลาก่อนและหลังมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างการลดลงของความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับการลงทุนเพิ่มขึ้นของกิจการร่วมค้า และความสัมพันธ์ของขนาดของกิจการร่วมค้ากับความแตกต่างของราคาซื้อขายหลักทรัพย์หุ้นสามัญก่อนและหลังมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูลข้างต้นทำให้ระยะห่างระหว่างราคาซื้อกับราคาขายของหุ้นแคบลงหลังมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้ ซึ่งหมายความว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีความเกี่ยวข้องโดยช่วยในการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การลดลงของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลจะมีมากขึ้นเมื่อการลงทุนในกิจการร่วมค้ามีสูง และกิจการร่วมค้าที่ลงทุน

สูงเหล่านี้นั้นจะมีการลดลงของความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลน้อยกว่ากิจการร่วมค้าที่มีการลงทุนน้อย

2.6 ข้อกำหนดเบื้องต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมและมูลค่าการลงทุนในตลาดของกิจการ และความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือรับรู้ในงบการเงินมีความสัมพันธ์อย่างเป็นรูปแบบ

2.7 ข้อจำกัดของงานวิจัย

ถึงแม้ว่าความเกี่ยวข้องของงบการเงินเฉพาะกิจการหลังจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุนจะเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้มีส่วนได้เสียกับบริษัทใหญ่ อันได้แก่นักลงทุน เจ้าหนี้ และบุคคลอื่น ๆ งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาความเกี่ยวข้องของส่วนเพิ่มของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อนักลงทุนเท่านั้น

2.8 คำจำกัดความของงานวิจัย

การรับรู้รายการในงบการเงิน (Recognition) หมายถึง การรวมรายการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบดุลหรืองบกำไรขาดทุน หรือการแสดงรายการในงบดุลหรืองบกำไรขาดทุนด้วยข้อความและจำนวนเงินพร้อมกับรวมจำนวนนั้นในยอดรวมของงบดุลและงบกำไรขาดทุน หากรายการนั้นเป็นไปตามคำนิยามขององค์ประกอบและเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ

การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) หมายถึง ข้อมูลใด ๆ ที่ปรากฏอยู่ในงบการเงิน และไม่ได้รับรู้รายการในงบการเงิน

งบการเงินเฉพาะกิจการ (Separate financial statements) หมายถึง งบการเงินที่นำเสนอโดยบริษัทใหญ่ หรือโดยผู้ลงทุนในบริษัทร่วม หรือโดยผู้ร่วมค้าในกิจการที่ควบคุมร่วมกัน ซึ่งการบันทึกบัญชีเงินลงทุนเป็นไปตามเกณฑ์ส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของโดยตรง มิใช่ตามเกณฑ์ของผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นและสินทรัพย์สุทธิของกิจการที่ถูกลงทุน

งบการเงินรวม (Consolidated statements) หมายถึง งบการเงินของกลุ่มกิจการที่นำเสนอเสมือนว่าเป็นงบการเงินของหน่วยงานทางเศรษฐกิจหน่วยงานเดียว

วิธีราคาทุน (Cost method) หมายถึง วิธีการบัญชีสำหรับเงินลงทุนซึ่งรับรู้รายการด้วยราคาทุน โดยผู้ลงทุนจะรับรู้รายได้จากเงินลงทุนเมื่อผู้ลงทุนได้รับการปันส่วนรายได้จากกำไรสะสมของกิจการที่ถูกลงทุนหลังจากวันที่ได้ลงทุนในกิจการนั้น ทั้งนี้ การปันส่วนรายได้ที่ได้รับในส่วนที่เกินกว่ากำไรดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการคืนเงินลงทุน ซึ่งจะรับรู้รายการโดยการลดราคาทุนของเงินลงทุนนั้น

วิธีส่วนได้เสีย (Equity method) หมายถึง วิธีการบัญชีซึ่งบันทึกเงินลงทุนเมื่อเริ่มแรกด้วยราคาทุนและปรับปรุงด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังการลงทุนตามสัดส่วนที่ผู้ลงทุนมีสิทธิในสินทรัพย์สุทธิของกิจการที่ไปลงทุน โดยงบกำไรขาดทุนสะท้อนให้เห็นสัดส่วนของผู้ลงทุนในผลการดำเนินงานของกิจการที่ไปลงทุน

บริษัทใหญ่ หมายถึง กิจการซึ่งมีบริษัทย่อยอย่างน้อยหนึ่งแห่ง

บริษัทย่อย หมายถึง กิจการซึ่งรวมถึงกิจการที่ไม่ได้ก่อตั้งในรูปแบบบริษัท เช่น ห้างหุ้นส่วน ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการอื่น (บริษัทใหญ่)

การควบคุม หมายถึง อำนาจในการกำหนดนโยบายทางการเงินและการดำเนินงานของกิจการเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ของกิจการนั้น

2.9 ความเกี่ยวข้องของการรับรู้รายการในงบการเงินเฉพาะกิจการ

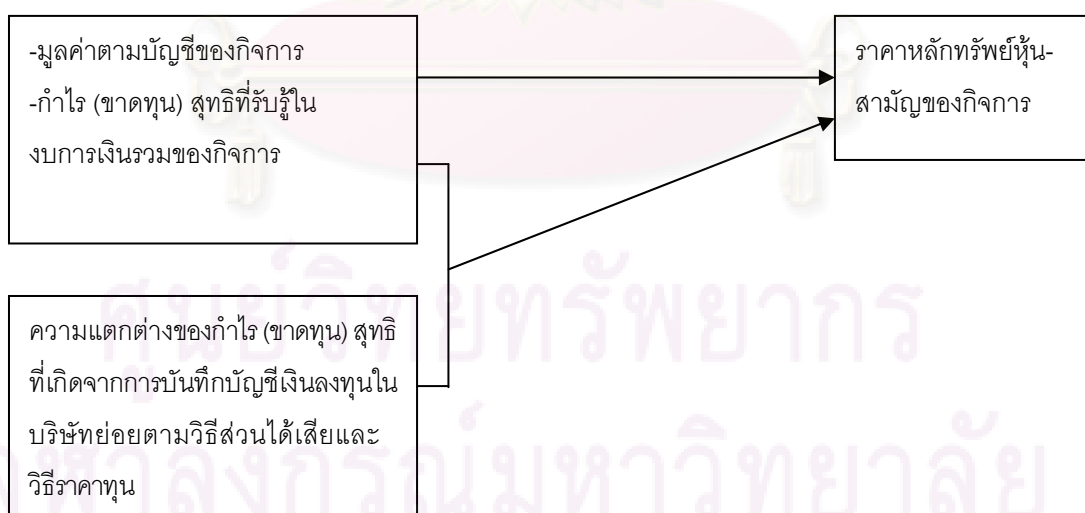
การบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ทำให้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนซึ่งเดิมเปิดเผยข้อมูลนี้ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เปลี่ยนไปกล่าวคือหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เป็นการรับรู้กำไร(ขาดทุน)สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะของกิจการ ซึ่งนักลงทุนสามารถรับรู้ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุน โดยนำข้อมูลกำไร(ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนมาเปรียบเทียบกับข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย

งานวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาว่าข้อมูลกำไร(ขาดทุน)สุทธิตามวิธีราคาทุนที่มีการรับรู้รายการในงบการเงินเฉพาะของกิจการตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 สามารถอธิบายมูลค่าตลาดของ

หลักทรัพย์ของกิจการได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยใช้ตัวแบบที่ประยุกต์มาจากตัวแบบของ Ohlson (1995) โดยพิจารณาแยกรายปีเพื่อพิจารณาความแตกต่างของการเปิดเผยรายการและการรับรู้รายการ และใช้ตัวแปรหุ่นแทนรูปแบบที่แตกต่างกันของการรายงานข้อมูลกำไรสุทธิตามวิธีราคาหุ้น ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ. 2548 – 2550 ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 การวิเคราะห์ พิจารณาจากระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ (Beta) ของตัวแปรอิสระในตัวแบบ การทดสอบทั้งหมดใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05-0.10 ผลการวิจัยคาดว่า การรับรู้รายการกำไร(ขาดทุน)สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาหุ้น แทนการเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน จะสามารถอธิบายมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการได้เพิ่มขึ้น

2.9.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากแนวคิดในเรื่องการมีความเกี่ยวข้องของข้อมูลรับรู้รายการกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ กับมูลค่าตามบัญชีกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่รับรู้ในงบการเงินรวม และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาหุ้น

2.9.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนนี้เป็นการสรุปแนวคิดและทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพัฒนาสมมติฐานที่ต้องการทดสอบ ดังนี้

2.9.2.1 แนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาถึงผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายมูลค่าหุ้น มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.9.2.1.1 สมมติฐานเรื่องประสิทธิภาพตลาดทุน (Efficient Market Hypothesis)

Fama (1970) กล่าวถึง สมมติฐานของตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า ตลาดทุนมีการตอบสนองต่อข้อมูล โดยระดับของการตอบสนองแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

ตลาดทุนมีประสิทธิภาพระดับต่ำ (Weak Form) การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบัน เป็นผลมาจากข้อมูลราคาหลักทรัพย์ในอดีตเท่านั้น

ตลาดทุนมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง (Semi-strong Form) การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบันจะมีการปรับราคาทันทีที่มีการประกาศข้อมูลตามที่แสดงไว้ในรายงานการเงินหรือข้อมูลทางบัญชี ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะ (Public Information)

ตลาดทุนมีประสิทธิภาพระดับสูง (Strong Form) การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบันเป็นผลสะท้อนจาก ข้อมูลทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้รายงานในตลาดหรือเป็นข้อมูลภายในของธุรกิจ

งานวิจัยครั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุนระดับปานกลาง ซึ่งมุ่งศึกษาว่า ตลาดทุนตอบสนองต่อข้อมูลทางบัญชีซึ่งเป็นข่าวสารที่เผยแพร่ในตลาดหลักทรัพย์อย่างไร

2.9.2.1.2 การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ของกิจการ

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับตัวเลขทางการบัญชี โดยมีหลักการไว้ว่ามูลค่าของกิจการ (Firm value) ขึ้นอยู่กับมูลค่าตามบัญชี (Book value) กับกำไรในอนาคต (Future earnings) โดยพิสูจน์ว่าตัวเลขทางการบัญชีเข้ามามีความสำคัญกับมูลค่าของหุ้นได้อย่างไร ทฤษฎีนี้อธิบายโดย Ohlson (1995) โดยมีสมมติฐานเบื้องต้น 3 ประการ

สมมุติฐานประการแรก คือราคาหุ้นนั้นเป็นมูลค่าปัจจุบันของประมาณการเงินปันผลที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ซึ่งสามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$P_t = \sum_{\tau=1}^{\infty} \frac{E_t[d_{t+\tau}]}{(1+r)^\tau}$$

เมื่อ P_t = ราคาหุ้น ณ เวลา t

$E_t[d_{t+\tau}]$ = ประมาณการเงินปันผลที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตสำหรับงวด $t + \tau$

R = อัตราส่วนลดเมื่อความเสี่ยงปานกลาง

สมมุติฐานประการที่สองคือทุกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสินทรัพย์และหนี้สินที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับเงินปันผลจะถูกส่งผ่านไปยังงบกำไรขาดทุน (Clean surplus relation) ในรูปของกำไรสุทธิ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่ามูลค่าตามบัญชีในปีนี้มีค่าเท่ากับมูลค่าทางบัญชีในปีที่แล้วบวกด้วยกำไรสุทธิหักด้วยเงินปันผล ซึ่งสามารถแสดงเป็นสมการได้ดังนี้

$$b_t = b_{t-1} + x_t - d_t$$

เมื่อ b_t = มูลค่าตามบัญชีในปีนี้

b_{t-1} = มูลค่าตามบัญชีในปีที่แล้ว

x_t = กำไรสุทธิในปีนี้

d_t = เงินปันผลในปีนี้

จากสมการข้างต้นหากต้องการหาค่าการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าตามบัญชีเมื่อเงินปันผลเปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วย จะพบว่ามีความเท่ากับ -1 ซึ่งอธิบายได้ว่าเงินปันผลหนึ่งหน่วยจะลดมูลค่าตามบัญชีลงไปหนึ่งหน่วย และหากต้องการหาค่าการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิเมื่อเงินปันผลเปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วย จะพบว่ามีความเท่ากับศูนย์ ซึ่งอธิบายได้ว่าเงินปันผลหนึ่งหน่วยที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิ นั่นคือจากสมการข้างต้นจะได้ว่า

$$\frac{\partial y_t}{\partial d_t} = -1$$

$$\frac{\partial x_t}{\partial d_t} = 0$$

สมมุติฐานประการสุดท้ายคือ linear information dynamics ซึ่งอธิบายว่าความสัมพันธ์ข้างต้นเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงของกำไรเกินปกติและข้อมูลอื่นที่ไม่ใช่ข้อมูลตัวเลขทางบัญชี โดยความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

จากสมมุติฐานทั้งสามประการนี้ทำให้ได้ว่าราคาหุ้นขึ้นอยู่กับผลรวมของมูลค่าทางบัญชีและมูลค่าปัจจุบันสุทธิของกำไรเกินปกติในอนาคต

Ohlson (1995) จึงกำหนดตัวแบบที่ใช้กำหนดมูลค่าหลักทรัพย์โดยปรับปรุงจากตัวแบบดังกล่าวเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการ ดังนี้

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVE_{it} + \alpha_2 E_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

MVE_{it} = มูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ i ณ ปีที่ t

BVE_{it} = มูลค่าตามบัญชีของกิจการ i ณ ปีที่ t

E_{it} = กำไรสุทธิของกิจการ i ณ ปีที่ t

ε_{it} = ค่าคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวแปรอื่นที่ไม่อยู่ในสมการ

2.9.2.1.3 ความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของข้อมูลทางการบัญชี

งานวิจัยที่อธิบายความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางการบัญชี (value relevance) ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีนั้น มีสองแนวคิดซึ่งขัดแย้งกัน แนวความคิดหนึ่งเป็นของ Holthausen and Watts (2001) กับอีกแนวความคิดหนึ่งเป็นแนวความคิดของ Barth et al. (2001) แนวคิดของ Holthausen and Watts นั้นเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีใด ๆ นั้นมีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของนักลงทุนในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีค่อนข้างน้อยหรือไม่มีเลย กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีไม่มีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจ (relevance) ของข้อมูลทางการบัญชี ในขณะที่แนวความคิดของ Barth et al. นั้นกลับมีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของมาตรฐานการบัญชีมีความเกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจของข้อมูลทางการบัญชี

ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่จะสนับสนุนแนวคิดของ Barth et al. (2001) ได้แก่ งานวิจัยของ Leftwich (1981) ซึ่งศึกษาผลกระทบของการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีของการรวมกิจการที่มีต่อมูลค่าหุ้นแต่ละประเภทสัญญาการกู้ยืมเงิน โดยมีหลักการว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีของการรวมกิจการจะกระทบข้อตกลงในการกู้ยืมและกระทบ

มูลค่าของหลักทรัพย์เนื่องจากยอดคงเหลือของเงินกู้ยืมเปลี่ยนแปลงไปถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของยอดคงเหลือของเงินกู้ยืมนั้นจะไม่ได้กระทบกระแสเงินสดและมูลค่าของหนี้สินจริง ๆ (cosmetic mandatory changes) ก็ตาม อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ Leftwich ไม่ได้สนับสนุนแนวคิดของ Barth et al. ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากพบว่าการเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานการบัญชีของการรวมกิจการส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของยอดหนี้สินและต้นทุนการกู้ยืมจะต่ำลงถ้าหากเป็นหนี้สินประเภทต้องคืนเงินเมื่อทวงถาม (callable debt) แต่ก็ไม่พบหลักฐานที่จะยืนยันว่าต้นทุนการกู้ยืมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีทิศทางถ้าเป็นการกู้ยืมประเภทอื่น

งานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์อีกงานหนึ่งที่จะสนับสนุนแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งในสองแนวคิดซึ่งขัดแย้งกันนี้

2.9.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิ

งานวิจัยที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับกำไรสุทธิมีดังต่อไปนี้

Ball and Brown (1968) ศึกษาความเกี่ยวข้องของข้อมูลของการประกาศกำไรสุทธิของกิจการโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เหตุการณ์ (Event Studies) ทั้งนี้เปรียบเทียบการตอบสนองของตลาดต่อการประกาศกำไรสุทธิของข้อมูลสองปีเปรียบเทียบกัน โดยใช้เกณฑ์ว่าหากกำไรสุทธิในปีที่สองเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีแรกถือว่าเป็นข่าวดี ตลาดน่าจะตอบสนองไปในทิศทางที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากกำไรสุทธิในปีที่สองต่ำกว่าปีแรกถือว่าเป็นข่าวร้าย ตลาดน่าจะตอบสนองไปในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งผลของการทดสอบเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ แสดงว่ามูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับกำไร

Beaver (1968) ศึกษาความเกี่ยวข้องของข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เหตุการณ์เช่นกัน โดยเปรียบเทียบการตอบสนองของตลาดต่อการประกาศกำไรสุทธิของข้อมูลในช่วงที่มีการประกาศกำไรสุทธิกับช่วงที่ไม่มีมีการประกาศกำไรสุทธิ ทั้งนี้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่าตลาดน่าจะตอบสนองในช่วงระยะเวลาการประกาศผลกำไรมากกว่าในช่วงที่ไม่มีมีการประกาศผลกำไร ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าข้อมูลการประกาศกำไรสุทธิมีความเกี่ยวข้อง นอกจากนี้

Beaver (1968) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าปริมาณการซื้อขายหุ้นในช่วงเวลาของการประกาศผลกำไรสูงกว่าการซื้อขายหุ้นในช่วงเวลาที่ไม่ได้ประกาศผลกำไร เนื่องจากนักลงทุนแต่ละรายมีความคาดหวังต่อผลกำไรของกิจการแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อมีการประกาศผลกำไรทำให้นักลงทุนมีความชัดเจนเพิ่มขึ้นระหว่างค่าคาดหวังกับตัวเลขที่เกิดขึ้นจริงของผลกำไร ทำให้มีความสนใจมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการซื้อขายหุ้น ทำให้ในช่วงระยะเวลาการประกาศผลกำไรมีปริมาณการซื้อขายหุ้นสูงขึ้น งานวิจัยของ Beaver (1968) นี้เป็นงานวิจัยที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้อถือหุ้นกับผลกำไรของกิจการเช่นเดียวกัน

Easton and Zmijewski (1989) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไร (Earnings response coefficient) กับผลตอบแทนเกินปกติ โดยอธิบายหลักการว่าราคาหลักทรัพย์เท่ากับผลรวมของการคิดลดมูลค่าเงินปันผลที่คาดหวัง และถ้าหากข้อมูลการประกาศผลกำไรทำให้ค่าคาดหวังของเงินปันผลเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ราคาหลักทรัพย์น่าจะตอบสนองต่อการประกาศผลกำไร ยิ่งค่าคาดหวังของเงินปันผลเปลี่ยนแปลงมาก ราคาหลักทรัพย์ยิ่งตอบสนองมาก แต่ผลรวมของการคิดลดมูลค่าเงินปันผลที่คาดหวัง ยังขึ้นอยู่กับความคาดหวังของอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับอีกด้วย ยิ่งความคาดหวังของอัตราผลตอบแทนมาก ราคาหลักทรัพย์ยิ่งตอบสนองน้อย ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไร จึงขึ้นอยู่กับการประกาศผลกำไรและมีทิศทางเดียวกัน และยิ่งขึ้นกับความคาดหวังของอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับ แต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

เพื่อทดสอบหลักการข้างต้น Easton and Zmijewski (1989) ใช้ตัวแบบผลตอบแทนเกินปกติเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไร โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนเกินปกติเป็นตัวแปรตามและกำไรที่ไม่ได้คาดหวังเป็นตัวแปรอิสระ ค่าสัมประสิทธิ์ของกำไรที่ไม่ได้คาดหวังที่ได้ใช้เป็นตัวแทนของค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไร และใช้ความเสี่ยงเชิงระบบ (systematic risk) เป็นตัวแทนของค่าคาดหวังของอัตราผลตอบแทน การวิเคราะห์ใช้ตัวแบบการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์เชิงสุ่ม (random coefficient model) ซึ่งกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์คงที่ตามอนุกรมเวลาแต่มีความแตกต่างกันของแต่ละกิจการ ทั้งนี้เนื่องจากสนใจศึกษาการแปรปรวนของตัวแบบการวิเคราะห์ภาคตัดขวาง และความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไร สามารถพิจารณาได้จากค่าสหสัมพันธ์ของค่าพารามิเตอร์ของข้อมูลอนุกรมเวลา ผลการศึกษาพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไรและค่าพารามิเตอร์ของค่าคาดหวังมีค่าสหสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของการประกาศผลกำไรและความเสี่ยงเชิงระบบมีค่าสหสัมพันธ์

กันแต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าราคาหลักทรัพย์ตอบสนองต่อการประกาศผลกำไรในทิศทางเดียวกัน แต่ตอบสนองต่อความคาดหวังของอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับแต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม อย่างไรก็ตาม Easton and Zmijewski (1989: 119) กล่าวว่าข้อสรุปนี้ใช้ได้ในการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย แต่หากเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแล้ว ตัวแปรอิสระอื่นอาจมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์มากกว่าการประกาศผลกำไรก็เป็นได้

Wild (1992) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนกับกำไรทางบัญชีของกิจการ อัตราผลตอบแทนกับมูลค่าทางบัญชีของกิจการ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 509 กิจการ เป็นค่าสังเกตจากข้อมูลรายปี (firm-year observations) 1,527 ราย จากฐานศูนย์ข้อมูลเพื่อการวิจัยราคาหลักทรัพย์ (Center for Research in Security, CRSP) และเพิ่มข้อมูลเส้นความเกี่ยวข้อง (Value Line files) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย และการถดถอยร่วมเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าอัตราผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กับกำไรทางบัญชีมากกว่ามูลค่าทางบัญชี โดยประเภทอุตสาหกรรมและขนาดของกิจการมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วย

Kothari and Zimmerman (1995) ทำการทดสอบความเหมาะสมของการใช้ตัวแบบผลตอบแทนของกิจการ (return models) ตัวแบบราคาหลักทรัพย์ (price models) ตัวแบบการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ (differenced-price models) การวิเคราะห์ดำเนินการโดยการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ความถดถอยของตัวแบบผลตอบแทนของกิจการซึ่งมีผลตอบแทนของกิจการเป็นตัวแปรตามและกำไรทางบัญชีของกิจการเป็นตัวแปรอิสระ ตัวแบบราคาหลักทรัพย์ซึ่งมีราคาหลักทรัพย์ของกิจการเป็นตัวแปรตามและกำไรทางบัญชีของกิจการเป็นตัวแปรอิสระ ตัวแบบการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์เป็นตัวแปรตามและกำไรทางบัญชีของกิจการเป็นตัวแปรอิสระ การวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลในช่วงปี ค.ศ. 1952-1989 จากฐานข้อมูล Compustat และ CRSP โดยวิเคราะห์ข้อมูลรวมจำนวนตัวอย่าง 27,127 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา จำนวน 1,017 ราย และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบภาคตัดขวาง จำนวน 38,890 ราย ผลการศึกษาพบว่าตัวแบบราคาหลักทรัพย์มีความเหมาะสมกว่าตัวแบบการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ ตัวแบบผลตอบแทนของกิจการ เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ที่มาจากตัวแบบราคาหลักทรัพย์มีความใกล้เคียงกับค่าพารามิเตอร์มากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ที่มาจากตัวแบบผลตอบแทนของกิจการ และมีความลำเอียงน้อยกว่าเนื่องจากกำไรทางบัญชีไม่มีสหสัมพันธ์กับข้อมูลกำไรในอนาคตที่สะท้อนในราคาหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตามตัวแบบผลตอบแทนของกิจการมีปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจน้อยกว่าตัวแบบราคาหลักทรัพย์ เช่น ปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวน เป็น

ต้น Kothari and Zimmerman (1995) ทำการทดสอบการแก้ไขปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนด้วยตัวแบบราคาหลักทรัพย์หารด้วยกำไรทางบัญชีหรือมูลค่าทางบัญชีของกิจการ (Deflated-price model) ผลการทดสอบพบว่าปัญหานี้ลดลง

King and Langli (1998) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี กำไรทางการบัญชีของ 3 ประเทศ คือ ประเทศเยอรมัน นอร์เวย์ และอังกฤษ ซึ่งแต่ละประเทศมีมาตรฐานการบัญชีที่แตกต่างกันอันเกิดจากระดับของความระมัดระวังและข้อกำหนดเบื้องต้นที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางการบัญชี กลุ่มตัวอย่างมาจากฐานข้อมูล Global Researcher และ Datastream ในช่วงปี ค.ศ. 1982-1996 จำนวน 2,716 ราย 922 ราย และ 11,005 ราย ตามลำดับ โดยข้อมูลเป็นข้อมูลจากงบการเงินรวม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมสถาบันการเงิน ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย การวิเคราะห์ความถดถอยร่วมเชิงพหุ และการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดผลการศึกษพบว่าราคาหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางบัญชีของกลุ่มตัวอย่างจากทั้งสามประเทศ แต่มีความสามารถในการอธิบายแตกต่างกัน กล่าวคือ เท่ากับ ร้อยละ 40 ร้อยละ 60 และร้อยละ 70 ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชีสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของกำไรทางบัญชีในประเทศเยอรมัน และนอร์เวย์ แต่ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชีน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของกำไรทางบัญชีในประเทศอังกฤษ

Graham and King (2000) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์และกำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชีของกิจการใน 6 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และไทย ทั้งนี้ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากวิธีบันทึกบัญชีที่แตกต่างกันใน 5 ประเด็น คือ ค่านิยม การตีราคาสินทรัพย์ใหม่ สัญญาเช่า ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา และการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมตามวิธีส่วนได้เสีย เพื่อแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชีของกิจการ จึงใช้ตัวแปรกำไรพิเศษเหลือ (residual earnings) แทนตัวแปรกำไรทางบัญชี โดยกำไรพิเศษเหลือคำนวณมาจากผลต่างระหว่างกำไรที่คาดหวังกับกำไรสุทธิในงบการเงิน ทั้งนี้กำไรที่คาดหวังคำนวณมาจากอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังคูณด้วยมูลค่าทางบัญชีของกิจการ และอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ซึ่งอ้างอิงมาจากรายงานประจำปีของสถิติทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Statistics Yearbook) สำหรับการศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะในประเทศไทยจำนวน 596 ราย ในระยะเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991-1995 ทั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงินรวม ไม่รวมกิจการที่อยู่ในกลุ่มสถาบันการเงิน ผลการศึกษา

พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าทางบัญชีเท่ากับ 1.41 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของกำไรพิเศษเหลือเท่ากับ 10.90 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ในประเทศไทยนั้น กำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ โดยราคาหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กับกำไรทางบัญชีมากกว่ามูลค่าทางบัญชี

Frank (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี และอัตราการเติบโตของกิจการ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6,164 ราย ในช่วงระยะเวลาปี ค.ศ. 1981-1995 จากฐานข้อมูล COMPUSTAT และ CRSP วิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบของ Ohlson (1995) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามอัตราการเติบโตของกิจการเป็น 5 กลุ่ม ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยร่วมเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางบัญชีของกลุ่มกิจการที่มีอัตราการเติบโตสูงจะอธิบายได้ดีกว่ากลุ่มที่มีอัตราการเติบโตน้อย และขนาดของกิจการไม่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2527-2542 ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น ธนาคาร ธุรกิจเงินทุน และหลักทรัพย์ และธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิต การวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง โดยประยุกต์ตัวแบบของ Feltham-Ohlson (1995) ทั้งแบบรวม แบบแยกรายปี แบบแยกรายไตรมาส และแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่าความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ลดลงตามระยะเวลา ไม่เพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี และไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม กำไรทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี โดยปัจจัยที่ทำให้กำไรทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี คือ กำไรที่มีอัตราการเติบโตและระดับกำไรที่มีเสถียรภาพ ในขณะที่มูลค่าทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชี หากมีปัจจัยต่อไปนี้ คือ รายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ ขาดทุนจากการดำเนินงานหลัก ขนาดของกิจการ รายการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ ผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยน การยึดหลักจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้

Okuda and Shiiba (2010) ศึกษาความสำคัญสัมพัทธ์ (Relative importance) ของกำไรของบริษัทใหญ่กับกำไรของบริษัทย่อย การวิเคราะห์ทำโดยศึกษาความสัมพันธ์ของผลตอบแทนการลงทุนกับความแปรปรวนขององค์ประกอบของกำไรสุทธิ โดยองค์ประกอบของกำไร

สุทธิที่ศึกษาคือ กำไรสุทธิของงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทใหญ่ กับกำไรสุทธิของบริษัทย่อย โดยศึกษาความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะของบริษัทใหญ่กับกำไรสุทธิของบริษัทย่อยที่มีต่อผลตอบแทนการลงทุนในงวดปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่าความแปรปรวนของข้อมูลผลตอบแทนการลงทุน ข้อมูลผลตอบแทนการลงทุนของงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทใหญ่ และข้อมูลผลตอบแทนการลงทุนของบริษัทย่อยมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหุ้นสามัญของบริษัทใหญ่ โดยข้อมูลผลตอบแทนการลงทุนของบริษัทย่อยมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนการลงทุนของบริษัทใหญ่มากกว่าข้อมูลผลตอบแทนของบริษัทใหญ่

2.9.2.3 ความแตกต่างของความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน กับการรับรู้ข้อมูลในงบการเงิน

งานวิจัยในต่างประเทศจำนวนมากศึกษาความแตกต่างของความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญระหว่างการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน กับการรับรู้ข้อมูลในงบการเงิน ดังนี้

Davis-Friday et al. (1999) ศึกษาความสามารถในการอธิบายมูลค่าตลาดของกิจการ จากการเปิดเผยข้อมูลหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับการรับรู้หนี้สินรายการเดียวกันในงบการเงิน เปรียบเทียบก่อนและหลังการนำ SFAS No. 106 Employer's Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions บังคับใช้ ซึ่งผลจาก SFAS No. 106 ทำให้รายการข้อมูลหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินต้องนำมารับรู้ไว้ในงบการเงิน โดยทำการทดสอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 199 ราย ทั้งนี้ไม่รวมกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการสาธารณูปโภค เนื่องจากกิจการเหล่านี้มีกฎระเบียบอื่นที่มีผลกระทบนอกเหนือจากมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ จากการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญกับราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ ราคาตามบัญชีของหนี้สินที่ไม่รวมหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุ และข้อมูลหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุ โดยศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรข้างต้นทั้งก่อนและหลัง SFAS 106 บังคับใช้ ทั้งนี้ใช้ตัวแปรหุ่น (dummy variables) เพื่อแยก

ระหว่างการรับรู้หนี้สินที่สนใจศึกษาและการเปิดเผยรายการเดียวกันไว้ในงบการเงิน พบว่าการรับรู้รายการหนี้สินข้างต้นในงบการเงินภายหลังการนำ SFAS No. 106 บังคับใช้มีความสามารถในการอธิบายมูลค่าตลาดของกิจการเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเปิดเผยข้อมูลหนี้สินดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินในช่วงก่อนการบังคับใช้ SFAS No. 106

Espahbodi et al. (2002) ทดสอบการตอบสนองของราคาหุ้นที่มีต่อการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 ในเรื่องของผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นและงานวิจัยนี้ยังได้ทำการทดสอบเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน วิธีการวิเคราะห์ทำโดยเลือกเหตุการณ์ 12 เหตุการณ์ที่ผู้วิจัยพิจารณาว่าน่าจะส่งผลกระทบต่อความคาดหวังของนักลงทุนเมื่อมีการประกาศใช้มาตรฐานฉบับนี้ เช่น วันที่ร่างมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เผยแพร่สู่สาธารณชน วันที่มีข่าวว่าคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาแถลงนโยบายว่าจะมีการรับรู้ผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นแทนที่จะเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น จากนั้นนำมาแยกเป็น 2 ประเภทคือ ข้อมูลที่เป็นข่าวดี กับข้อมูลที่เป็นข่าวไม่ดี โดยใช้เทคนิคตัวแปรหุ่นเป็นตัวแปรอิสระซึ่งแทนค่าเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ด้วยตัวแปรหุ่น จากนั้นทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ โดยจำนวนตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น 595 กิจการ ในจำนวนนี้เป็นกิจการที่อยู่ในกลุ่มที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูง จำนวน 117 กิจการ กลุ่มที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง 297 กิจการ และกลุ่มที่อยู่เพียงจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 187 กิจการ โดยในหนึ่งกิจการอาจอยู่ในกลุ่มได้มากกว่าหนึ่งกลุ่มในระหว่างการตั้งบริษัท งานวิจัยนี้พบว่าบริษัทมีผลตอบแทนที่เกินปกติ (abnormal returns) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงที่มีการประกาศเกี่ยวกับร่างมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 ที่มีการสนับสนุนให้บันทึกค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้น และผลตอบแทนที่เกินปกติ (abnormal returns) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติจะลดลงในช่วงที่มีการอนุญาตให้มีการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินแทน โดยกลุ่มที่มีผลตอบแทนที่เกินปกติที่มีนัยสำคัญทางสถิติจะได้แก่กลุ่มที่มีการใช้เทคโนโลยีที่สูง (High-tech) กลุ่มที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง (High-growth) และกลุ่มที่อยู่เพียงจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

Seow and Tam (2002) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ในการสำรวจความเกี่ยวข้องของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินต่อการตอบสนองของตลาดของตราสารอนุพันธ์โดยใช้ SFAS Nos. 105, 107 และ 119 มาตรฐานเหล่านี้ต้องการแสดงการรับรู้กำไรและขาดทุนของการซื้อขายอนุพันธ์ทางการเงิน และการเปิดเผยจำนวนเงินต้น ระยะเวลาการชำระหนี้ และมูลค่ายุติธรรม

ของการซื้อขายอนุพันธ์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นธนาคารขนาดใหญ่ ก่อนการบังคับใช้ SFAS 133 ตราสารอนุพันธ์จะเป็นรายการที่อยู่นอกงบดุล สิทธิและภาระผูกพัน รวมทั้งกำไรและขาดทุนจากการซื้อขายตราสารอนุพันธ์จะเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินจนกว่าตราสารอนุพันธ์นั้นจะครบกำหนดหรือจำหน่ายออกไป ความไม่ทันเวลาของการเปิดเผยข้อมูลและความเสี่ยงของตราสารอนุพันธ์ทำให้นักลงทุนไม่สามารถเข้าถึงปัจจัยที่กระทบงบการเงินของกิจการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นกิจการธนาคารเนื่องจากเป็นกิจการที่มีการออกตราสารอนุพันธ์ โดยใช้ข้อมูลจาก 35 NYSE-traded banks ใน Moody's Handbook ข้อมูลเก็บจากหลายแหล่ง คือ ข้อมูลกำไรเก็บจาก compustat tapes และ SEC's Edger Database ข้อมูลตราสารอนุพันธ์ไม่ว่าจะเป็นราคาพาร์มูลค่ายุติธรรม หรืออายุของตราสารอนุพันธ์เก็บจากข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้อมูลผลตอบแทนจากหุ้นทุน เก็บจาก CRSP tapes และใช้ผลตอบแทนจากหุ้นทุนที่เป็นข้อมูลรายวันเพื่อคำนวณค่า β ของแต่ละกิจการธนาคารในแต่ละปี การวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลรวมและข้อมูลอนุกรมเวลา ในช่วงปี ค.ศ. 1990-1996 ผลการศึกษาพบว่าการเปิดเผยข้อมูลของตราสารอนุพันธ์ให้ข้อมูลใหม่ต่อตลาด กล่าวคือการออกมาตรฐานฉบับใหม่เหล่านี้ให้ข้อมูลที่โปร่งใส

Zhang (2005) ทำการทดสอบว่าราคาตลาดตอบสนองต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิทธิในการซื้อหุ้นของพนักงาน (Employee Stock Option Expense) ที่รับรู้ในงบการเงินหรือเปิดเผยไว้ในหมายเหตุในงบการเงินหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาของงานวิจัยเดิมซึ่งใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความลำเอียงในการเลือกตัวอย่าง (self-selection bias) (Aboody, 1996) และปัญหาการวิเคราะห์เชิงระดับ (Davis-Friday et al., 1999) งานวิจัยของ Zhang จึงออกแบบการวิจัยให้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา โดยเน้นที่หน้าต่างเหตุการณ์ระยะสั้น (short event window) ผลการวิจัยพบว่าตลาดตอบสนองแตกต่างกันสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิทธิในการซื้อหุ้นของพนักงานที่รับรู้ในงบการเงินกับค่าใช้จ่ายนี้ซึ่งเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ทั้งนี้ นักลงทุนตอบสนองต่อการรับรู้ในงบการเงินมากกว่าการเปิดเผยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิทธิในการซื้อหุ้นของพนักงานมากกว่าที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 70 กิจการ อย่างไรก็ตาม ผลที่พบตามการวิจัยนี้อาจเกิดจากสาเหตุ 3 ประการคือ 1) ความน่าเชื่อถือของข้อมูลเปลี่ยนไปเมื่อมาตรฐานการบัญชีเปลี่ยนไป 2) เกณฑ์ที่กิจการใช้ในการคำนวณผลประโยชน์ให้กับพนักงานเปลี่ยนไปเมื่อมาตรฐานการบัญชีเปลี่ยนไป 3) สัญญาจ้างที่ทำกับพนักงานเปลี่ยนไปเมื่อมาตรฐานการบัญชีเปลี่ยนไป (contracting factors) เพื่อทดสอบว่าสาเหตุสุดท้ายที่กล่าวมาแล้วนี้มีผลต่องานวิจัยนี้หรือไม่ งานวิจัยนี้จึงได้ทำการทดสอบเพิ่มเติมโดยเพิ่มตัวแปรความสามารถในการชำระหนี้

การปฏิบัติตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ และบรรษัทภิบาล ผลการวิจัยพบว่าสาเหตุที่สามไม่มีอิทธิพลต่อการอธิบายเรื่องนี้

Ahmed et al. (2006) ศึกษาความสามารถในการอธิบายมูลค่าหุ้นของกิจการธนาคาร จากการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับการรับรู้มูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน เปรียบเทียบก่อนและหลังการนำ SFAS No. 133 Accounting for Derivative Financial Instruments มาบังคับใช้ พบว่าก่อนการนำ SFAS No. 133 มาใช้ กิจการสามารถเลือกที่จะเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือจะรับรู้รายการไว้ในงบการเงินก็ได้ นั่น ตลาดตอบสนองต่อข้อมูลการรับรู้มูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ตลาดไม่ตอบสนองต่อข้อมูลเดียวกันที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน อีกทั้งการรับรู้มูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ทางการเงินภายหลังการนำ SFAS No. 133 มาใช้มีความสามารถในการอธิบายมูลค่าหุ้นเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินในช่วงก่อนการบังคับใช้ SFAS No. 133 นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบความสามารถในการอธิบายมูลค่าหุ้นระหว่างตราสารอนุพันธ์ทางการเงินกับตราสารอนุพันธ์อื่น ๆ ในปีเดียวกัน พบว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับตราสารอนุพันธ์ทางการเงินที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่าตราสารอนุพันธ์อื่น ๆ ที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

Hassan et al. (2009) ศึกษาความแตกต่างของความเกี่ยวข้องในการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินระหว่างการเปิดเผยแบบสมัครใจและบังคับให้เปิดเผยข้อมูล (voluntary and mandatory disclosure) ทั้งนี้มูลค่าของกิจการวัดโดยใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี โดยเก็บข้อมูลของงบการเงินประจำปีระหว่าง 1995 – 2002 ตัวแปรอิสระของการเปิดเผยข้อมูลวัดโดยใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (disclosure-index technique) แยกดัชนีการเปิดเผยข้อมูลออกเป็น 2 ดัชนีหลักคือ ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบบังคับใช้ (mandatory-disclosure index) กับดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแบบสมัครใจ (voluntary-disclosure index) ออกจากกัน ทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ทำโดยการวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยใช้ค่าครอนบาค แอลฟา (Cronbach's alpha) ของรายการแต่ละรายการ ซึ่งค่าครอนบาค แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.64-0.80

ผลการศึกษาของ Hassan et al. (2009) พบว่ามูลค่าของกิจการกับรายการข้อมูลที่เปิดเผยตามการบังคับใช้ของมาตรฐานการบัญชีมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งอธิบายได้ว่าเกิดจากการเปรียบเทียบประโยชน์กับต้นทุนที่จะได้รับจากการเปิดเผยข้อมูล ต้นทุนในการเปิดเผยข้อมูลอาจสูง ในขณะที่ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปิดเผยข้อมูลอาจน้อยกว่าในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ในขณะที่เดียวกันนักลงทุนอาจสงสัยในการให้ข้อมูลที่เพิ่มขึ้นว่าอาจมีวัตถุประสงค์แอบแฝงของกิจการ เช่น กิจการที่เป็นกิจการที่เพิ่งออกหุ้นใหม่ ในทางกลับกันพบว่ามูลค่าของกิจการกับรายการข้อมูลที่เปิดเผยตามความสมัครใจมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาร่วมกันทั้งรายการข้อมูลที่เปิดเผยโดยสมัครใจและรายการข้อมูลที่เปิดเผยโดยการบังคับใช้ของมาตรฐานการบัญชีกับมูลค่าของกิจการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลเป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์กับต้นทุนของการเปิดเผยข้อมูล ชนิดของการเปิดเผยข้อมูล และปัจจัยอื่น ๆ

2.9.2.4 สาเหตุที่การรับรู้รายการในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

งานวิจัยที่ดำเนินการมาแล้วได้อธิบายสาเหตุที่การรับรู้รายการในงบการเงินที่มีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่ามีหลายประการ ประกอบด้วยความน่าเชื่อถือของข้อมูล การให้ความสำคัญของข้อมูลที่ได้รับรู้ในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุน เป็นต้น งานวิจัยนี้จะทำการทดสอบสาเหตุที่เกิดจากการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนว่าให้ความสำคัญกับตำแหน่งในการวางข้อมูลหรือไม่ อย่างไรก็ตามต่อไปนี้จะได้ทำการทบทวนวรรณกรรมถึงสาเหตุต่าง ๆ ของการที่การรับรู้รายการในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไว้พอสังเขป ดังนี้

2.9.2.4.1 การรับรู้รายการกำไรในงบการเงินเฉพาะมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการเปิดเผยข้อมูล

ความน่าเชื่อถือ (reliability) หมายถึง การเป็นตัวแทนอย่างเที่ยงตรงหรือความสามารถของข้อมูลที่ได้รับการยอมรับจากผู้ให้ข้อมูลภายนอกกิจการ หรือรายการใด ๆ ที่ไม่ว่าจะวัดจากเครื่องวัดใด ๆ จะให้ผลลัพธ์เช่นเดียวกันเสมอ

Cotter and Zimmer (2003) พบว่าผู้บริหารเลือกที่จะรับรู้รายการประเมินราคาสินทรัพย์ขึ้นมาใหม่ทั้งรายการที่เชื่อถือได้มากและรายการที่เชื่อถือได้น้อย อันแสดงว่าผู้บริหารไม่ได้เลือกที่จะรับรู้รายการสำหรับรายการที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าไว้ในงบการเงิน แล้วเปิดเผยข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ถึงแม้ว่าความเชื่อถือได้ของการรับรู้รายการน่าจะมีมากกว่าการเปิดเผยรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงินก็ตาม

Beaver and Venkatachalam (2003) ทดสอบการเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรมของเงินกู้ยืมจากธนาคารเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของความน่าเชื่อถือของการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชี โดยมีสมมุติฐานว่าตัวเลขที่น่าเชื่อถือควรเป็นตัวเลขที่มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติกับตัวเลขที่ใช้เป็นตัวเลขอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้อยู่ (fundamental approach) เพื่อตอบคำถามนี้ คณะวิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับองค์ประกอบรายการที่ไม่ต้องใช้อุดหนุน (nondiscretionary component) และรายการที่ต้องใช้อุดหนุน (discretionary component) ข้อมูลมูลค่ายุติธรรมของเงินกู้ยืมจากธนาคารที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

Aboody et al. (2004) อธิบายเหตุผลที่ผู้บริหารไม่ได้เลือกที่จะรับรู้รายการในงบการเงินสำหรับข้อมูลที่น่าเชื่อถือที่เกิดมาจากความลำเอียงในการตัดสินใจเลือก (self-selection bias) โดยขึ้นอยู่กับขนาดของกิจการ มูลค่ายุติธรรมของค่าตอบแทนที่จ่ายให้พนักงาน หุ่นที่ผู้บริหารถือครอง เป็นต้น

Davis-Friday et al. (2004) ทดสอบว่าตลาดมีความเชื่อถือในข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินน้อยกว่าข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินหรือไม่ โดยเปรียบเทียบการรับรู้ความน่าเชื่อถือของหนี้สินสำหรับรายการผลประโยชน์อื่นนอกจากเงินบำนาญหลังเกษียณอายุของพนักงาน (perceived reliability of liabilities for retiree benefits other than pensions (PRBs) ก่อนที่จะใช้ Statement of Financial Accounting Standards No. 106 (SFAS No. 106) เพื่อยืนยันผลวิจัยของ Davis-Friday et al. (1999) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือกิจการที่เปิดเผยหนี้สินของ PRB ภายใต้ SAB No. 74 ก่อนการรับรู้หนี้สินซึ่งบังคับใช้ใน SFAS No. 106 วิธีวิจัยที่ใช้

คือ two-stage regression เพื่อศึกษาความน่าเชื่อถือสัมพัทธ์ (relative reliability) ของการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินและการรับรู้รายการในงบการเงิน โดยการใช้โมเดลความเกี่ยวข้องของส่วนของผู้ถือหุ้น (equity valuation models) ซึ่งเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นกับมูลค่าของตัวเลขสินทรัพย์และหนี้สินทางบัญชี เพื่อทดสอบการรับรู้ของนักลงทุนที่มีต่อความคลาดเคลื่อนของการวัด (measurement error) ของตัวเลขทางบัญชีโดยการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระคือสินทรัพย์และหนี้สิน โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าไม่มีความคลาดเคลื่อนของการวัดของตัวเลขทางบัญชี ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของสินทรัพย์และหนี้สินรวมกันแล้วควรมีค่าเท่ากับ 1 โดยมีเครื่องหมายตรงกันข้ามกัน อย่างไรก็ตามวิธีการนี้จะทำให้ตัวแปรอิสระมีค่าคลาดเคลื่อนของการวัดมากขึ้น ซึ่งทำให้ความน่าเชื่อถือลดลง ผลการศึกษาพบว่าค่าคลาดเคลื่อนของการวัดของการเปิดเผยหนี้สินจากผลประโยชน์อื่นนอกจากเงินปันผลในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีมากกว่าความคลาดเคลื่อนในการวัดของการรับรู้หนี้สินในงบการเงิน อันแสดงว่าการเปิดเผยจำนวนหนี้สินในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าการรับรู้จำนวนหนี้สินในงบการเงิน นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ว่าทำไมตัวเลขที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินจึงมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าตัวเลขที่รับรู้ในงบการเงิน ผลการศึกษาพบว่าตลาดรับรู้ว่ามีหนี้สินของ PRB มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าตัวเลขที่รับรู้ในงบการเงินก็ต่อเมื่อกิจการมีอัตราส่วนของผู้เกษียณอายุต่อภาระผูกพันของยอดรวม PRB ลดลง และพบว่าตลาดรับรู้ตัวเลขที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมากกว่าการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลข

Frederickson et al. (2006) ใช้การทดลองเพื่อทดสอบว่าผู้ใช้งบการเงินที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะพิจารณาถึงผลกระทบของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นแก่ผู้บริหารตามที่จะต้องเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินในมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 (SFAS No. 123) และฉบับที่ 123 (ฉบับปรับปรุง) (SFAS No. 123R.) งานวิจัยนี้พบว่าการที่งบกำไรขาดทุนต้องบันทึกค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นแก่ผู้บริหารตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 (ฉบับปรับปรุง) จะเป็นสิ่งที่ให้ความเชื่อถือแก่ผู้ใช้งบการเงินในการประเมินถึงความเชื่อถือได้มากกว่ามาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 ที่อนุญาตให้สมัครใจที่จะบันทึกผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นแก่ผู้บริหารเป็นค่าใช้จ่ายหรือสมัครใจที่จะเปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นแก่ผู้บริหาร

จะเห็นได้ว่าความน่าเชื่อถือของรายการที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับรายการที่รับรู้ในงบการเงินนั้นขึ้นอยู่กับสมมุติฐานว่า นักลงทุนควรใช้รายการที่รับรู้ในงบการเงินและที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไปในการทำงานเดียวกัน เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระการรับรู้รายการและการเปิดเผยรายการรวมทั้งความคลาดเคลื่อนของการวัดสามารถเปรียบเทียบกันได้อันสะท้อนถึงความแตกต่างของคุณภาพข้อมูลที่เป็นรายการที่รับรู้ในงบการเงินกับรายการที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

2.9.2.4.2 การให้ความสำคัญของข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าการรับรู้รายการในงบการเงินอาจเกิดจากพฤติกรรมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต Libby et al. (2006) พบว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตยอมให้ข้อมูลมูลค่ายุติธรรมของค่าใช้จ่ายที่มีฐานจากมูลค่าหุ้นที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีโอกาสผิดพลาดได้มากกว่ารายการที่รับรู้ไว้ในงบดุล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเห็นว่าข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีสาระสำคัญน้อยกว่าข้อมูลที่รับรู้ไว้ในงบการเงิน

2.9.2.4.3 สาเหตุที่เกิดจากผู้ที่ได้รับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินของกิจการ

Mazay et al. (1993) ศึกษาปัจจัยที่กระทบต่อนโยบายการเลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนของบริษัทร่วมของประเทศออสเตรเลียในปี ค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นปีแรกที่มาตราฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้บังคับใช้ โดยมาตราฐานการบัญชีให้ทางเลือกในการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมได้สองวิธีคือสามารถบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนและเปิดเผยข้อมูลตามวิธีส่วนได้เสียไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน กับบันทึกบัญชีตามวิธีส่วนได้เสีย จากกลุ่มตัวอย่าง 74 ราย ผลการศึกษาพบว่ากิจการเลือกที่จะ 1) บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมตามวิธีราคาทุนหรือวิธีส่วนได้เสียก็ตาม แต่ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลตามวิธีที่แตกต่างกันไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินร้อยละ 63.50 2) บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมตามวิธีส่วนได้เสีย โดยเปิดเผยข้อมูลตามวิธีราคาทุนไว้เพียงร้อยละ 36.50 สาเหตุที่กิจการเลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีแบบใด อาจเกิดจาก 3 สาเหตุกล่าวคือ 1) ต้นทุนของการรายงานการสอบบัญชีแบบมีเงื่อนไข (audit qualification costs) 2)

ต้นทุนของประโยชน์ที่ผู้บริหารได้รับ (opportunistic behavior) และ 3) ต้นทุนที่เกิดจากการไม่เลือกทางเลือกที่เหลื่ออยู่

Mazay et al. (1993) อธิบายต้นทุนของการรายงานการสอบบัญชีแบบมีเงื่อนไขว่า ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการเจรจาต่อรองกับผู้สอบบัญชีและคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ ค่าธรรมเนียมสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น ชื่อเสียงของกิจการเสียหายหากตลาดรับรู้ว่าเป็นการเจตนาปิดบังข้อมูล เป็นต้น สำหรับต้นทุนของประโยชน์ที่ผู้บริหารได้รับ ได้แก่ การที่บริษัทใหญ่แทรกแซงนโยบายการจ่ายเงินปันผลของบริษัทร่วม การไม่ตัดรายการกำไรระหว่างกันของบริษัทใหญ่และบริษัทร่วม เป็นต้น ส่วนต้นทุนที่เกิดจากการไม่เลือกทางเลือกที่เหลื่ออยู่ ได้แก่ การที่บริษัทใหญ่เลือกที่จะใช้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมด้วยวิธีส่วนได้เสียมากกว่าวิธีราคาทุนเนื่องจากบริษัทใหญ่สามารถแทรกแซงนโยบายบัญชีของบริษัทร่วมซึ่งจะเป็นประโยชน์กับบริษัทใหญ่ เป็นต้น โดยการใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (t-test) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (multiple regressions) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบโพรบิท (probit regressions) ผลการศึกษาของ Mazay et al. (1993) พบว่าสาเหตุที่บริษัทใหญ่เลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทร่วมด้วยวิธีราคาทุนหรือวิธีส่วนได้เสียเกิดมาจากการเลือกวิธีการที่เป็นประโยชน์จากการไม่เลือกทางเลือกที่เหลื่ออยู่ แต่ไม่ได้เกิดจากสาเหตุของต้นทุนที่ผู้บริหารได้รับ

2.9.2.4.4 สาเหตุที่เกิดจากความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุน

ถ้านักลงทุนเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในลักษณะข้อมูลที่ได้รับเป็นอย่างดีและไม่มีข้อจำกัดด้านการรับข้อมูลแล้ว ตำแหน่งของการวางข้อมูลในงบการเงินไม่ควรจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน หรือตลาดตอบสนองต่อข้อมูลที่รับรู้หรือเปิดเผยไว้ในหมายเหตุเท่าเทียมกันเมื่อข้อมูลมีคุณภาพเท่ากัน Aboody et al. (2004: 127) กล่าวว่าในตลาดที่มีประสิทธิภาพนั้น การเปลี่ยนแปลงรายการที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมาเป็นการรับรู้รายการในงบการเงินไม่ได้ให้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นเลย

ถ้านักลงทุนมีความเข้าใจที่แตกต่างกันตามลักษณะข้อมูลที่ได้รับหรือมีข้อจำกัดด้านการรับข้อมูลแล้ว ตำแหน่งของข้อมูลจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน เช่นเดียวกับนักลงทุนซึ่งให้ความสำคัญกับข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุ

ประกอบงบการเงินเนื่องจากข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมีความน่าเชื่อถือกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

Libby and Lewis (1977) อธิบายผลกระทบของกระบวนการประมวลผลข้อมูลที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนว่าเกิดจากลักษณะความแตกต่างของการรับรู้ (cognitive styles) ของนักลงทุนแต่ละคน ขึ้นอยู่กับปริมาณข้อมูลที่เหมาะสม โดยนักลงทุนแต่ละคนอาจใช้ข้อมูลที่มีอยู่ไม่เท่ากัน หรือนักลงทุนแต่ละคนอาจใช้ข้อมูลเดียวกันแตกต่างกัน ดังนั้นความแตกต่างของการรับรู้และความแตกต่างของลักษณะข้อมูลจะส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนและการใช้ข้อมูล นอกจากนี้ นักลงทุนมีอย่างน้อย 4 ประเภท คือ 1) ประเภทที่ใช้ข้อมูลน้อยเพื่อตัดสินใจในทางเลือกลงทุนเพียงทางเลือกเดียว 2) ประเภทที่ใช้ข้อมูลน้อยเพื่อตัดสินใจในทางเลือกลงทุนหลายทางเลือก 3) ประเภทที่ใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อตัดสินใจในทางเลือกลงทุนเพียงทางเลือกเดียว 4) ประเภทที่ใช้ข้อมูลหลากหลายเพื่อตัดสินใจในทางเลือกลงทุนหลายทางเลือก

Birnberg (1980) อธิบายลักษณะของการยึดติดในลักษณะข้อมูล (Functional fixation) ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางเลือกของวิธีการบันทึกบัญชีหลายวิธีในเรื่องเดียวกัน โดยผู้ใช้ข้อมูลจะยอมรับข้อมูลที่เกิดจากวิธีการบัญชีเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียวเท่านั้นและปฏิเสธที่จะรับรู้วิธีการบัญชีวิธีอื่น ๆ ที่มี หากมีการนำเสนอข้อมูลซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีมากกว่าหนึ่งวิธีแล้วจะส่งผลกระทบต่อภาระในการประมวลผลข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูล และความสามารถของผู้ใช้ข้อมูลในการประมวลผล เป็นไปได้ว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินนี้ผู้ใช้ข้อมูลไม่สามารถนำมาใช้ได้เนื่องจากลักษณะการยึดติดข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูล

Moon (1990) ศึกษาผลกระทบของลักษณะข้อมูลกับการยึดติดในลักษณะของข้อมูลว่าส่งผลกระทบต่อตัดสินใจหรือไม่ โดยทำการสำรวจว่าความคล้ายกันของข้อมูลและวิธีการที่ใช้ว่าส่งผลกระทบต่อการใช้ข้อมูลหรือไม่ Moon (1990) กล่าวว่าโดยทั่วไปการตัดสินใจและการแก้ไขของผู้ตัดสินใจสามารถพัฒนาได้ด้วยประสบการณ์หรือการฝึกอบรมที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่าแม้จะมีประสบการณ์หรือผ่านการฝึกอบรมมาแล้วก็ตาม ในบางครั้งผู้ตัดสินใจยังคงตัดสินใจอย่างไม่เหมาะสมเมื่อคำนึงถึงประสบการณ์และการฝึกอบรมที่ผู้ตัดสินใจได้รับมาแล้ว งานวิจัยของ Moon (1990) ทำการทดสอบว่าความคุ้นเคยกับลักษณะข้อมูลและวิธีการใช้ข้อมูลที่เคยใช้ว่าเป็นอุปสรรคในระยะต่อมาของการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นหรือไม่ ด้วยการวิจัยเชิงทดลองโดยให้

หน่วยทดลองซึ่งคุ้นเคยกับการใช้การวัดต้นทุนซึ่งมีข้อมูลองค์ประกอบของต้นทุนต่าง ๆ เพื่อคำนวณมูลค่าของสินค้าคงเหลือ จากนั้นกำหนดให้ข้อมูลนั้นถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น กล่าวคือใช้เพื่อคำนวณหาต้นทุนต่ำสุด โดยมีสมมุติฐานว่าความคุ้นเคยในการใช้ข้อมูลที่ใช้อยู่เดิมจะเป็นอุปสรรคในการคิดที่จะใช้ข้อมูลนั้นในมุมมองอื่น หน่วยทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งผ่านการเรียนวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบัญชี และวิชาการบัญชีเพื่อการจัดการ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน จากจำนวนทั้งสิ้น 40 ราย การแบ่งกลุ่มทำโดยวิธีสุ่มแบบไม่ใส่คืน โดยกลุ่มแรกให้นำข้อมูลมาคำนวณหามูลค่าสินค้าคงเหลือตามรูปแบบที่กำหนดไว้ก่อน จากนั้นให้ใช้ข้อมูลเดิมในการคำนวณต้นทุนต่ำสุด ในขณะที่กลุ่มที่สองให้คำนวณต้นทุนต่ำสุดเพียงอย่างเดียว ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มแรกคำนวณต้นทุนต่ำสุดผิดพลาดมากกว่ากลุ่มที่สองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการยึดติดในลักษณะของข้อมูลส่งผลกระทบต่อความคิด

Vergoosen (1997) ศึกษาการยึดติดในลักษณะข้อมูลของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยใช้ข้อมูลรายงานการวิเคราะห์หลักทรัพย์ 600 รายงาน ในช่วงปี ค.ศ. 1987-1991 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี 16 ประเด็น โดยการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีดังกล่าวได้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน วิธีการวิเคราะห์ทำโดยแบ่งนโยบายบัญชีเหล่านั้นออกเป็น 4 กลุ่ม และแบ่งนักวิเคราะห์หลักทรัพย์เป็น 3 ประเภทคือ 1) นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่มีความยึดติดสูงในลักษณะข้อมูล 2) นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่มีความยึดติดต่ำในลักษณะข้อมูล และ 3) นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่ไม่มีความยึดติดกับลักษณะข้อมูล นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่มีความยึดติดสูงในลักษณะข้อมูล หมายถึง นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่ไม่ใช้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีเลย นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่มีความยึดติดต่ำในลักษณะข้อมูล หมายถึง นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่แสดงข้อมูลนโยบายบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไปไว้ในรายงานแต่ไม่ได้แสดงข้อมูลผลกระทบให้เห็นเป็นตัวเลข สำหรับนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่แสดงข้อมูลตัวเลขผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี จัดเป็นนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่ไม่มีความยึดติดในลักษณะข้อมูล ในขั้นตอนการวิเคราะห์ Vergoosen (1997) นำรายงานการวิเคราะห์หลักทรัพย์ที่แสดงการไม่มีความยึดติดในลักษณะข้อมูลและรายงานที่แสดงความยึดติดต่ำในลักษณะข้อมูลมารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน จากนั้นนำข้อมูลจากรายงานการวิเคราะห์หลักทรัพย์แต่ละหลักทรัพย์มาคำนวณหาค่าดัชนีการยึดติดแยกตามการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีในแต่ละประเด็น และคำนวณหาค่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูลในทำนองเดียวกัน การวิเคราะห์ด้วยโครสแควร์ระหว่างดัชนีการยึดติดในลักษณะข้อมูลกับดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ผลการศึกษา พบว่าระดับของการเปิดเผยข้อมูล

และลักษณะของนโยบายการบัญชีที่เปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญของการยึดติดในลักษณะข้อมูลของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์

Dietrich et al. (2001) ทำการวิจัยเชิงทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาบัญชีชั้นกลางมาแล้วและอยู่ระหว่างการฝึกงาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะใช้ข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินเท่านั้น Dietrich et al. (2001) อธิบายว่าเป็นเช่นนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีข้อจำกัดเรื่องการรับข้อมูล (cognitive limitation) ทำให้ข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมีความสำคัญมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน สอดคล้องกับการศึกษาของ Hirst et al. (2004) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ของธนาคาร พบว่าการใช้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ของธนาคารขึ้นอยู่กับว่าข้อมูลนั้นรับรู้ในงบการเงินหรือไม่

Arunachalam and Beck (2002) ศึกษาการยึดติดในลักษณะข้อมูล โดยทำการทดลองกับการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ โดยใช้การวัดซ้ำและข้อมูลย้อนกลับ การยึดติดในลักษณะข้อมูลวัดได้จากระดับการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการประมวลผลข้อมูลเมื่อวิธีการบัญชีเปลี่ยนแปลงไป วิธีการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีที่ใช้ในการทดลองคือ การเปลี่ยนวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์จากวิธีเส้นตรงมาเป็นวิธีอัตราเร่ง หรือจากวิธีอัตราเร่งมาเป็นวิธีเส้นตรง กำหนดให้หน่วยทดลองตั้งราคาผลิตภัณฑ์โดยใช้ข้อมูลชุดแรก จากนั้นให้ตั้งราคาผลิตภัณฑ์อีกครั้งโดยใช้ข้อมูลชุดที่สอง องค์ประกอบของข้อมูลชุดแรกกับข้อมูลชุดที่สองมีความแตกต่างกันที่ข้อมูลค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ซึ่งเป็นวิธีเส้นตรงกับวิธีอัตราเร่ง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มในการตั้งราคาผลิตภัณฑ์แต่ละครั้ง หากไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม แสดงว่า หน่วยทดลองยึดติดในลักษณะข้อมูล และทำการวิเคราะห์การถดถอย โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของสัมประสิทธิ์ของการทดลองในข้อมูลแต่ละชุด โดยแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงของวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์และได้รับข้อมูลย้อนกลับของประมาณการราคาในครั้งแรก นอกจากนี้ยังศึกษาถึงระดับของการยึดติดในลักษณะของข้อมูล กล่าวคือ ระดับของการยึดติดในลักษณะข้อมูลเป็นผลจากประสบการณ์ที่มีอยู่ การแบ่งระดับการยึดติดในลักษณะของข้อมูล ทำโดยแยกการทดลองออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ ช่วงเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์รอบที่หนึ่ง ช่วงการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่า

เสื่อมราคาสินทรัพย์รอบที่สอง โดยมีสมมุติฐานว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ของการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์รอบที่สองมาแล้ว น่าจะมีลักษณะการยึดติดในข้อมูลมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ของการเปลี่ยนแปลงวิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์รอบที่หนึ่งเท่านั้น

Arunachalam and Beck (2002) ยังทำการศึกษาผลของข้อมูลป้อนกลับที่มีต่อลักษณะการยึดติดในข้อมูล โดยข้อมูลป้อนกลับที่ใช้ในการทดลองคือ การป้อนกลับของการตัดสินใจเชิงนโยบาย โดยมีสมมุติฐานว่าข้อมูลป้อนกลับ น่าจะช่วยลดระดับของการยึดติดลักษณะข้อมูลลงไป กล่าวคือ หน่วยทดลองที่ได้รับข้อมูลป้อนกลับน่าจะเพิ่มระดับของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับข้อมูลป้อนกลับ หน่วยทดลองเป็นนักศึกษาในสาขาธุรกิจ ซึ่งมีพื้นฐานของวิชาบัญชีการเงิน บัญชีต้นทุน และวิชาการระบบฐานข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าการยึดติดกับลักษณะข้อมูลเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ สำหรับข้อมูลป้อนกลับถึงแม้ว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงาน แต่ก็ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการเปลี่ยนแปลงการยึดติดกับลักษณะข้อมูล

Barth et al. (2003) ทดสอบข้อมูลสองแบบ โดยแบบแรกเป็นข้อมูลที่ใช้ง่ายและสามารถใช้ได้เลยโดยไม่มีต้นทุนและเป็นข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน ข้อมูลแบบที่สองเป็นข้อมูลเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินซึ่งนักลงทุนต้องจ่ายค่าใช้จ่ายให้กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำให้นักลงทุนสามารถเข้าใจข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่าข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน

สาเหตุที่นักลงทุนให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรกเนื่องจากนักลงทุนมีความรู้ความสามารถจำกัดในการรับข้อมูล ประการที่สองคือกระบวนการในการประมวลข้อมูลของนักลงทุนมีจำกัด Dearman and Shields (2005) ทำการวิจัยเชิงทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่มีลักษณะมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ดี เป็นผู้ที่มีความตั้งใจสูงที่สามารถจะทำการปรับปรุงข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์ให้ไว้ได้ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดราคาขายในเงื่อนไขต่าง ๆ กัน กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแรก ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างหลังไม่ได้ทำการปรับปรุงข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์เลย

Peng and Xiong (2006) อธิบายหลักการเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ไว้ว่าความสนใจที่จำกัดของนักลงทุน (limited investor attention) ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการฝึกอบรม นักลงทุนสนใจข้อมูลภาพรวมของตลาดหุ้นหรือประเภทอุตสาหกรรมมากกว่าข้อมูลเป็นรายกิจการ และเมื่อมาผนวกกับลักษณะความมั่นใจในตนเองสูงของนักลงทุน ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ในผลตอบแทนของการลงทุนซึ่งยากที่จะอธิบายด้วยตัวแบบความคาดหวังเชิงหลักการที่ใช้เป็นมาตรฐานในการอธิบายที่มีอยู่เดิม โดยหลักการแล้วข้อมูลใหม่ที่ส่งมายังตลาดหุ้นจะกระทบมูลค่าของกิจการ แต่จะเกิดผลเช่นนั้นก็ต่อเมื่อนักลงทุนให้ความสนใจนำข้อมูลนี้มาประมวลใหม่และใช้ข้อมูลที่ประมวลใหม่นี้มาประกอบการตัดสินใจลงทุน

Peng and Xiong (2006) อธิบายว่านักลงทุนได้รับสัญญาณต่าง ๆ และผ่านกระบวนการประมวลผลข้อมูล ซึ่งกระบวนการนี้ถูกระงับโดยความสนใจที่จำกัดที่มีต่อข้อมูลของนักลงทุนแต่ละคน หากนักลงทุนให้ความสำคัญกับปัจจัยใด ปัจจัยนั้นก็จะมีอิทธิพลที่จะเข้าสู่กระบวนการประมวลผล และส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ และราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงเนื่องจากนักลงทุนปรับความเชื่อของตนบนพื้นฐานของกระบวนการประมวลผลซึ่งได้รับข้อมูลมาใหม่ แต่เนื่องจากความสนใจที่จำกัดที่มีต่อข้อมูลของนักลงทุนทำให้กระทบพฤติกรรมในการเรียนรู้ของนักลงทุน กล่าวคือความสนใจของนักลงทุนจำกัดอยู่ที่ข้อมูลภาพรวมของตลาดหุ้นหรือประเภทอุตสาหกรรมมากกว่าข้อมูลเป็นรายกิจการ ความลำเอียงในการตอบสนองต่อข้อมูลสามารถใช้อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งไม่เป็นไปตามทฤษฎี (anomalies) ได้

Peng and Xiong (2006) ศึกษาความลำเอียงในการตอบสนองต่อข้อมูลของนักลงทุน โดยเฉพาะลักษณะความมั่นใจในตนเองสูงของนักลงทุน และตำแหน่งที่นักลงทุนให้ความสนใจ (investor's attention allocation) หากนักลงทุนสนใจตำแหน่งของข้อมูลในระดับของกิจการ แทนที่จะสนใจตำแหน่งของข้อมูลที่อยู่ในระดับกลุ่มอุตสาหกรรมแล้ว น่าจะมีความสัมพันธ์กับการพยากรณ์ผลตอบแทนเป็นรายกิจการมากกว่ารายอุตสาหกรรม นอกจากนี้หากความสนใจของนักลงทุนอยู่ที่ข้อมูลระดับกิจการแล้ว นักลงทุนน่าจะให้ความสนใจน้อยต่อข้อมูลสาธารณะที่เผยแพร่ออกมา ทำให้ข้อมูลสาธารณะที่เผยแพร่ออกมานั้นมีความเกี่ยวข้องของน้อยลงในการพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคตของกิจการ ดังนั้นหากนักลงทุนสนใจตำแหน่งของข้อมูลในระดับของกิจการ น่าจะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนของกิจการของอุตสาหกรรมนั้น ทั้งนี้เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะความมั่นใจในตนเองสูงของนักลงทุน กิจการที่มี

ค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนของกิจการต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนในอุตสาหกรรมของกิจการนั้น น่าจะแสดงให้เห็นถึงความพยายามผลักดันการพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคตของกิจการที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย กล่าวคือในระยะยาวราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการนั้นจะลดต่ำลง(long-run price reversals) ในขณะที่ในระยะสั้นราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงรอบ ๆ ค่าเฉลี่ย (short-term price momentum) และการไม่สนใจต่อสัญญาณซึ่งแสดงไว้เป็นข้อมูลสาธารณะของกิจการนั้น เช่น ข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงิน ก็มีความถูกต้องน้อยลงในการพยากรณ์ผลตอบแทนในอนาคตของกิจการ กล่าวโดยสรุปคือ ข้อมูลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของกิจการกับมูลค่าของกิจการมีความผันผวนมากหรือน้อย หากข้อมูลส่งผลกระทบต่อตลาดทุนแล้ว ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจะเป็นข้อมูลสำคัญในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในอนาคต ในขณะที่ผลตอบแทนหลักทรัพย์ของกิจการจะผันผวน ในทางตรงกันข้ามหากข้อมูลส่งผลกระทบต่อกิจการ ผลตอบแทนหลักทรัพย์ของกิจการจะเป็นข้อมูลสำคัญในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในอนาคต ในขณะที่ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจะผันผวน

โดยการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ Peng and Xiong (2006) แสดงให้เห็นว่าตำแหน่งของข้อมูลนี้ที่ลงทุนให้ความสนใจมีผลกระทบต่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานของมูลค่ากิจการ กล่าวคือนักลงทุนให้ความสนใจต่อข้อมูลของตลาดทุนโดยรวมและข้อมูลของอุตสาหกรรมมากกว่าข้อมูลของกิจการ และเมื่อคำนึงถึงลักษณะความมั่นใจในตนเองสูงของนักลงทุนด้วยแล้ว สามารถจะอธิบายความสัมพันธ์ของผลตอบแทนการลงทุนของกิจการและมูลค่าของกิจการได้ กล่าวคือค่าสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนการลงทุนของกิจการระหว่างกิจการจะสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์พื้นฐาน ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการในอุตสาหกรรมใด ๆ ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนการลงทุนของกิจการต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม และค่าสหสัมพันธ์ของผลตอบแทนการลงทุนของกิจการจะลดลงเมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไปเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้นักลงทุนเข้าถึงข้อมูลได้เพิ่มขึ้น

Skaife et al. (2007) ให้ข้อเสนอแนะต่อร่างมาตรฐานการบัญชีเรื่องผลประโยชน์ของเงินบำนาญและแผนหลังเกษียณอายุของพนักงาน ซึ่งกระทบมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับ ประกอบด้วย FASB Nos. 87, 88, 106 และ 132(R) ใ้ว่าร่างมาตรฐานใหม่จะช่วยปรับปรุงมาตรฐานที่มีอยู่เดิมกล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงจากการเปิดเผยข้อมูลไว้ในงบการเงินมาเป็นการรับรู้ข้อมูลสถานะของกองทุนบำนาญบำนาญในงบดุลจะช่วยให้งบการเงินสามารถสะท้อนฐานะ

ทางการเงินของกิจการได้ดีกว่าเดิม ทำให้ไม่ต้องแสดงการกระทบยอดของรายการที่เกี่ยวข้องไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งข้อมูลการกระทบยอดเหล่านี้ผู้ใช้งบการเงินอาจไม่สนใจหรือไม่เข้าใจ อันแสดงถึงการสนับสนุนหลักการที่ว่าตำแหน่งที่ข้อมูลวางไว้มีความสำคัญ

Nelson and Taylor (2007) อธิบายไว้ว่ารูปแบบในการสื่อสารข้อมูลนั้นมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล เช่น ข้อมูลจะส่งผลกระทบต่อการใช้ข้อมูลมากขึ้น ถ้าข้อมูลนั้นรับรู้ในงบการเงินแทนที่จะเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ทั้งนี้ผลกระทบของรูปแบบการนำเสนอข้อมูล (format effects) เกิดขึ้นเพราะสัญญาณที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์น้อย ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลไม่ใช้ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเพราะความสามารถในการประมวลผลข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูลมีจำกัด วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถใช้ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้คือการแปลงข้อมูลให้มารับรู้ในงบการเงิน ดังนั้น Nelson and Taylor (2007) ทำการทดสอบอิทธิพลของข้อมูลที่ผ่านการแปลงข้อมูลว่ามีผลกระทบต่อการใช้ข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูลอย่างไร โดยใช้การวิจัยเชิงทดลอง ทั้งนี้โดยให้ขั้นตอนการทดลองของ Imhoff et al. (1991) ทั้งนี้ให้หน่วยทดลองเปรียบเทียบกรณีตัวอย่างสองกรณีที่มีความแตกต่างกันในเรื่องสัญญาเช่าดำเนินงาน (operating leases) โดยใช้การแปลงข้อมูลของกรณีตัวอย่างหนึ่งซึ่งมีข้อมูลสัญญาเช่าดำเนินงานเพื่อมาเปรียบเทียบกับกรณีตัวอย่างอีกกรณีหนึ่งซึ่งไม่มีข้อมูลสัญญาเช่าดำเนินงาน การทดลองเป็นการทดสอบทางเลือก (choice) ของการได้รับข้อมูล (ระหว่างการได้รับข้อมูลโดยอัตโนมัติกับการเลือกที่จะรับข้อมูลหรือไม่) กับความพยายาม (effort) ในการได้ข้อมูล (ระหว่างการให้สูตรซึ่งต้องผ่านการคำนวณจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นผลลัพธ์ออกมากับการให้ข้อมูลที่เป็นผลลัพธ์แก่หน่วยทดลอง) ซึ่งในแต่ละกรณีจะได้รับข้อมูลที่เป็นการกระทบยอดโดยมีทั้งข้อมูลก่อนการกระทบยอด รายการที่นำมากระทบยอด และข้อมูลหลังการกระทบยอด

ผลการศึกษาของ Nelson and Taylor (2007) พบว่าความพยายามในการได้ข้อมูลและการกระทบยอดข้อมูลเท่านั้นที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล ทั้งนี้เพราะส่งผลกระทบต่อการใช้ข้อมูล (perception) ของผู้ใช้ข้อมูล หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่าการแปลงข้อมูลที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินให้มาเป็นข้อมูลเสมือนหนึ่งข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินส่งผลกระทบต่อการใช้ข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูลมากกว่าข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน ทั้งนี้เพราะการแปลงข้อมูลต้องใช้ความพยายามในการประมวลผลและมีการกระทบยอดระหว่างข้อมูลก่อนและหลังการแปลงข้อมูล งานวิจัยนี้แสดงรูปแบบการนำเสนอข้อมูล (format effect) ไม่จำเป็นว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการรับรู้รายการในงบการเงินไม่จำเป็นว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้ข้อมูล

ผู้ใช้อ้อมมูลมากกว่าการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หากผู้ใช้อ้อมมูลสามารถนำข้อมูลที่เปิดเผยมายกไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมาใช้โดยผ่านกระบวนการพยายามแปลงข้อมูลจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ใช้อ้อมมูลมากกว่าการใช้ข้อมูลที่เป็นการรับรู้รายการในงบการเงิน โดยให้เหตุผลว่าการแปลงข้อมูลจะช่วยลดความไม่แน่นอนของข้อมูล

Viger et al. (2008) ได้ทดสอบโดยการทดลองรูปแบบของการรายงานผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นที่แตกต่างกันที่อาจจะมีผลต่อดุลยพินิจและการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้สินเชื่อของธนาคาร โดยลักษณะของรายงานที่แตกต่างกันแบ่งเป็น 3 อย่าง 1) เปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเท่านั้น 2) เปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นและรวมรายการประหนึ่งทำใหม่ในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิ 3) บันทึกผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน ผลของการวิจัยพบว่าพนักงานสินเชื่อของธนาคารจะมีการประเมินความเสี่ยงที่สูงขึ้นเป็นเหตุให้มิตัดค่าความเสี่ยงที่สูงขึ้นสำหรับรายงานที่มีการบันทึกผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน อย่างไรก็ตามการทดลองนี้ไม่พบความแตกต่างระหว่างการเปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับการเปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นและรวมรายการประหนึ่งทำใหม่ในหมายเหตุประกอบงบการเงินว่าผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิ ข้อค้นพบนี้ให้ข้อสนับสนุนที่ว่าคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริการะบุว่าเปิดเผยผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นไม่น่าจะทดแทนการบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้นในงบกำไรขาดทุน

Pinsker et al. (2009) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสาระสำคัญเชิงคุณภาพในตัดสินใจของนักลงทุนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ (nonprofessional investors) ว่าเป็นปัจจัยใด ระหว่างลักษณะของข้อมูลกับลักษณะของนักลงทุน โดยอธิบายหลักการว่าการใช้หลักสาระสำคัญไม่ถูกต้อง เช่น ไม่แก้ไขตัวเลขจำนวนเล็กน้อยที่อยู่ในงบการเงินให้ถูกต้องซึ่งอาจกระทบสาระสำคัญเชิงคุณภาพในการตัดสินใจของนักลงทุนได้ ทั้งนี้ลักษณะของข้อมูล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือข้อมูลที่ถูกระบุว่ามีสาระสำคัญต้องเปิดเผย เช่นการด้อยค่าของสินทรัพย์ ภาวะผูกพันของกิจการ เป็นต้น กับข้อมูลที่ไม่ถูกระบุว่าต้องเปิดเผยแต่กิจการเปิดเผยไว้ เพื่อพิจารณาว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับลักษณะข้อมูลใดมากกว่ากัน วิธีการวิเคราะห์ทำโดยแบ่งข้อมูลที่ถูกระบุว่ามีสาระสำคัญเป็น 2 ทิศทาง คือ ข้อมูลที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงบวกคือทำให้นักลงทุนได้กำไร กับข้อมูลที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงลบคือทำให้นักลงทุนขาดทุน

Pinsker et al. (2009) ใช้ทฤษฎีความลำเอียงในทางลบ (negative bias) ในการอธิบายการศึกษาข้างต้น กล่าวคือนักลงทุนจะให้ความสนใจกับข้อมูลทางลบมากกว่าข้อมูลทางบวก เนื่องจากเหตุการณ์ในทางลบจะจดจำไว้ในจิตใต้สำนึกได้นานกว่าเหตุการณ์ในทางบวก นักลงทุนอาจรับรู้ข้อมูลทางบวกและลบเท่ากัน แต่นักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลทางลบมากกว่าข้อมูลทางบวก นอกจากนี้ นักลงทุนยังตอบสนองต่อข้อมูลทางบวกและทางลบมากกว่าข้อมูลที่เป็นกลาง และใช้ทฤษฎีการรับรู้ก่อนหรือหลัง (anchoring) ซึ่งมีหลักการว่าข้อมูลที่เปิดเผยในงบการเงิน ซึ่งนักลงทุนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญรับรู้ก่อนจะส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของนักลงทุน วิธีการศึกษาที่ Pinsker et al. (2009) ใช้ คือใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกัน เช่น การคำนวณค่าเสื่อมราคา การตีราคาสินค้าคงเหลือ เป็นต้น เป็นตัวแปรอิสระโดยให้คะแนนจาก 1-11 โดยเทียบจากความยากง่ายของสาระสำคัญของแต่ละกิจการ และใช้ราคาหลักทรัพย์เป็นตัวแปรตามสะท้อนพฤติกรรมของนักลงทุน โดยใช้โปรแกรมจำลองทางการเงินของตลาด หน่วยทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการบัญชีที่เคยเรียนวิชาการบัญชีชั้นกลางมาแล้ว จำนวน 52 ราย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และครัสคัล-วัลลิส (Kruskal-Wallis) และการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวพบว่าค่าเฉลี่ยของราคาหลักทรัพย์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มข้อมูลที่ถูกระบุและกลุ่มที่ไม่ถูกระบุว่ามีสาระสำคัญต้องเปิดเผย แสดงว่าลักษณะของข้อมูลไม่มีผลต่อการตัดสินใจ แต่ผลการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ พบว่าลักษณะของนักลงทุนมีผลต่อการตัดสินใจ กล่าวคือ นักลงทุนตอบสนองต่อข้อมูลที่เปิดเผยใหม่ ๆ มากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยมานานแล้ว แต่ทิศทางของการเปิดเผยข้อมูลไม่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของนักลงทุน

2.10 ตัวแปรควบคุม

ประเภทของอุตสาหกรรม

Herrmann et. al. (2003) พบว่าถึงแม้จะวิเคราะห์จะไม่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของอุตสาหกรรมในการทำการประเมินกำไรสุทธิของบริษัทย่อย (earnings persistence) ก็ตาม แต่จากการศึกษาพบว่าความสามารถในการทำกำไรของบริษัทย่อยของแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้จากการศึกษาของพรธรรณีภา รอดวรรณะ (2539) ยังพบว่าชนิดของ

อุตสาหกรรมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเกี่ยวข้องของข้อมูลเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีเงินลงทุนในหุ้นจากวิธีราคาทุนเป็นวิธีส่วนได้เสีย

Ballas and Hevas (2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าทางบัญชีของกิจการ กำไรทางบัญชี โดยคำนึงถึงผลกระทบของกลุ่มอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า การคำนึงถึงกลุ่มอุตสาหกรรมช่วยให้ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ลดลง ในขณะที่ Peng and Xiong (2006) แสดงให้เห็นว่า นักลงทุนให้ความสนใจต่อข้อมูลของตลาดทุนโดยรวมและข้อมูลของอุตสาหกรรมมากกว่าข้อมูลของกิจการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

การพัฒนาสมมุติฐานและระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การพัฒนาสมมุติฐาน

ภายใต้สมมุติฐานของตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพปานกลาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการจะมีการปรับราคาทันทีที่มีการประกาศข้อมูลตามที่แสดงไว้ในงบการเงิน งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Ohlson (1995) ซึ่งประเมินมูลค่าหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการว่าขึ้นอยู่กับมูลค่าทางบัญชี กำไรทางบัญชี และความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรอื่น ใน การศึกษานี้กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรอื่นที่สนใจศึกษาคือ ความแตกต่างของ กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งก่อน การบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงิน ลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่ หลังการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ส่งผลให้งบการเงินเฉพาะกิจการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน ส่วนงบการเงินรวมรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสีย งานวิจัยนี้จึงศึกษาว่าความแตกต่าง ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิระหว่างงบการเงินเฉพาะกิจการกับงบการเงินรวมที่รับรู้ในงบการเงินนี้ มี ความเกี่ยวข้องแตกต่างจากที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ ทั้งนี้โดยศึกษา ความสัมพันธ์ของมูลค่าตลาดกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชี เงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัท ย่อยในงบการเงินเฉพาะกิจการจากวิธีส่วนได้เสียมาเป็นวิธีราคาทุน ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียมีความ แตกต่างจากกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการ จากแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของ มาตรฐานการบัญชีส่งผลกระทบต่อความเกี่ยวข้องของข้อมูลทางบัญชีหรือไม่นั้น มีแนวคิดที่ขัดแย้ง กัน 2 แนวคิด แนวคิดหนึ่งเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีใด ๆ นั้นให้ความเกี่ยวข้องของ ข้อมูลทางบัญชีค่อนข้างน้อยหรือไม่มีเลย (Holthausen and Watts, 2001) เช่น หากนักลงทุนเข้าใจ ถึงสาเหตุของการไม่เท่ากันของกำไรสุทธิของงบการเงินเฉพาะกิจการที่มีจำนวนไม่เท่ากับงบการเงิน รวม ว่าเป็นเพียงผลของการปฏิบัติตามการเปลี่ยนแปลงในข้อกำหนดตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27

เท่านั้น (อังครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์, 2550) การเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ไม่น่าจะให้ความเกี่ยวข้องใด ๆ อีกแนวคิดหนึ่งมีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีใด ๆ นั้นว่ามีความเกี่ยวข้อง (Barth et al., 2001) งานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ งานวิจัยของ Leftwich (1981) ซึ่งพบว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีของการรวมกิจการกระทบมูลค่าของหลักทรัพย์ เป็นต้น

งานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับกำไรสุทธิ (Ball and Brown, 1968; Beaver, 1968; Easton and Zmijewski, 1989; Wild, 1992; Kothari and Zimmerman, 1995) ต่อมา Ohlson (1995) อธิบายทฤษฎีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี และกำไรสุทธิ โดยมีงานวิจัยที่เป็นหลักฐานสนับสนุนแนวคิดของ Ohlson (1995) ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชีและกำไรทางบัญชี (King and Langli, 1998; Graham and King, 2000; Frank, 2002; ปัญญาสัมฤทธิ์ประดิษฐ์; 2545) เช่น Graham and King (2000) พบว่า สำหรับกรณีของประเทศไทยราคาหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์กับกำไรทางบัญชีมากกว่ามูลค่าทางบัญชี ทั้งนี้ช่วงระยะเวลาที่ศึกษาคือปี ค.ศ. 1991-1995 สอดคล้องกับ ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) พบว่าปัจจัยที่ทำให้กำไรทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี คือ กำไรที่มีอัตราการเติบโต และระดับกำไรที่มีเสถียรภาพ ในขณะที่มูลค่าทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชี หากมีปัจจัยต่อไปสนับสนุน คือปัจจัยของรายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ ขาดทุนจากการดำเนินงานหลัก ขนาดของกิจการ รายการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ ผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยน การยึดหลักจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้

หากแนวคิดของ Ohlson (1995) ซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีของกิจการกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการนั้น สามารถอธิบายการตอบสนองของนักลงทุนที่ลงทุนในกิจการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ แสดงว่าน่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิของกิจการจากข้อมูลในงบการเงินรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ King and Langli (1998) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางบัญชี ซึ่งเป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลจากงบการเงินรวมในช่วงปี ค.ศ. 1982-1996 ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิของกิจการจากข้อมูลในงบการเงินรวมนี้น่าจะปรากฏอยู่ทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ดังนั้นหากนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทยตอบสนองต่อข้อมูลมูลค่าทางบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมแล้ว สามารถอธิบายเป็นสมการได้ดังนี้

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

เมื่อ

MVE_{it} = มูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ i ณ ปีที่ t

$BVEConso_{it}$ = มูลค่าตามบัญชีของกิจการ i ณ ปีที่ t จากงบการเงินรวม

$EarnConso_{it}$ = กำไรสุทธิของกิจการ i ณ ปีที่ t จากงบการเงินรวม

ε_{it} = ค่าคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวแปรอื่น

ก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ กำหนดให้ค่าคลาดเคลื่อนส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ได้รับทราบความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ทั้งนี้ความแตกต่างนี้ได้ผ่านการประชาสัมพันธ์จากองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดสัมมนาเรื่อง “งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ” ให้ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนและสำนักงานสอบบัญชี เพื่อทำความเข้าใจและรับฟังความเห็นในภาคปฏิบัติ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2549 (อาร์วายทีไนน์, 2549) สมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ และสมาคมบริษัทจดทะเบียนร่วมกันบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจ หัวข้อ "ผลจากมาตรฐานการบัญชีใหม่ นักลงทุนควรใช้แบบเดี่ยวหรือแบบรวม" (อาร์วายทีไนน์, 2550) เป็นต้น และข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือรับรู้ไว้ในงบการเงินนี้ น่าจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน Okuda and Shiiba (2010) ศึกษาความสำคัญของข้อมูลกำไรสุทธิของงบการเงินเฉพาะของบริษัทใหญ่กับข้อมูลกำไรสุทธิของบริษัทย่อยที่มีต่อผลตอบแทนการลงทุน (Current stock returns) พบว่าผลตอบแทนการลงทุน (Return of equity) ของบริษัทย่อยมีอิทธิพลต่อผลตอบแทนการลงทุน มากกว่าข้อมูลผลตอบแทนการลงทุนของบริษัทใหญ่ ดังนั้นค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเป็นความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมจึงน่าจะเป็นข้อมูลอื่นที่เป็นส่วนหนึ่งของค่าคลาดเคลื่อนที่เกิดจากตัวแปรอื่น (ε_{it}) ในสมการ (1) ที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดเช่นกัน นั่นคือ

$$\varepsilon_{it} = |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \zeta_{it} \quad (2)$$

เมื่อ

$|EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ = ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

ζ_{it} = ผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในสมการ

ตัวอย่างของการเปิดเผยข้อมูลส่วนนี้ไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินในปี พ.ศ. 2549

1) กรณีกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะลดลง

บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย

หมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

บริษัทฯ เลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้น จะมีผลให้บริษัทฯ ต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ ซึ่งจะมีผลทำให้กำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ลดลงเป็นจำนวนเงินประมาณ 180 ล้านบาท (0.17 บาทต่อหุ้น) และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 ลดลงเป็นจำนวนเงินประมาณ 956 ล้านบาท

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) กรณีอยู่ระหว่างประเมินผลกระทบ

ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย
 หมายเหตุประกอบงบการเงินรวม
 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

ธนาคารฯเลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้น จะมีผลให้ธนาคารฯต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ ธนาคารฯยังอยู่ระหว่างการประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีดังกล่าว

3) กรณีที่ผลกระทบมีจำนวนที่ไม่มีสาระสำคัญหรือไม่มีผลกระทบ

บริษัท เดลต้า อีเลคโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย
 หมายเหตุประกอบงบการเงินรวม
 สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

บริษัทฯเลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้น จะมีผลให้บริษัทฯต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบดังกล่าวที่มีต่อกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 มีจำนวนที่ไม่เป็นสาระสำคัญ

บริษัท แมกเนคอมพ์ พีริซัน เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

ทั้งนี้บริษัทฯ เลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้นจะมีผลให้บริษัทฯ ต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ ซึ่งการปรับปรุงงบการเงินครั้งนี้จะไม่มีผลต่อกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 และส่วนของผู้อถือหุ้นในงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 งบการเงินรวมของกลุ่มบริษัทจะไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้

4) กรณีขาดทุนสุทธิลดลง

บริษัท ไดสตาร์ อิลคทริก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย

หมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

บริษัทฯ เลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้น จะมีผลให้บริษัทฯ ต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ ซึ่งจะมีผลทำให้ขาดทุนสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการสำหรับปี 2549 ลดลงเป็นจำนวนเงินประมาณ 2.5 ล้านบาท (0.01 บาทต่อหุ้น) และส่วนของผู้อถือหุ้นในงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินประมาณ 2.5 ล้านบาท

5) กรณีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

บริษัท เอ็ม เอฟ อี ซี จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย

หมายเหตุประกอบงบการเงินรวม

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549

บริษัทฯ เลือกที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีในปี 2550 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในปี 2550 นั้น จะมีผลให้บริษัทฯ ต้องปรับปรุงงบการเงินเฉพาะของบริษัทฯ สำหรับปี 2549 ที่แสดงเปรียบเทียบในงบการเงินสำหรับปี 2550 ใหม่ ซึ่งจะมีผลทำให้กำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะของบริษัทฯ สำหรับปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินประมาณ 15 ล้านบาท (0.07 บาทต่อหุ้น) และส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินประมาณ 18 ล้านบาท

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดของ Ahmed et al. (2006: 572) ซึ่งยอมให้ intercept ในสมการ 1 เปลี่ยนแปลงตามปีและกิจการ อันแสดงถึงการไม่อธิบายถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะในช่วงระยะเวลาหนึ่งและผลกระทบจากลักษณะเฉพาะของแต่ละกิจการ นอกจากนี้ใช้ข้อมูลต่อหุ้นในการวิเคราะห์เชิงระดับเพื่อทดสอบความแตกต่างว่านักลงทุนมองความเกี่ยวข้องของการรับรู้รายการในงบการเงินกับการเปิดเผยรายการในงบการเงินสำหรับการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยในวิธีการาคาทุนเป็นอย่างไรในช่วงเวลาก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ใช้ บังคับ และใช้เทคนิคตัวแปรหุ่นเนื่องจากมีข้อดีคือทำให้สามารถทราบได้ว่าสาเหตุของความแตกต่างที่เกิดขึ้นเกิดจากค่าสัมประสิทธิ์ของ intercept หรือความชัน (Gujarati, 2003: 448) ดังนั้นเพื่อทดสอบการตอบสนองของตลาดต่องบการเงินรวมก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ จึงเพิ่มตัวแปรหุ่นของ intercept ในสมการ (1) ซึ่งแสดงด้วยสมการ (3) ดังนี้

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_0^* D_{it} + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

เมื่อ

MVE_{it} = ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ i ณ เวลาที่ t

D_{it} = ตัวแปรหุ่น มีค่า = 0 หากเป็นข้อมูลก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้
มีค่า = 1 หากเป็นข้อมูลหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

$BVEConso_{it}$ = มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการตามงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

$EarnConso_{it}$ = ข้อมูลกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นตามงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

ε_{it} = ผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในสมการ

ก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ค่าตลาดเคลื่อนส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ได้รับทราบความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลนี้น่าจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน แต่หลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ การเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กระทบต่อมูลค่าตามบัญชีและกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการ (Luehling, 1995; วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2550; พิมพีใจวีรสุทธากร, 2550; อังครินทร์ เจริญบริรักษ์, 2550, สันสกฤต วิจิตรเลขการ, 2550; วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2551) ทั้งนี้กำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการ i ณ ปีที่ t จากงบการเงินรวม ซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีส่วนได้เสีย จะมีค่าแตกต่างกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการนั้นในงบการเงินเฉพาะกิจการซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุน โดยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ไม่ได้เปิดเผยไว้อีกต่อไป ดังนั้น ค่าตลาดเคลื่อนส่วนหนึ่งหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เกิดจากการที่ได้รับทราบความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนซึ่งนำมารับรู้ไว้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวม โดยมีสมมุติฐานว่าข้อมูลนี้น่าจะมีผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Davis-Friday et al. (1999) ที่พบว่า การรับรู้รายการหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญของพนักงานหลังเกษียณอายุในงบการเงินภายหลังการนำ SFAS No. 106 บังคับใช้มีความสามารถในการอธิบายมูลค่าตลาดของกิจการเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปิดเผยข้อมูลหนี้สินดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงินในช่วงก่อนการบังคับใช้ SFAS No. 106 และงานวิจัยอื่นที่ศึกษาความสัมพันธ์ของราคาตลาดกับการรับรู้

รายการในงบการเงินและการเปิดเผยรายการไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินโดยศึกษาเปรียบเทียบก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี (Espahbodi et al., 2002; Seow and Tam, 2002; Zhang, 2005; Ahmed et al., 2006; Hassan et al, 2009) ประกอบกับงานวิจัยของ Okuda and Shiiba (2010) ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนการลงทุนของงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทใหญ่ ผลตอบแทนการลงทุนของบริษัทย่อยกับผลตอบแทนของหุ้นสามัญของบริษัทใหญ่ ดังนั้นเพื่อทดสอบการตอบสนองของตลาดต่อความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้โดยใช้เทคนิคตัวแปรหุ่น จึงแทนค่าสมการ (2) และ (3) ด้วยสมการ (4) ดังนี้

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_0 * D_{it} + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 | EarnSF_{it} - EarnConso_{it} | + \alpha_4 D_{it} * | EarnSF_{it} - EarnConso_{it} | + \xi_{it} \quad (4)$$

เมื่อ

MVE_{it} = ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ i ณ เวลาที่ t

บัญชีและกำไรทางบัญชีกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการ

D_{it} = ตัวแปรหุ่น มีค่า = 0 หากเป็นข้อมูลก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้
มีค่า = 1 หากเป็นข้อมูลหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

$BVEConso_{it}$ = มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการตามงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

$EarnConso_{it}$ = ข้อมูลกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นตามงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

$| EarnSF_{it} - EarnConso_{it} |$ = ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

ξ_{it} = ผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในสมการ

นั่นคือหากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $| EarnSF_{it} - EarnConso_{it} |$ มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าลงทุนใช้ข้อมูลที่เปิดเผยไว้หมายเหตุประกอบงบการเงิน หากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $D_{it} * | EarnSF_{it} - EarnConso_{it} |$ มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีเครื่องหมายบวกแสดงว่าการรับรู้ข้อมูลกำไรสุทธิของงบการเงินเฉพาะตามวิธีราคาทุนมีความเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นกว่าการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร(ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคา

ทุนและวิธีส่วนได้เสียในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร $D_{it} * |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีเครื่องหมายลบแสดงว่าความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินเฉพาะกิจการซึ่งรับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนกับข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมซึ่งรับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียมีความเกี่ยวข้องลดลงกว่าการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

งานวิจัยในอดีตพบว่าประเภทอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อการตอบสนองของตลาด (Hermann et al., 2007: พรรณนิภา รอดวรรณะ, 2539; Ballas and Hevas, 2005; Peng and Xiong, 2006) ดังนั้นประเภทอุตสาหกรรมจึงน่าจะมีผลกระทบต่อความเกี่ยวข้องของการรับรู้ข้อมูลกำไร(ขาดทุน)สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการตามบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนหลังการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้กับความเกี่ยวข้องของการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้ ด้วยเทคนิคตัวแปรหุ่นที่ใช้กับประเภทอุตสาหกรรมโดยกำหนดให้อุตสาหกรรมกลุ่มวัตถุดิบและอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐาน ดังนั้น

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_0 * D_{it} + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \alpha_4 D_{it} * |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \alpha_5 Finance_{it} + \alpha_6 Tech_{it} + \alpha_7 Agro_{it} + \alpha_8 Service_{it} + \alpha_9 Prop_{it} + \alpha_{10} Resource_{it} + \alpha_{11} Consump_{it} + \alpha_{12} Mai_{it} + \zeta_{it} \quad (5)$$

เมื่อ

MVE_{it} = ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ i ณ เวลาที่ t

บัญชีและกำไรทางบัญชีกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการ

D_{it} = ตัวแปรหุ่น มีค่า = 0 หากเป็นข้อมูลก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้
มีค่า = 1 หากเป็นข้อมูลหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

$BVEConso_{it}$ = มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการตามงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

$EarnConso_{it}$ = ข้อมูลกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นตามของงบการเงินรวมของกิจการ i ณ ปีที่ t

$|EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ = ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ได้รับจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

- $Finance_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในสถาบันการเงิน และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Tech_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการกลุ่มเทคโนโลยี และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Agro_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มสินค้าเกษตร และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Service_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มธุรกิจบริการ และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Prop_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มก่อสร้างและอาคาร และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Resource_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มทรัพยากร และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- $Consump_{it}$ = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- Mai_{it} = มีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นกิจการ i ณ ปีที่ t ซึ่งเป็นกิจการในกลุ่มตลาด เอ็ม เอ ไอ และมีค่าเท่ากับ 0 หากไม่ใช่
- ζ_{it} = ผลกระทบจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในสมการ

3.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีของกิจการและกำไรสุทธิของกิจการในงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ

งานวิจัยที่ศึกษาความสามารถในการอธิบายราคาตลาดของหลักทรัพย์หุ้นสามัญที่ตอบสนองต่อกำไรสุทธิของกิจการ เช่น Ball and Brown (1968) พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อการประกาศข้อมูลกำไรสุทธิ เช่นเดียวกับ Beaver (1968) พบว่าการตอบสนองของตลาดในช่วงที่มีการประกาศกำไรสุทธิมีมากกว่าช่วงที่ไม่มีการประกาศกำไรสุทธิ นอกจากนี้มีงานวิจัยที่เป็นหลักฐานสนับสนุนแนวคิดของ Ohlson (1995) ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางการบัญชี (King and Langli, 1998; Graham and King, 2000; Frank, 2002; ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์; 2545)

งานวิจัยนี้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญกับมูลค่าทางบัญชีของกิจการในงบการเงินรวม และกำไรสุทธิในงบการเงินรวม หากแนวคิดของ Ohlson (1995) สามารถอธิบายการตอบสนองของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ แสดงว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิของกิจการจากข้อมูลในงบการเงินรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ King and Langli (1998) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรทางบัญชี ซึ่งเป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลจากงบการเงินรวมในช่วงปี ค.ศ. 1982-1996 ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชี และกำไรสุทธิของกิจการจากข้อมูลในงบการเงินรวมนี้น่าจะปรากฏอยู่ทั้งก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ดังนั้นหากนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตอบสนองต่อข้อมูลมูลค่าทางบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมแล้ว จึงตั้งสมมุติฐานว่าน่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าทางบัญชี และกำไรสุทธิในงบการเงินรวมของกิจการโดยเปรียบเทียบก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 โดยค่าสัมประสิทธิ์ของ intercept ควรแตกต่างกันเนื่องจากมีความแตกต่างในปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากความแตกต่างของข้อมูลในแต่ละปีซึ่งนำมากำหนดเป็นสมมุติฐานเลือก (Alternative Hypothesis) ดังนี้

H1: มูลค่าทางบัญชีของกิจการและกำไรสุทธิของกิจการในงบการเงินรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ

3.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีของกิจการ กำไรสุทธิของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

งานวิจัยนี้ยังสนใจศึกษาว่าการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะมีความเกี่ยวข้องแตกต่างจากการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ งานวิจัยเดิมที่เคยศึกษาไว้ เป็นการศึกษาความแตกต่างของการรับรู้รายการและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับหนี้สินที่เกิดจากผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำนาญ บำนาญ (Davis-Friday et al., 1999) ผลตอบแทนในสิทธิที่จะซื้อหุ้น (Espahbodi et al., 2002) กำไรและขาดทุนของการซื้อขายอนุพันธ์ทางการเงิน การเปิดเผยจำนวนเงินต้น ระยะเวลาในการชำระหนี้ มูลค่ายุติธรรมของการซื้อขายอนุพันธ์ (Seow and Tam, 2002) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิทธิใน

การซื้อหุ้นของพนักงาน (Zhang, 2005) มูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน (Ahmed et al., 2006) โดยงานวิจัยเหล่านี้ล้วนยืนยันว่าการรับรู้ข้อมูลในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยข้อมูลเดียวกันไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของผลกระทบของวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนที่แตกต่างกัน ในมุมมองของความสัมพันธ์ของความเสี่ยงกับงบการเงินรวม (Kothavala, 2003) และความเกี่ยวข้องของข้อมูลในงบการเงินรวมแบบวิธีรวมตามสัดส่วนกับวิธีส่วนได้เสีย ในมุมมองของผู้ให้กู้ (Stolzfus, 2005) งานวิจัยนี้สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญกับมูลค่าทางบัญชีของกิจการในงบการเงินรวม และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม จึงตั้งสมมติฐานว่า น่าจะมีความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าทางบัญชีของกิจการในงบการเงินรวม กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมและความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยโดยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนซึ่งรับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวมหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้บังคับใช้ งานวิจัยนี้ทำการศึกษาโดยเปรียบเทียบการตอบสนองของตลาดก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 โดยความสัมพันธ์ที่น่าจะเพิ่มขึ้นหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินมาเป็นการรับรู้รายการในงบการเงิน เหตุผลที่ตลาดน่าจะตอบสนองต่อข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการซึ่งมีความแตกต่างจากข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เนื่องจากนักลงทุนได้รับทราบความสำคัญของงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดสัมมนาต่าง ๆ เช่น สماعมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ และสมาคมบริษัทจดทะเบียนร่วมกันบรรยายให้ความรู้แก่ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ หัวข้อ "ผลจากมาตรฐานการบัญชีใหม่นักลงทุนควรใช้แบบเดี่ยวหรืองบรวม" (อาร์วายทีไนน์, 2550) และตลาดตอบสนองต่อผลตอบแทนการลงทุนจากงบการเงินเฉพาะของกิจการ (Okuda and Shiiba, 2010) ดังนั้นตลาดน่าจะตอบสนองต่อความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งนำมากำหนดเป็นสมมติฐานเลือก (Alternative Hypothesis) ดังนี้

H2: หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการมากกว่าก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

3.1.3 ประเภทของอุตสาหกรรมกับผลกระทบต่อการตอบสนองของตลาดที่มีต่อมูลค่าทางบัญชีของกิจการ กำไรสุทธิของกิจการ และการรับรู้และการเปิดเผยกำไรตามวิธีราคาทุนของเงินลงทุนในบริษัทย่อยในงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ

Hermann et. al. (2003) พบว่าความสามารถในการทำกำไรของบริษัทย่อยของแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน ในขณะที่พรรณานิภา รอดวรรณะ (2539) พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเกี่ยวข้องของข้อมูลเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีเงินลงทุนในหุ้นทุนจากวิธีราคาทุนเป็นวิธีส่วนได้เสีย ดังนั้นกลุ่มอุตสาหกรรมน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะและกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนในงบการเงินรวม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงใช้ตัวแปรประเภทของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรคุมเพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

3.1.4 สาเหตุที่นักลงทุนสนใจข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยเกิดจากความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนหรือไม่

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าสาเหตุที่การรับรู้รายการในงบการเงินมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยรายการไว้ในงบการเงินมีด้วยกัน 4 สาเหตุ กล่าวคือ 1) เกิดจากความน่าเชื่อถือของการรับรู้รายการ (Cotter and Zimmer, 2003; Davis-Friday et al., 2004; Frederickson et al., 2006; Beaver and Venkatachalam, 2003) ซึ่งอาจเกิดจากความลำเอียงในการตัดสินใจเลือก (Aboody et al., 2004) 2) การให้ความสำคัญของข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Libby

et al., 2006) 3) ผู้รับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินของกิจการ (Mazay et al., 1993) หรือ 4) ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุน (Dietrich et al., 2001; Hirst et al., 2004; Barth et al., 2003; Dearman and Shields, 2005; Hirshleifer and Teoh, 2003; Skaife et al., 2007)

งานวิจัยนี้สนใจศึกษาเพียงสาเหตุที่เกิดจากความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 กับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมที่รับรู้ในงบการเงินหลังการเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ เป็นข้อมูลเดียวกัน จึงไม่น่าจะมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของข้อมูล การให้ความสำคัญของข้อมูลของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รวมทั้งผู้รับผิดชอบในการจัดทำงบการเงิน ดังนั้นสาเหตุที่เกิดจากความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนจึงน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมที่รับรู้ในงบการเงินหลังการเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มีความเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้นักลงทุนในประเทศไทยอาจมีความแตกต่างกันในความเข้าใจในลักษณะข้อมูลที่ได้รับหรือมีข้อจำกัดด้านการรับข้อมูล Dietrich et al. (2001) พบว่านักลงทุนจะใช้ข้อมูลเท่าที่ปรากฏในงบการเงินเท่านั้นเนื่องจากนักลงทุนมีข้อจำกัดในการรับข้อมูล ทั้งนี้โดยใช้การวิจัยเชิงทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hirst et al. (2004) ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ของธนาคาร ผลการค้นพบเป็นไปในทำนองเดียวกัน

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การนำข้อมูลที่มีการเปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน มารับรู้รายการในงบการเงินแล้วทำให้ความเกี่ยวข้องของข้อมูลเพิ่มขึ้น สาเหตุหนึ่งเกิดมาจากความสามารถในการรับข้อมูลหรือตำแหน่งของการวางข้อมูล (Barth et al., 2003; Dearman and Shields, 2005; Skaife et al., 2007) ดังนั้น เมื่อมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 มีผลบังคับใช้ ซึ่งทำให้ความแตกต่างของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเปลี่ยนมาเป็นการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ และรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วน

ได้เสียในงบการเงินรวมของกิจการ การเปลี่ยนแปลงนี้ น่าจะสะท้อนความสามารถในการเข้าใจข้อมูลของนักลงทุน โดยงานวิจัยนี้พิจารณาว่าถ้านักลงทุนให้ความสนใจกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย อันเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้แล้ว แสดงว่านักลงทุนไม่ได้ให้ความสำคัญของตำแหน่งของข้อมูลว่าเป็นข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือรับรู้ในงบการเงิน หรือหากนักลงทุนไม่เห็นความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลและการรับรู้ข้อมูลแล้ว นักลงทุนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ได้เช่นเดียวกับข้อมูลที่รับรู้ไว้ในงบการเงินหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

ในงานวิจัยนี้สนใจศึกษาความสามารถในการรับรู้ข้อมูลของนักลงทุนในประเด็นของการให้ความสำคัญกับการวางตำแหน่งของข้อมูล กล่าวคือ ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน สำหรับนักลงทุนแล้วมีความสำคัญต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้โดยมีแนวคิดดังนี้

หากการวางตำแหน่งของข้อมูลมีความสำคัญไม่ต่างกันแล้ว นักลงทุนจะใช้ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 นั้น เพื่อการตัดสินใจลงทุนเช่นเดียวกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่รับรู้ในงบการเงินของปี พ.ศ. 2550 แต่หากการวางตำแหน่งของข้อมูลนั้นมีความสำคัญแตกต่างกันแล้ว ความแตกต่างของตัวเลขกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 จะไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดของกิจการ ในขณะที่ข้อมูลความแตกต่างของตัวเลขกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่รับรู้ไว้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมของปี พ.ศ. 2550 จะมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตลาดของกิจการอย่างเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่นี้หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ควรมีทิศทางสอดคล้องกับการตอบสนองของตลาด โดยนักลงทุนตอบสนองต่อข้อมูลทางบวกและทางลบมากกว่าข้อมูลที่เป็นกลาง (Pinsker et al., 2009) จึงนำมากำหนดเป็นสมมติฐานเลือก (Alternative Hypothesis) ได้ดังนี้

H 3 : หากตำแหน่งในการวางข้อมูลมีความสำคัญในการนำข้อมูลมาใช้เพื่อการตัดสินใจลงทุนแล้ว หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุน และวิธีส่วนได้เสียจะความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ

หากผลเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3 แสดงว่าตำแหน่งในการวางข้อมูลมีความสำคัญในการนำข้อมูลมาใช้เพื่อการตัดสินใจลงทุน แต่หากไม่เป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3 อาจเกิดจากสาเหตุว่าตำแหน่งในการวางข้อมูลไม่มีความสำคัญในการนำข้อมูลมาใช้เพื่อการตัดสินใจลงทุน

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ขนาดตัวอย่างที่ใช้เป็นบริษัทจดทะเบียนที่มีรายชื่ออยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงเวลาระหว่าง ปี 2548 – 2550 เพื่อให้ครอบคลุมตัวอย่างซึ่งอาจจะสนใจที่จะใช้วิธีการบันทึกบัญชีตั้งแต่ปี 2549 โดยเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล Setsmart และ Datastream ทั้งนี้โดยเลือกตัวอย่างที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของรอบระยะเวลาบัญชีที่แตกต่างกัน

งานวิจัยนี้ใช้การทดสอบหลายส่วนประกอบกัน ผู้วิจัยทำการทดสอบว่าข้อมูลมูลค่าทางบัญชีและกำไรสุทธิที่มาจากงบการเงินรวมซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียได้รับการตอบสนองจากตลาดหรือไม่ ระยะเวลาที่ศึกษาครอบคลุมระยะเวลาก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิในงบการเงินรวมของกลุ่มตัวอย่างใน ปี 2549-2550 เพื่อทำการทดสอบว่าตลาดในประเทศไทยตอบสนองต่อมูลค่าตามบัญชีและกำไรสุทธิสอดคล้องกับสมมุติฐานตามแนวคิดของ Ohlson (1995) หรือไม่ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลในงบการเงินรวมเพื่อทดสอบการประยุกต์ใช้แนวคิดของ Ohlson (1995) หากค่าสัมประสิทธิ์ของ $BVEConso_{it}$ และ $EarnConso_{it}$ มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตลาดตอบสนองต่อข้อมูลมูลค่าทางบัญชีและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม

ประการต่อมาผู้วิจัยทำการทดสอบว่าข้อมูลความแตกต่างของกำไร(ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเปรียบเทียบกับข้อมูลเดียวกันซึ่งได้จากการคำนวณหาความแตกต่างจากกำไร(ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมได้รับการตอบสนองจากตลาดแตกต่างกันหรือไม่ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไรสุทธิในงบการเงินรวม และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของกลุ่มตัวอย่างใน ปี 2549 ก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เปรียบเทียบกับค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างจากกำไร(ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมของกลุ่มตัวอย่างในปี 2550 หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นรายปี และใช้เทคนิคตัวแปรหุ่นในการเปรียบเทียบความแตกต่างที่เกิดขึ้นก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ หากค่าสัมประสิทธิ์ของ $|EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ ในสมการที่ (4) และ(5) มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตลาดตอบสนองต่อข้อมูลค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หากค่าสัมประสิทธิ์ของ $D_{it} * |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ ในสมการที่ (4) หรือ (5) มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตลาดตอบสนองต่อค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนซึ่งรับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการกับกำไร(ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวม และหากค่าสัมประสิทธิ์ของ $D_{it} * |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$ เป็นบวก แสดงว่าตลาดตอบสนองต่อการรับรู้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนซึ่งรับรู้ในงบการเงินเฉพาะกิจการกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียมากกว่าเมื่อข้อมูลเดียวกันนี้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงระดับเพื่อทดสอบความเกี่ยวข้องของข้อมูลการรับรู้รายการกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการกับการเปิดเผยรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงินซึ่งเป็น

ผลจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุน ตัวแบบในงานวิจัยนี้มีสมมุติฐานว่าความสัมพันธ์ระหว่างกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งรับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการ และความสัมพันธ์ระหว่างกำไร (ขาดทุน) สุทธิตามวิธีราคาทุนที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินกับมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ของกิจการมีความสัมพันธ์อย่างเป็นรูปแบบเมื่อวิเคราะห์ในข้อมูลภาคตัดขวาง

ประการสุดท้ายผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาสาเหตุที่นักลงทุนให้ความสนใจกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย โดยทำการแบ่งกลุ่มข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียออกเป็น 2 ทิศทาง งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างที่มีทิศทางลบและทิศทางบวกของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยการวิเคราะห์ความถดถอยว่าทิศทางของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีทิศทางที่สอดคล้องกับการตอบสนองของตลาดหรือไม่ เพื่ออธิบายสาเหตุว่าเกิดจากความสำคัญของตำแหน่งในการวางข้อมูลหรือไม่

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวางโดยใช้ equity framework ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเดิมที่ได้ทำไว้ (Ahmed and Takeda, 1995; Barth et al., 1996; Venkatachalam, 1996) การวิเคราะห์เชิงระดับแสดงให้เห็นว่ามูลค่าการลงทุนในตลาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับรายการกำไรสุทธิที่รับรู้รายการในงบการเงินเฉพาะกิจการ รายการกำไรสุทธิตามวิธีราคาทุนที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และมูลค่าทางบัญชีของกิจการ ทำนองเดียวกับโมเดลของ Davis-Friday et al. (1999), Davis-Friday et al. (2004) และ Ahmed et al. (2006)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะทำการทดสอบความสามารถของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียในการอธิบายมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์ โดยเปรียบเทียบว่าการรับรู้รายการความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการกับกำไร

(ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมจะมีความเกี่ยวข้องมากกว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวในหมายเหตุประกอบการเงินหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการวิเคราะห์ตามสมการ (3) โดยพิจารณาจากค่า α_1 และ α_2 หากผลการทดสอบพบว่าค่า α_1 และ α_2 มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตลาดตอบสนองต่อมูลค่าทางบัญชีของกิจการและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีของ Ohlson (1995) ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้อธิบาย

จากนั้นทำการวิเคราะห์ตามสมการ (4) และ (5) โดยทำการวิเคราะห์แยกเป็นรายปี และการวิเคราะห์รวมโดยใช้ตัวแปรหุ่นเพื่อเปรียบเทียบผลของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยก่อนและหลังมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยให้ความสำคัญกับสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธินี้มีความเกี่ยวข้องหรือไม่ กล่าวคือตลาดตอบสนองต่อข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธินี้หรือไม่ ทั้งนี้โดยพิจารณาทั้งกรณีที่มีประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมและกรณีไม่มีประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม เนื่องจากงานวิจัยในอดีตพบว่าประเภทอุตสาหกรรมว่ามีอิทธิพลต่อการตอบสนองของตลาด (Herrmann et al., 2003; Ballas and Hevas, 2005) ในกรณีที่พิจารณาประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมในการวิเคราะห์ตามสมการ (5) จะพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ α_5 ถึง α_{12} หากมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ ทดสอบโดยใช้ตัวสถิติ t แสดงว่าประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ของกิจการ

ประการสุดท้ายทำการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่รับรู้ในงบการเงินได้รับการตอบสนองจากตลาด ซึ่งอธิบายด้วยความสำคัญของตำแหน่งในการวางข้อมูล โดยให้ความสำคัญกับทิศทางของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่บันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยด้วยวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียว่ามีทิศทางสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้หรือไม่

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา

จากข้อมูลในฐานข้อมูล Datastream และ Setsmart ทั้งสิ้นจำนวน 501 ราย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548-2550 หลังจากตัดรายการที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป คงเหลือกิจการตัวอย่างที่มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จำนวน 199 ราย โดยเป็นตัวอย่างที่มีข้อมูลการเปิดเผยกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 98 ราย และตัวอย่างที่มีการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 155 ราย ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2
จำนวนกิจการที่ใช้ศึกษา

	<u>ราย</u>
จำนวนกิจการทั้งสิ้น	501
<u>หัก</u> กิจการที่ไม่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27	280
กิจการไม่ได้ปิดงบการเงินในวันที่ 31 ธันวาคม	4
กิจการที่ไม่มีรายละเอียดงบการเงินหรืองบการเงินไม่สมบูรณ์	4
กิจการที่ได้รับผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 และ 28	3
กิจการที่ใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 ในปี พ.ศ. 2549	<u>11</u>
รวมจำนวนกิจการที่ใช้ศึกษา	<u>199</u>
<u>ข้อมูลในปี พ.ศ. 2549:</u>	
1) มีการเปิดเผยผลกระทบของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่แตกต่างกัน	98
2) รายการที่ไม่ผ่านข้อกำหนดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอย	8
3) ไม่มีการเปิดเผยผลกระทบของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่แตกต่างกัน	<u>93</u>
รวม	<u>199</u>
<u>ข้อมูลในปี พ.ศ. 2550:</u>	
1) มีข้อมูลสมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์	155
2) รายการที่ไม่ผ่านข้อกำหนดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอย	10
2) ไม่มีข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมหรืองบการเงินเฉพาะ หรือสาเหตุอื่น ๆ	<u>34</u>
รวม	<u>199</u>
<u>ข้อมูลรวมสองปี</u>	
ข้อมูลปี พ.ศ. 2549	98
ข้อมูลปี พ.ศ. 2550	<u>155</u>
รวม	<u>253</u>

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาข้อมูลรวมของปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 พบว่าค่าเฉลี่ยของราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชีของกิจการ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมของกิจการ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าเท่ากับ 1.85 12.01 และ 1.18 ตามลำดับ นอกจากนี้ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวม มีค่าเฉลี่ย คือ 0.49 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม

เมื่อพิจารณาข้อมูลเป็นรายปี พบว่าในปี พ.ศ. 2549 ค่าเฉลี่ยของราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ มูลค่าตามบัญชีของกิจการ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าเท่ากับ 1.85 12.87 และ 1.31 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน มีค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวม มีค่าเฉลี่ย คือ 0.38 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม

สำหรับข้อมูลของปี พ.ศ. 2550 ค่าเฉลี่ยของราคาหลักทรัพย์ มูลค่าตามบัญชีของกิจการ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมของกิจการ มีค่าเป็นบวก โดยมีค่าเท่ากับ 1.86 11.47 และ 1.09 ตามลำดับ ทั้งนี้ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ มีค่าเฉลี่ย คือ 0.55 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 44.73 (เพิ่มขึ้นจาก 0.38 เป็น 0.55) แสดงว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ การเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยจากวิธีส่วนได้เสียมาเป็นวิธีราคาทุนทำให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินเฉพาะกิจการกับงบการเงินรวมแตกต่างกันมากกว่าข้อมูลเดียวกันที่เคยเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งเบ้ขวา ทั้งนี้ข้อมูลทุกรายการมีความโด่งมาก

ข้อที่น่าสังเกตคือ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลของปี พ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2550 พบว่าค่าเฉลี่ยของราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ของปี พ.ศ. 2549 มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2550 มูลค่าทางบัญชีในงบการเงินรวม และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมมีค่าลดลง

ตารางที่ 3

สถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ความเบ้	ค่าความ โด่ง
ส่วนที่ 1 ข้อมูลรวม (n=253)						
<i>MVE</i>	-1.05	4.82	1.85	1.26	0.14	-0.70
<i>BVEConso</i>	0.11	143.57	12.01	17.55	3.45	16.61
<i>EarnConso</i>	-3.35	12.85	1.18	2.07	2.36	7.67
$ EarnSF - EarnConso $	0.00	5.56	0.49	0.91	3.19	11.11
ส่วนที่ 2 ข้อมูลรวม (n=98)						
<i>MVE</i>	-0.30	4.49	1.85	1.21	0.14	-0.80
<i>BVEConso</i>	0.18	143.57	12.87	20.18	4.00	20.42
<i>EarnConso</i>	0.00	8.42	1.31	1.73	1.92	3.65
$ EarnSF - EarnConso $	0.00	5.50	0.38	0.86	3.71	15.57
ส่วนที่ 3 ตัวอย่างของปี 2550 (n=155)						
<i>MVE</i>	-1.05	4.82	1.86	1.30	0.15	-0.65
<i>BVEConso</i>	0.11	86.95	11.47	15.70	2.55	7.51
<i>EarnConso</i>	-3.35	12.85	1.09	2.25	2.49	8.31
$ EarnSF - EarnConso $	0.00	5.56	0.55	0.94	2.97	9.58

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

$| EarnSF - EarnConso |$ คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ หรือค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้หารด้วยมูลค่าตามบัญชี ณ ต้นปี

4.2 สหสัมพันธ์ของตัวแปร

จากตารางที่ 4 พบว่าจากข้อมูลของปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 รวมกัน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันและสเปียร์แมนของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการซึ่งเป็นตัวแปรตาม กับตัวแปรอิสระคือมูลค่าตามบัญชีของกิจการ และ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการมีความสัมพันธ์กัน แสดงว่าสอดคล้องตามทฤษฎีของ Ohlson (1995) ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ใช้เป็นแนวทางในการอธิบาย นอกจากนี้ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก็มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามเช่นกัน แสดงว่าค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียน่าจะเป็นข้อมูลอื่นตามทฤษฎีของ Ohlson (1995) ที่สามารถใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยกว่า 0.80 จึงไม่เกิดปัญหา ความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ (สุพล ดุรงค์วัฒนา, 2549)

ตารางที่ 4

ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันและสเปียร์แมนของตัวแปร

ตัวแปร (n=253)	<i>MVE</i>	<i>BVEConso</i>	<i>EarnConso</i>	$ \text{EarnSF} - \text{EarnConso} $
<i>MVE</i>		0.766 (<0.001)	0.744 (<0.001)	0.383 (<0.001)
<i>BVEConso</i>	0.584 (<0.001)		0.638 (<0.001)	0.372 (<0.001)
<i>EarnConso</i>	0.705 (<0.001)	0.687 (<0.001)		0.201 (0.001)
$ \text{EarnSF} - \text{EarnConso} $	0.290 (0.001)	0.253 (<0.001)	0.178 (0.005)	

ค่าสหสัมพันธ์เพียร์แมนของตัวแปร แสดงด้วยตัวเอช

ค่าในวงเล็บ คือค่า p-value

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

$| \text{EarnSF} - \text{EarnConso} |$ คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ หรือค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชีและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ

จากตารางที่ 5 พบว่าข้อมูลของปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 รวมกัน แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ร้อยละ 51 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ โดยค่าเท่ากับ 0.01 และ 0.35 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการมีความสัมพันธ์กับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม มากกว่ามูลค่าตามบัญชีของงบการเงินรวม ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร (ตารางที่ 4) ชื่อนำสังเกตคือ กำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมถึงแม้จะมีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าตามบัญชี (ตารางที่ 3) แต่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญมากกว่ามูลค่าตามบัญชีของงบการเงินรวม

 ตารางที่ 5

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_0 * D_{it} + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแปร (n= 253)	α	t	p- value
<i>Constant</i>	1.20	12.22	<0.001
<i>D</i>	0.11	0.98	0.324
<i>BVEConso_{it}</i>	0.01	3.12	0.002
<i>EarnConso_{it}</i>	0.35	9.51	<0.001
Adjusted R ²	0.51		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

D = 1 ถ้าเป็นข้อมูลของปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีที่กิจการรับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ในงบการเงินเฉพาะ และมีค่า = 0 ถ้าไม่ใช่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย

การวิเคราะห์ประการต่อมาคือการวิเคราะห์ว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลความแตกต่างนี้เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตาราง 5

จากตารางที่ 6 พบว่าข้อมูลของปี พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ร้อยละ 54 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม มีค่าเท่ากับ 0.46 และมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ แสดงว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน มีค่าเท่ากับ 0.16 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ทั้งนี้นักลงทุนอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่แสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือนักลงทุนมีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินนั้นเกิดขึ้นจากวิธีการบันทึกบัญชีที่ต่างกันเท่านั้น ซึ่งอาจเกิดจากความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชาสัมพันธ์เหล่านี้จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ เป็นต้น

ตารางที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 98)	α	t	p- value
<i>Constant</i>	1.13	10.75	<0.000
<i>BVEConso</i>	0.01	0.40	0.689
<i>EarnConso</i>	0.46	6.71	<0.001
$ EarnSF - EarnConso $	0.16	1.55	0.122
Adjusted R ²	0.54		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการทึมของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

$|EarnSF - EarnConso|$ คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ใน หมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

การวิเคราะห์ลำดับต่อมาคือการวิเคราะห์ว่าค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลความแตกต่างนี้รับรู้ในงบการเงิน ผลการวิเคราะห์ปรากฏในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งแสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2550

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 155)	α	t	p- value
Constant	1.21	12.88	<0.001
BVEConso	0.02	2.779	0.006
EarnConso	0.30	3.616	<0.001
EarnSF – EarnConso	0.19	2.440	0.016
Adjusted R ²	0.53		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมของราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

|*EarnSF – EarnConso*| คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ใน หมายเหตุประกอบงบการเงินหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

จากตารางที่ 7 พบว่าข้อมูลของปี พ.ศ. 2550 แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ร้อยละ 53 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติโดยค่าเท่ากับ 0.02 และ 0.30 ตามลำดับ แสดงว่ามูลค่าตามบัญชีของกิจการ และกำไร (ขาดทุน) สุทธิมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ อย่างไรก็ตามกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมยังคงมีความสัมพันธ์กับ

ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญมากกว่ามูลค่าตามบัญชีของกิจการ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงิน มีค่าเท่ากับ 0.19 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ทั้งนี้กำไรสุทธิอาจจะให้ความสำคัญกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่แสดงไว้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวม

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากตารางที่ 6 และ 7 พบว่าก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ตลาดให้การตอบสนองต่อข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมเท่านั้น โดยไม่ให้ความสำคัญต่อมูลค่าทางบัญชีของกิจการ แต่หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ตลาดยังคงให้การตอบสนองต่อข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมอยู่ แต่สัมประสิทธิ์ของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ลดลงถึงร้อยละ 35 (ลดลงจาก 0.46 เป็น 0.30) ในขณะที่สัมประสิทธิ์ของค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยหลังมาตรฐานฉบับที่ 27 บังคับใช้ มีค่าสูงกว่ามูลค่าทางบัญชี และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ตลาดตอบสนองต่อข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม แต่ลดความสำคัญลงเมื่อเทียบกับก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ แต่หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ตลาดให้ความสำคัญกับข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย แสดงว่าเมื่อความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยถูกรับรู้ในงบการเงินแล้ว ข้อมูลนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย เปรียบเทียบก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม

เนื่องจกงานวิจัยนี้สนใจว่าประเภทของอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียหรือไม่ การวิเคราะห์ห้ในลำดับต่อไปจึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ข้างต้นโดยวิเคราะห์ว่าประเภทของอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของตลาดที่มีต่อมูลค่าทางบัญชีของกิจการ กำไรสุทธิของกิจการ และการรับรู้และการเปิดเผยกำไรตามวิธีราคาทุนของเงินลงทุนในบริษัทย่อยในงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการหรือไม่ ก่อนการวิเคราะห์ดังกล่าว ตารางที่ 8 แสดงผลของข้อมูลกิจการแยกตามประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8

จำนวนและร้อยละของกิจการที่ใช้ในการศึกษาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
ปี พ.ศ. 2549		
วัตถุประสงค์และอุตสาหกรรม	10	10.20
สถาบันการเงิน	15	15.30
เทคโนโลยี	13	13.30
สินค้าเกษตร	13	13.30
ธุรกิจบริการ	16	16.30
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	22	22.40
ทรัพยากร	2	2.10
สินค้าอุปโภคบริโภค	6	6.10
ตลาด เอ็ม เอ ไอ (MAI)	1	1.00
รวม	98	100.00
ปี พ.ศ. 2550		
วัตถุประสงค์และอุตสาหกรรม	15	9.70
สถาบันการเงิน	18	11.60
เทคโนโลยี	18	11.60
สินค้าเกษตร	21	13.50
ธุรกิจบริการ	25	16.10
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	36	23.20
ทรัพยากร	7	4.60
สินค้าอุปโภคบริโภค	10	6.50
ตลาด เอ็ม เอ ไอ (MAI)	5	3.20
รวม	155	100.00

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่าประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย 9 อุตสาหกรรม โดยสำหรับปี พ.ศ. 2549 (พ.ศ. 2550) อยู่ในประเภทอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้างมากที่สุดคือร้อยละ 22.40 (23.20) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงร้อยละ 10-16 ประกอบด้วย ประเภทธุรกิจบริการ สถาบันการเงิน สินค้าเกษตร เทคโนโลยี และประเภทวัสดุดิบและอุตสาหกรรม ตามลำดับ และอยู่ในช่วงร้อยละ 1-6 ประกอบด้วย ประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค ทรัพยากร และกิจการในตลาด เอ็ม เอ ไอ

ลำดับต่อไปจึงทำการศึกษาความสัมพันธ์โดยวิเคราะห์ว่าประเภทของอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อการตอบสนองของตลาดที่มีต่อมูลค่าทางบัญชีของกิจการ กำไรสุทธิของกิจการ และการรับรู้และการเปิดเผยกำไรตามวิธีราคาทุนของเงินลงทุนในบริษัทย่อยในงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการหรือไม่ โดยวิเคราะห์แยกรายปี ดังตารางที่ 9 และ 10 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก่อนมตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2549) โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \alpha_5 Finance_{it} + \alpha_6 Tech_{it} + \alpha_7 Agro_{it} + \alpha_8 Service_{it} + \alpha_9 Prop_{it} + \alpha_{10} Resource_{it} + \alpha_{11} Consump_{it} + \alpha_{12} Mai_{it} + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 98)	α	t	p-value
<i>Constant</i>	0.03	3.79	<0.001
<i>BVEConso</i>	0.00	0.10	0.921
<i>EarnConso</i>	0.44	6.44	<0.001
<i> EarnSF - EarnConso </i>	0.14	1.41	0.160
<i>Finance</i>	0.00	0.01	0.992
<i>Tech</i>	-0.04	-0.13	0.896
<i>Agro</i>	0.26	0.76	0.445
<i>Service</i>	0.66	2.04	0.044
<i>Prop</i>	-0.02	-0.07	0.940
<i>Resource</i>	0.78	1.26	0.210
<i>Consump</i>	0.49	1.18	0.240
<i>Mai</i>	-1.15	-1.36	0.175
Adjusted R ²	0.57		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการที่ราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ ของกิจการ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

ตารางที่ 9 (ต่อ)

| *EarnSF – EarnConso* | คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

Finance คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในสถาบันการเงิน

Tech คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

Agro คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าเกษตร

Service คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในธุรกิจบริการ

Prop คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

Resource คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมทรัพยากร

Consump คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค

Mai คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในตลาด เอ็ม เอ ไอ

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากประเภทของอุตสาหกรรม โดยใช้กลุ่มอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเป็นฐานในการพิจารณา พบว่าข้อมูลของปี พ.ศ. 2549 แสดงให้เห็นว่ามูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย และประเภทอุตสาหกรรมร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ร้อยละ 57 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชี ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ แต่กำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติโดยมีค่าเท่ากับ 0.44 ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียของปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน มีค่าเท่ากับ 0.14 แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ แสดงว่าก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเมื่อคำนึงถึงกลุ่มอุตสาหกรรมแล้วไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ

อย่างไรก็ตามผลจากตารางที่ 9 พบว่าประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ คือ อุตสาหกรรมธุรกิจบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.66 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของประเภทอุตสาหกรรมธุรกิจบริการสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของ กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม อันแสดงถึงอิทธิพลของประเภทของอุตสาหกรรมที่มีต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากประเภทของอุตสาหกรรม โดยใช้กลุ่มอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเป็นฐานในการพิจารณา พบว่าข้อมูลของปี พ.ศ. 2550 แสดงให้เห็นว่า

มูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย และประเภทอุตสาหกรรมร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ร้อยละ 54 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวม ค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียของปี พ.ศ. 2550 ซึ่งรับรู้ไว้ในงบการเงิน มีค่าเท่ากับ 0.02 0.28 และ 0.17 ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ แสดงว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ไว้ในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมเมื่อคำนึงถึงกลุ่มอุตสาหกรรมแล้วมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ

อย่างไรก็ตามผลจากตารางที่ 10 พบว่าประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ คือ อุตสาหกรรมธุรกิจบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.62 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และอุตสาหกรรมทรัพยากร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.76 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของประเภทอุตสาหกรรมธุรกิจบริการ และอุตสาหกรรมทรัพยากรสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าทางบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและตามวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวม อันแสดงถึงอิทธิพลของประเภทของอุตสาหกรรมที่มีต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ (ข้อมูลปี พ.ศ. 2550) โดยใช้ประเภทของอุตสาหกรรม เป็นตัวแปรควบคุม

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \alpha_4 Finance_{it} + \alpha_5 Tech_{it} + \alpha_6 Agro_{it} + \alpha_7 Service_{it} + \alpha_8 Prop_{it} + \alpha_9 Resource_{it} + \alpha_{10} Consump_{it} + \alpha_{11} Mai_{it} + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 155)	α	t	p-value
<i>Constant</i>	1.03	4.34	<0.001
<i>BVEConso</i>	0.02	2.46	0.015
<i>EarnConso</i>	0.28	6.10	<0.001
<i> EarnSF - EarnConso </i>	0.17	2.11	0.037
<i>Finance</i>	0.07	0.24	0.809
<i>Tech</i>	0.03	0.11	0.910
<i>Agro</i>	0.37	1.23	0.221
<i>Service</i>	0.62	2.16	0.032
<i>Prop</i>	-0.09	0.35	0.727
<i>Resource</i>	0.76	1.87	0.063
<i>Consump</i>	0.37	1.02	0.307
<i>Mai</i>	-0.36	-0.80	0.424
Adjusted R ²	0.54		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ ของกิจการ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

ตารางที่ 10 (ต่อ)

| *EarnSF – EarnConso* | คือ ค่าสัมบูรณ์ของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

Finance คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในสถาบันการเงิน

Tech คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

Agro คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าเกษตร

Service คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในธุรกิจบริการ

Prop คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

Resource คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมทรัพยากร

Consump คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค

Mai คือ กลุ่มกิจการที่อยู่ในตลาด เอ็ม เอ ไอ

4.6 สาเหตุที่นักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่รับรู้ในงบการเงินมากกว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

เพื่ออธิบายถึงสาเหตุที่นักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย Moon (1990) พบว่าความคุ้นเคยกับลักษณะข้อมูลเป็นอุปสรรคของการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์เพื่ออธิบายว่าสาเหตุที่ตลาดตอบสนองต่อการรับรู้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการกับวิธีส่วนได้เสียในงบการเงินรวมแต่ไม่ตอบสนองต่อข้อมูลเดียวกันที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เกิดจากสาเหตุตั้งที่นักวิชาการข้างต้นศึกษาไว้หรือไม่ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ข้างต้น งานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ กับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย โดยพิจารณาถึงทิศทางของความแตกต่างข้างต้นประกอบด้วย ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างซึ่งมีทิศทางลบของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 (EarnSF_{it} - EarnConso_{it}) + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 53)	α	t	p- value
Constant	1.18	7.30	<0.001
BVEConso	0.02	1.38	0.172
EarnConso	0.32	2.82	0.007
(EarnSF – EarnConso)	-0.17	-0.97	0.335
Adjusted R ²	0.46		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

(*EarnSF – EarnConso*) คือ ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ใน หมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

จากตารางที่ 11 เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีทิศทางลบ กล่าวคือ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ส่งผลให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินเฉพาะกิจการซึ่งบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนต่ำ (สูง)กว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมซึ่งบันทึกบัญชีตามวิธีส่วนได้เสีย แสดงให้เห็นว่านักลงทุนไม่ให้ความสนใจกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมที่มี

ทิศทางลบ โดยค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย มีค่าเท่ากับ 0.17 โดยมีเครื่องหมายเป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตที่พบคือก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินแม้ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการก็ตาม แต่ทิศทางของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นลบ จะส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ซึ่งอาจหมายความว่าหากนักลงทุนพิจารณาความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของทั้งสองวิธีในหมายเหตุประกอบงบการเงินแล้ว ในกรณีนี้การที่กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนน้อย (มากกว่า) กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ถ้านักลงทุนให้ความสนใจกับข้อมูลที่เป็นความแตกต่างข้างต้นแล้ว แสดงว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบเฉพาะ ดังนั้นตลาดน่าจะตอบสนองในทิศทางลบจึงสอดคล้องกับข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินได้รับการพิจารณาจากนักลงทุน หรืออีกนัยหนึ่งแสดงว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของทั้งสองวิธีที่มีทิศทางลบที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน นั่นคือตำแหน่งในการวางไม่ใช่สิ่งสำคัญในการพิจารณาของนักลงทุน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดการยึดติดของนักลงทุน (functional fixation)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

 ตารางที่ 12

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงบวกที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 (EarnSF_{it} - EarnConso_{it}) + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 25)	α	t	p- value
Constant	1.14	7.26	<0.001
BVEConso	-0.01	-0.24	0.809
EarnConso	0.60	4.26	<0.001
(EarnSF - EarnConso)	-0.03	-0.22	0.829
Adjusted R ²	0.66		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการที่มีราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

(EarnSF - EarnConso) คือ ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ใน หมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีทิศทางบวกที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินของปี พ.ศ. 2549 พบว่านักลงทุนไม่ให้ความสนใจกับทิศทางบวกของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย โดยค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนใน

บริษัทย่อยตามวิธีราคาหุ้นและวิธีส่วนได้เสีย มีค่าเท่ากับ -0.03 โดยมีเครื่องหมายเป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทางสถิติ แสดงว่าก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาหุ้นและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ อย่างไรก็ตามข้อมูลการวิเคราะห์จากตารางที่ 12 นี้ให้แนวทางที่ว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นบวก ส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ อาจหมายความว่า ถ้านักลงทุนพิจารณาสนใจข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยทั้งสองวิธีแล้วที่เปิดเผยไว้ในงบการเงินแล้ว และนักลงทุนให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัทใหญ่ ประกอบด้วยกับผลการดำเนินงานของงบการเงินรวม ตลาดน่าจะตอบสนองในทิศทางบวก ดังนั้นการที่ตลาดตอบสนองในทิศทางลบ อาจแสดงถึง ข้อมูลตัวเลขที่อยู่ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่ได้รับการพิจารณาจากนักลงทุน แสดงว่าตำแหน่งในการวางอาจเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาของนักลงทุน

จะเห็นได้ว่าข้อมูลในตารางที่ 11 และ 12 แสดงให้เห็นว่าทิศทางของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยทั้งทิศทางบวกและลบไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ อันทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าตำแหน่งการวางข้อมูลเป็นสาเหตุให้นักลงทุนไม่ใช้ข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตที่พบคือ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่มีทิศทางลบมีค่าสถิติ t สูงกว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่มีทิศทางบวก แม้จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

 ตารางที่ 13

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิ
 ในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงลบที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงิน
 ลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินรวมของปี
 พ.ศ. 2550

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 (EarnSF_{it} - EarnConso_{it}) + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 57)	α	t	p- value
<i>Constant</i>	1.28	8.11	<0.001
<i>BVEConso</i>	0.01	1.18	0.241
<i>EarnConso</i>	0.41	5.21	<0.001
<i>(EarnSF - EarnConso)</i>	-0.10	0.78	0.436
Adjusted R ²	0.52		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการที่มีราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

(EarnSF - EarnConso) คือ ข้อมูลความแตกต่างของกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจาก
 มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

จากตารางที่ 13 เนื่องจากความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิจากการบันทึกบัญชีเงิน
 ลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียของปี 2550 เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของ
 กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีทิศทางลบที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธี
 ส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินของปี พ.ศ. 2550 นั้น กล่าวได้ว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิ
 ของวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ส่งผลให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินเฉพาะ

กิจการซึ่งบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนต่ำ (สูง) กว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินรวมซึ่งบันทึกบัญชีตามวิธีส่วนได้เสีย แสดงให้เห็นว่านักลงทุนไม่ให้ความสนใจกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยในกรณีที่ค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย มีค่าเท่ากับ 0.10 โดยมีเครื่องหมายเป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ กรณีนี้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีทิศทางลบที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ อย่างไรก็ตามในกรณีนี้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นลบ แสดงว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการมีค่าต่ำ (สูง) กว่าข้อมูลเดียวกันในงบการเงินรวมซึ่งน่าจะส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของกิจการ เนื่องจากหากนักลงทุนให้ความสนใจกับผลการดำเนินงานรับรู้ในงบการเงินเฉพาะด้วย เมื่อความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นลบ น่าจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ กรณีนี้อาจแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลกำไรสุทธิจากงบการเงินรวม และข้อมูลความแตกต่างของกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมที่รับรู้ในงบการเงิน นั้นได้รับการพิจารณาจากนักลงทุนอย่างถูกต้อง หรืออีกนัยหนึ่ง แสดงว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน นั่นคือตำแหน่งในการวางข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาของนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการยึดติดข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิเชิงบวกที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียของปี 2550

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 (EarnSF_{it} - EarnConso_{it}) + \xi_{it}$$

ตัวแปร (n= 95)	α	t	p- value
<i>Constant</i>	1.20	10.37	<0.001
<i>BVEConso</i>	0.03	2.73	0.008
<i>EarnConso</i>	0.24	3.97	<0.001
<i>(EarnSF - EarnConso)</i>	0.16	1.55	0.124
Adjusted R ²	0.55		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญ

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

EarnConso คือ ข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นของกิจการในงบการเงินรวม

(EarnSF - EarnConso) คือ ข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิต่อหุ้นในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐาน กบ.บัญชีฉบับที่ 27 บัญชีใช้

จากตารางที่ 14 เนื่องจากความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียของปี 2550 เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีทิศทางบวกอันเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินของปี พ.ศ. 2550 นั้น กล่าวได้ว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ส่งผลให้กำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินเฉพาะกิจการซึ่งบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนสูงกว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิ ในงบการเงินรวมซึ่งบันทึกบัญชี

ตามวิธีส่วนได้เสีย แสดงให้เห็นว่านักลงทุนไม่ให้ความสนใจกับความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยในกรณีที่ค่าสัมประสิทธิ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย มีค่าเท่ากับ 0.16 โดยมีเครื่องหมายเป็นบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตคือ ในกรณีนี้ค่าสถิติ t สูงกว่ากรณีอื่น ๆ อันอาจเป็นสัญญาณว่าหากนักลงทุนไม่ได้สนใจเฉพาะข้อมูลในงบการเงินรวม แต่สนใจความสามารถในการดำเนินงานของบริษัทใหญ่ด้วยแล้ว หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งรับรู้ในงบการเงินซึ่งมีทิศทางบวก ถ้านักลงทุนให้ความสนใจกับข้อมูลที่เป็นความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิข้างต้นแล้ว ดังนั้นในกรณีนี้ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นบวก แสดงว่างบการเงินเฉพาะกิจการมีค่าสูงกว่างบการเงินรวมซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของกิจการ อาจแสดงว่านักลงทุนนั้นให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัทใหญ่ด้วย ดังนั้นเมื่อผลจากการวิเคราะห์ความถดถอยแสดงว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งมีค่าเป็นบวกนั้น ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ อาจหมายความว่าถ้านักลงทุนพิจารณาความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยทั้งสองวิธีแล้ว ในกรณีนี้การที่กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการสูงกว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ ถ้านักลงทุนสนใจข้อมูลในงบการเงินเฉพาะด้วย ตลาดน่าจะตอบสนองเชิงบวกต่อข้อมูลความแตกต่างนี้ ดังนั้นการที่ตลาดมีแนวโน้มที่จะตอบสนองในทิศทางบวก แสดงว่ามีการตอบสนองต่อข้อมูลงบการเงินเฉพาะ จึงสอดคล้องกับข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลกำไรสุทธิจากงบการเงินรวม และข้อมูลความแตกต่างของกำไรสุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมที่รับรู้ในงบการเงินนั้น หากได้รับการพิจารณาจากนักลงทุนแล้วแสดงว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงิน นั่นคือตำแหน่งในการวางข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาของนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการยึดติดข้อมูล

จะเห็นได้ว่าข้อมูลในตารางที่ 13 และ 14 แสดงให้เห็นว่าการให้ความสนใจของนักลงทุนต่อความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ อันทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าตำแหน่งการวางข้อมูลเป็นสาเหตุให้นักลงทุนไม่ใช้ข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินหรือไม่ อย่างไรก็ตามข้อสังเกตที่พบคือ ทิศทางความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการรับรู้รายการการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียมีค่าสถิติ t สูงกว่าเมื่อข้อมูลเดียวกันนี้ถูกเปิดเผยไว้ในงบการเงิน และมีแนวโน้มของทิศทางสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษามูลค่าตลาดจากการรับรู้และเปิดเผยรายการต่อมูลค่าตลาดของกิจการ: กรณีศึกษา
งบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแรงจูงใจมาจากงานวิจัยในอดีตที่มุ่งศึกษาความเกี่ยวข้องของมูลค่าทางบัญชี และกำไรสุทธิ
ของกิจการที่มีต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการ
บัญชีฉบับที่ 27 ซึ่งส่งผลให้รายการความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่
เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่เคยปรากฏในหมายเหตุ
ประกอบงบการเงินเปลี่ยนมาเป็นการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธี
ราคาทุนในงบการเงินเฉพาะกิจการ โดยกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธี
ส่วนได้เสียรับรู้ในงบการเงินรวม ทำให้น่าสนใจว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลอื่น
ที่อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการได้หรือไม่

ในขั้นตอนแรก วิทยานิพนธ์นี้เลือกใช้ตัวแบบ Ohlson (1995) โดยใช้มูลค่าทางบัญชี และ
กำไรสุทธิในงบการเงินรวมเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ความถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์กับ
ราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยศึกษาความสามารถของตัวแปรทั้งสอง
ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการในช่วงระยะเวลา ปี พ.ศ. 2549-2550 ซึ่งเป็น
ระยะเวลาก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ในขั้นตอนที่ 2 เป็นการทดสอบว่า ค่า
สัมบูรณ์ของความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงิน
ลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนที่ปรากฏในหมายเหตุประกอบงบการเงินเมื่อเปลี่ยน
มาเป็นการรับรู้กำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนในงบการเงิน
เฉพาะกิจการ โดยกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียรับรู้ในบ
การเงินรวมแล้ว ข้อมูลความต่างนี้เป็นข้อมูลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องในการอธิบายราคาหลักทรัพย์
หุ้นสามัญของกิจการได้หรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายปี และวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและ
หลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ทั้งนี้โดยวิเคราะห์ตัวแบบที่มีประเภทอุตสาหกรรมเป็น
ตัวแปรควบคุมและไม่มีประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม

ประการสุดท้ายเป็นการทดสอบเพื่ออธิบายเหตุผลว่าเหตุใดข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนหลังการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้หรือข้อมูลซึ่งเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้จึงมีความเกี่ยวข้อง โดยเน้นมุมมองที่เกิดจากนักลงทุน

การสรุปผลการวิจัยได้สรุปผลการศึกษาตามขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษามูลค่าตามบัญชี และกำไรทางบัญชีของกิจการในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ หุ้นสามัญของกิจการ สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

มูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการ โดยราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการมีความสัมพันธ์กับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของงบการเงินรวมมากกว่ามูลค่าตามบัญชีของงบการเงินรวม อันแสดงให้เห็นอิทธิพลของกำไรสุทธิที่มีต่อมูลค่าตลาดของหลักทรัพย์หุ้นสามัญ

2. การศึกษาว่าข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุน เป็นข้อมูลอื่นตาม Ohlson (1995) ที่มีความเกี่ยวข้องในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ สรุปผลการศึกษาดังนี้

มูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียที่รับรู้ในงบการเงินรวมร่วมกันอธิบายราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญของกิจการได้ แต่ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่สามารถใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญได้ และเมื่อใช้ประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม พบว่าประเภทอุตสาหกรรม คือธุรกิจบริการ และอุตสาหกรรมทรัพยากร มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ โดยมีอิทธิพลต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญมากกว่ามูลค่าตามบัญชีและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม

3. การศึกษาสาเหตุของความเกี่ยวข้องของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะที่รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนหลังการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้และการเปิดเผยข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในที่เกิดจากการบันทึก

บัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีส่วนได้เสียและวิธีราคาทุนในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนการบังคับใช้มาตรฐานฉบับนี้โดยเน้นมุมมองที่เกิดจากนักลงทุน สรุปผลการศึกษาดังนี้

การให้ความสนใจของนักลงทุนต่อทิศทางความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่รับรู้ในงบการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ อันทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าตำแหน่งในการวางข้อมูลเป็นสาเหตุให้นักลงทุนใช้ข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินหรือไม่

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามบัญชีและกำไร (ขาดทุน) สุทธิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Graham and King (2000) ซึ่งพบว่า กำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ โดยข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 และ ปี พ.ศ. 2550 แสดงว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญมากกว่ามูลค่าตามบัญชีของกิจการ

การวิเคราะห์ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hermann et al. (2001) ทำการศึกษาโดยแยกกำไรสุทธิในงบการเงินรวมออกเป็นสองส่วนคือ กำไรสุทธิตามงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทใหญ่กับกำไรสุทธิในงบการเงินของบริษัทย่อย ผลการศึกษาพบว่าตลาดประเมินผลกระทบที่เกิดจากกำไรสุทธิจากบริษัทย่อยต่ำไป (underestimate the persistence of subsidiary earnings) ทั้งนี้ นักลงทุนอาจจะไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่แสดงไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือนักลงทุนมีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินนั้นเกิดขึ้นจากวิธีการบันทึกบัญชีที่ต่างกันเท่านั้น แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Seow and Tam (2002) ซึ่งพบว่าการเปิดเผยข้อมูลของตราสารอนุพันธ์ให้ข้อมูลใหม่ต่อตลาด และ Hassan et al. (2009) ซึ่งพบว่ามูลค่าของกิจการกับรายการข้อมูลที่เปิดเผยตามการบังคับใช้ของมาตรฐานการบัญชีมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางตรงกันข้าม

การวิเคราะห์ความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัท ย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ความแตกต่างของ กำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่ง รับรู้ไว้ในงบการเงินมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Ahmed et al. (2006) ซึ่งพบว่านักลงทุนให้ความสำคัญกับตราสารอนุพันธ์ทางการเงินที่รับรู้ใน งบการเงินมากกว่าตราสารอนุพันธ์อื่น ๆ ที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ความแตกต่างของกลุ่มอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์ หุ้นสามัญและความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตาม วิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Espahbodi et al. (2002) ซึ่งทดสอบการ ตอบสนองของราคาหุ้นที่มีต่อการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 123 ใน เรื่องของผลตอบแทนของสิทธิที่จะซื้อหุ้น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มที่มีผลตอบแทนที่เกินปกติที่มี นัยสำคัญทางสถิติได้แก่กลุ่มมีการใช้เทคโนโลยีที่สูง (High-tech)

สาเหตุของความเกี่ยวข้องของข้อมูลความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมทั้ง รับรู้การบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย พบว่าตำแหน่งในการวาง ข้อมูลเป็นสาเหตุให้นักลงทุนใช้ข้อมูลที่ได้รับรู้ในงบการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Birnberg (1980) ซึ่งอธิบายว่าข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินนี้ผู้ใช้ข้อมูลไม่สามารถ นำมาใช้ได้เนื่องจากลักษณะการยึดติดข้อมูลของผู้ใช้ข้อมูล ในขณะที่ Barth et al. (2003) พบว่า ข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินมีค่าสัมประสิทธิ์น้อยกว่าข้อมูลที่รับรู้ในงบ การเงิน ในขณะที่งานวิจัยนี้พบว่าทิศทางของข้อมูลที่รับรู้ในงบการเงินมีความสัมพันธ์กับราคา หลักทรัพย์หุ้นสามัญในทิศทางที่สอดคล้องกัน แต่ทิศทางของข้อมูลที่เปิดเผยไว้ในหมายเหตุ ประกอบงบการเงินมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในทิศทางที่ไม่สามารถสรุปได้ว่า สอดคล้องกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าไม่สามารถสรุปได้ว่าตำแหน่งของข้อมูลเป็นปัจจัยที่สำคัญใน การตัดสินใจของนักลงทุนหรือไม่

5.3 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้อธิบายอิทธิพลของตัวแปรที่สนใจได้เพียงประมาณร้อยละ 50-60 อย่างไรก็ตาม อาจมีตัวแปรที่สำคัญซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในตัวแบบ เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ถูกรับรู้ไว้ในสินทรัพย์

หรือหนี้สินของกิจการ ได้แก่ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ซึ่งนักลงทุนอาจให้ความสำคัญ (Kothari and Zimmerman, 1995) ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่ได้ศึกษาไว้ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่มีต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ โดยมีอิทธิพลมากกว่ามูลค่าทางบัญชี ทั้ง ๆ ที่มูลค่าทางบัญชีมีมูลค่าสูงกว่ากำไร (ขาดทุน) สุทธิเป็นอย่างมาก ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตอาจศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ หรือศึกษาอิทธิพลของกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะหรืองบการเงินรวมในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

พรรณนิภา รอดวรรณะ. ผลกระทบต่อการตอบสนองในตลาดของมาตรการการเปลี่ยนแปลงการบัญชีเงินลงทุนในหุ้นทุนจากวิธีราคาทุนเป็นวิธีส่วนได้ส่วนเสีย : การศึกษาเชิงประจักษ์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

พิมพ์ใจ วีรสุทธากร. หลักการจัดทำและนำเสนองบการเงินสำหรับการรวมกิจการ – เงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม และส่วนได้เสียในการร่วมค้า. วารสารวิชาชีพบัญชี 3(8) (ธันวาคม 2550) : 88-101.

วรศักดิ์ ทูมมานนท์. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมในงบการเงินเฉพาะกิจการของบริษัทจดทะเบียนที่รวมอยู่ในการคำนวณดัชนีใน SET 100. วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ 29(112) (เมษายน-มิถุนายน 2550) : 34-63.

วรศักดิ์ ทูมมานนท์. ผลกระทบที่มีต่อบริษัทจดทะเบียนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการบันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมในงบการเงินเฉพาะกิจการจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุน. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ 2 (1) (2551): 13-54.

วิภาดา ตันติประภา. มาตรฐานการบัญชี. วารสารวิชาชีพบัญชี 3(6) (เมษายน 2550) : 17-19.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ. มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 (ปรับปรุง 2550) (พฤษภาคม 2552) : 1-27.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. แม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2550). [ออนไลน์]. 2552.

แหล่งที่มา: <http://www.jarataccountingandlaw.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538770361&Ntype=7>. [2552, ธันวาคม 15].

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง “งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย”. มาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับรวมเล่ม (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) เล่ม 1 (2547) : 785-832.

- สันสกฤต วิจิตรเลขการ. ทิศทางและขนาดของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมในงบการเงินเฉพาะกิจการจากวิธีส่วนได้เสียเป็นวิธีราคาทุน. วารสารวิชาชีพบัญชี 3 (6) (เมษายน 2550) : 44-66.
- สุกิจ อุดมศิริกุล และสุกัญญา อุดมวรรณท์. Changing in accounting standards. Siam city Securities (มีนาคม 2550) : 1-7.
- สุพล ดุรงค์วัฒนา. ตัวแบบและการวิเคราะห์ความถดถอยสำหรับการวิจัยขั้นสูง ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ (2549).
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. เอกสารรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับ “การจัดทำงบการเงินรวม”. [ออนไลน์].2547. แหล่งที่มา: <http://capital.sec.or.th/webapp/qufin/final-hearing.pdf>. [2551, เมษายน 22].
- อัครัตน์ เปรียบจริยวัฒน์. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการบันทึกเงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วมและกิจการร่วมค้าในงบการเงินเฉพาะของบริษัท. วารสารตลาดหลักทรัพย์ 10 (9) (2550) : 22-25.
- อาร์วายทีไนน์. บริษัทจดทะเบียนจ่ายเงินปันผลรวมเกือบสองแสนล้านบาท. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/prg/310160>. [2551, มีนาคม 10].
- อาร์วายทีไนน์. ภาพข่าว: ส่งเสริมความรู้สื่อมวลชน เรื่องมาตรฐานการบัญชีใหม่. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/prg/310160>. [2550, พฤษภาคม 18].
- อาร์วายทีไนน์. สภาวิชาชีพบัญชีฯ จัดสัมมนา “งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ” [ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/prg/310160>. [2549, พฤษภาคม 28].

ภาษาอังกฤษ

- Aboody, D., Barth, M. and Kasznik, R. Firms' voluntary recognition of stock-based Compensation expense. Journal of Accounting Research 42 (May) 2004 : 123-150.
- Ahmed, A. S., Kilic, E. and Lobo, G. J. Does recognition versus disclosure matter? Evidence from value-relevance of bank's recognized and disclosed derivative financial instruments. The Accounting Review 81 (3) (2006) : 567-588.
- Ahmed, A. S., and C. Takeda. Stock market valuation of gains and losses on

- Commercial banks' investment securities. Journal of Accounting and Economics 20 (September) (1995) : 207–225.
- Arunachalam, V. and Beck, G. Functional fixation revisited: the effects of feedback and a repeated measures design on information processing changes in response to an accounting change. Accounting, Organizations and Society 27 (2002) : 1-25.
- Baker, C. R. and Hayes, R. Reflecting form over substance: the case of Enron Corp. Critical Perspectives on Accounting 14 (2004) : 767-785.
- Ball, R. and Brown, P. An empirical evaluation of accounting income numbers. Journal of Accounting Research 6 (1968) : 159-177.
- Ballas, A. A. and Hevas, D. L. Differences in the valuation of earnings and book value : Regulation effects or industry effects? The International Journal of Accounting 40 (2005) : 363-389.
- Barth, M. E., Beaver, W. H. and Landsman, W. R. Value-relevance of banks' fair Value disclosures under SFAS No. 107. The Accounting Review 71 (October) (1996) : 513–537.
- Barth, M. E.; Beaver, W. H. and Landsman, W. R. The relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: another view. Journal of Accounting and Economics 31 (2001) : 77–104.
- Barth, M., Clinch, G. and Shibano, T. Market effects of recognition and disclosure. Journal of Accounting Research 41 (September) (2003) : 581-609.
- Bauman, M. P. Proportionate consolidation versus the equity method: Additional Evidence on the association with bond ratings. International Review of Financial Analysis 16 (2007) : 496-507.
- Beaver, W. The information content of annual earning announcements. Journal of Accounting Research Supplement 6 (1968) : 67-92.
- Beaver, W. and Venkatachalam, M. Differential pricing of components of bank loan fair values. Journal of Accounting, Audit & Finance 18 (1) (2003) : 41-67.
- Bimberg, J. G. The role of accounting in financial disclosure. Accounting, Organizations and Society 5 (1) (1980) : 71-80.
- Boone, J. P. Research note of oil and gas reserve value disclosures and bid-ask spreads.

- Journal of Accounting and Policy 17 (1998) : 55-84.
- Cotter, J., and Zimmer, L. Disclosure versus recognition: The case of asset revaluation. Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics 10 (1) (2003) :
- Davis, M. L. and Largay, J. A. III. Financial reporting of "significant-influence" equity investments: Analysis and managerial issues. Journal of Managerial Issues 11 (1999) : 280-298.
- Davis-Friday, P. Y., Folami, L. B., Liu, C., and Mittelstaedt, H. F. The value relevance of financial statements recognition vs. disclosure: Evidence from SFAS No. 106. The Accounting Review 74 (4) (1999) : 403-423.
- Davis-Friday, P. Y., Liu, C., and Mittelstaedt, H. F. Recognition and Disclosure Reliability: Evidence from SFAS No. 106. Contemporary Accounting Research 21 (2) (2004) : 399-429.
- Dearman, D., and Shield, M. Avoiding accounting fixation: Determinants of cognitive adaptation to differences in accounting method. Contemporary Accounting Research 22 (Summer) (2005) : 351-384.
- Dietrich, J., Kachelmeier, S., Kleinmuntz, D., and Linsmeier, T. Market efficiency, bounded rationality, and supplemental business reporting disclosures. Journal of Accounting Research 39 (September) (2001) : 243-268.
- Easton, P. D. and Zmijewski, M. E. Cross-sectional variation in the stock market response to accounting earnings announcements. Journal of Accounting and Economics 11 (1989) : 117-141.
- Espahbodi, H., Espahbodi, P., Razaee, Z. and Tehranian, H. Stock price reaction and value relevance of recognition versus disclosure: The case of stock-based compensation. Journal of Accounting and Economics 33 (3) (2002): 343-373.
- Fama, E. F., Efficient capital markets: A review of theory and empirical work. Journal of Finance 25 (May 1970) : 383-417.
- Feltham, G.A., Ohlson, J.A. Valuation and clean surplus accounting for operating and financial activities. Contemporary Accounting Research 11 (1995) : 689–732.
- Frank, K. The effect of growth on the value relevance of accounting data. Journal of Business Research. 55 (2002): 69-78.

- Frederickson, J. R., Hodge, F. P., and Pratt, J. H. The evolution of stock option accounting: Disclosure, voluntary recognition, mandated recognition, and management disavowals. The Accounting Review 81 (5) (2006) : 1073-1093.
- Graham, R. C. and King, R. D. Accounting practices and the market valuation of accounting numbers: evidence from Indonesia, Korea, Malaysia, the Philippines, Taiwan, and Thailand. The International Journal of Accounting. 35 (4) (2000) : 445-470.
- Graham, R. C., King, R. D., and Morrill, C. K. J. Proportionate consolidation vs. the equity method: A decision usefulness perspective on reporting interests in joint ventures. Accounting Horizons. June (2003) : 123-137.
- Gujarati, D. N. Basic Econometrics International Edition. 4th edition. McGraw-Hill Book Co. Singapore. (2003).
- Hassan O. A. G., Romilly, P., Giorgioni, G. and Power, D. The value relevance of disclosure: Evidence from the emerging capital market of Egypt. The International Journal of Accounting 44 (2009) : 79-102.
- Herrmann, D., Inoue, T., and Thomas, W. B. Predicting consolidated earnings in Japan: The incremental usefulness of subsidiary earnings. Advances in International Accounting. 16 (2003) : 85-103.
- Hirshleifer, D., Hou, K., Toeh, S. H. and Zhang, Y. Do investors overvalue firms with bloated balance sheets? Journal of Accounting and Economics 38 (2004) : 297-331.
- Hirst, E., Hopkins, P. and Wahlen, J. Fair values, income measurement, and bank analysts' risk and valuation judgements. The Accounting Review 79 (2004): 453-472.
- Holthausen, R.W., and Watts, R.L. The relevance of the value relevance literature for Financial accounting standard setting. Journal of Accounting and Economics 31 (2001).
- King, R. D. and Langli, J. C. Accounting diversity and firm valuation. The International Journal of Accounting 33 (5) (1998) : 529-567.
- Kothari, S. P., and Zimmerman, J. L. Price and return models. Journal of Accounting and Economics 20 (September) (1995) : 155-193.

- Kothavala, K. Proportional consolidation versus the equity method: A risk measurement Perspective on reporting interests in joint ventures. Journal of Accounting and Public Policy 22 (2003) : 517-538.
- Leftwich, R. Evidence of the impact of mandatory changes in accounting principles on corporate loan agreements. Journal of Accounting and Economics 3 (1981) : 3-36.
- Libby, R. and Lewis, B. L. Human information processing research in accounting: The state of the art. Accounting, Organizations and Society 2 (3) (1977) : 245-268.
- Libby, R., Nelson, M. and Hunton, J. Recognition vs. disclosure, auditor tolerance for misstatement, and the reliability of stock-compensation and lease information. Journal of Accounting Research 44 (3) (2006) : 533.
- Lim, C. Y., Yeo, G. H., and Liu, C. Information asymmetry and accounting disclosures for joint ventures. The International Journal of Accounting 38 (2003) : 23-39.
- Luehlfing, M. S. Methods of Consolidation in Current Accounting Textbooks. Journal of Accounting Education 13 (3) (1995) : 349-365.
- Mazay, V., Wilkins, T. and Zimmer, I. Determinants of the choice of accounting for investments in associated companies. Contemporary Accounting Research 10 (1) (1993) : 31-59.
- Moon, P. Some experimental evidence on functional fixation: A research note. Accounting Organizations and Society 15 (3) (1990) : 193-198.
- Nelson, M. W. and Tayler, W. B. Information pursuit in financial statement analysis: Effects Of choice, effort, and reconciliation. The Accounting Review. 82 (3) (2007) : 731-758.
- Ohlson, J. A. Earnings, book values, and dividends in equity valuation. Contemporary Accounting Research 11 (2) (1995) : 661-687.
- Okuda, S. and Shiiba, A. An evaluation of the relative importance of parent-only and subsidiary earnings in Japan: A variance decomposition approach. Journal of International Accounting Research 9 (1) (2010) : 39-54.
- Peng, L. and Xiong, W. Investor attention, overconfidence and category learning. Journal of Financial Economics 80 (2006) : 563-602.
- Pinsker, R., Pitre, T. J. and Daigle, R. An investigation of nonprofessional investors'

- qualitative materiality judgments incorporating SEC listed vs. non-listed events. Journal of Accounting Public Policy. 28 (2009) : 446-465.
- Positioning Magazine. ปี 2549 บริษัทจดทะเบียนจ่ายปันผลรวมกว่าหนึ่งแสนเจ็ดหมื่นล้านบาท [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:<http://www.positioningmag.com/PRNews/PrintPRNews.aspx?id=57286> [2550, มิถุนายน 30].
- Schipper, K. Required disclosures in financial reports. The Accounting Review, 82 (2) (2007) : 301-326.
- Seow, G. S., and Tam, K. The usefulness of derivative-related accounting disclosures. Review of Quantitative Finance and Accounting 18 (2002) : 273-291.
- Skaife, H. A., Bradshaw, M. T., Davis-Friday, P. Y., and Gordon, E. D. Response to FASB exposure draft, "Employers' accounting for defined benefit pension and other postretirement plans: An amendment of FASB statements no. 87, 88, 106, and 132 (R)." Accounting Horizons 21(2) (2007) : 201-213.
- Stoltzfus, R. L. and Epps, R. W. An empirical study of the value-relevance of using proportionate consolidation Accounting for investments in joint ventures. Accounting Forum 29 (2005) : 169-190.
- Venkatachalam, M. Value relevance of banks' derivative disclosures. Journal of Accounting and Economics 22 (August–December) (1996) : 327–355.
- Vergoosen, R. G. Changes in accounting policies and investment analysts' fixation on accounting figures. Accounting, Organizations and Society 22 (6) (1997) : 589-607.
- Viger, C., Belzile, R. and Anandarajan, A. A. Disclosure versus recognition of stock option compensation: Effect on the credit decisions of loan officers. Behavioral Research in Accounting 20 (1) (2008): 93-113.
- Wild, J. J. Stock price informativeness of accounting numbers: Evidence on earnings, book values, and their components. Journal of Accounting and Public Policy 11 (1992) : 119-154.
- Zhang, C. Pricing Effects of Recognition versus Disclosure: Evidence from Firm's Recognition of Employee Stock Option Expense Thesis. University of California, Berkeley (2005) : 1-17.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลค่าสังเกต

ข้อมูลค่าสังเกตที่ผิดปกติจะมีผลต่อการประมาณค่าของพารามิเตอร์ กล่าวคือ แม้จะไม่มีผลต่อความถูกต้องของตัวสถิติของการทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติก็ตาม แต่จะทำให้ค่าประมาณอาจมีค่าต่ำหรือสูงกว่าค่าประมาณที่ควรจะเป็น วิธีการตรวจสอบค่าสังเกตผิดปกติในนี้ใช้วิธีระยะทางของ Cook (Cook's distance) ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสินว่าถ้าค่า $D_i > \frac{4}{n - p - 1}$ ข้อมูลรายการนั้นเป็นข้อมูลผิดปกติที่มีอิทธิพล (สุพล ดุรงค์วัฒนา, 2549) เมื่อ $n =$ จำนวนค่าสังเกต และ $p =$ จำนวนตัวแปรอิสระในตัวแบบความถดถอย สำหรับชุดข้อมูลที่แปลงข้อมูลด้วยการหารด้วยมูลค่าทางบัญชี ณ ต้นปี และใช้ฟังก์ชัน ลอการิทึมกับตัวแปรตาม เมื่อนำมาพิจารณาค่าสังเกตที่ผิดปกติ คือ $\frac{4}{271 - 5 - 1} = 0.0151$ ผลการตรวจสอบความผิดปกติ พบว่าค่าสังเกตในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 8 ค่าสังเกต ค่าสังเกตในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 10 ค่าสังเกต มีความผิดปกติ วิธีการแก้ไขปัญหาข้อมูลผิดปกติที่มีอิทธิพลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือวิธีการตัดทิ้งข้อมูลผิดปกติ ดังนั้นข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเดิมมี 106 ค่าสังเกต ได้ตัดออกไป 8 ค่าสังเกต คงเหลือใช้ในการศึกษา 98 ค่าสังเกต และข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเดิมมี 165 ค่าสังเกต ได้ตัดออกไป 10 ค่าสังเกต คงเหลือที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 155 ค่าสังเกต รวมข้อมูลของ ปี พ.ศ. 2549-2550 ที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 253 ค่าสังเกต

การตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความถดถอย

ในการใช้เทคนิควิเคราะห์ความถดถอยนั้น มีเงื่อนไขว่าข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนด 4 ประการ คือ 1) ความแปรปรวนของข้อมูลคงที่ 2) ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ 3) ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ (Gujarati, 2003; Wooldridge, 2003) 4) ข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน

1) การตรวจสอบความคงที่ของความแปรปรวนของข้อมูล

งานวิจัยนี้ตรวจสอบความแปรปรวนของข้อมูลด้วยวิธี Breusch-Pagan และ White's Test ของค่าสังเกตหลังจากตัดค่าสังเกตผิดปกติออกไปแล้ว จำนวน 253 ค่าสังเกต ผลการตรวจสอบแสดงว่ามีปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนของข้อมูล ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลปรากฏดังนี้

วิธี	ค่าสถิติ	p-value
White's Test	61.10	<0.0001
Breusch-Pagan	33.54	<0.0001

สุพล ดุรงค์วัฒนา (2549 : 260) เสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาไว้ 2 แนวทาง คือ 1) การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบความถดถอยเชิงพหุด้วยวิธีกำลังสองเศษเหลือน้อยที่สุดแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Least Square Method) และ 2) การแปลงให้ความแปรปรวนคงที่ (Variance Stabilized Transformation) ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการแปลงข้อมูลตัวแปรตามด้วยฟังก์ชันลอการิทึมของข้อมูลราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ ผลปรากฏว่าสามารถแก้ไขปัญหาคงที่ไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนของข้อมูลได้ ปรากฏผลดังนี้

วิธี	ค่าสถิติ	p-value
White's Test	13.07	0.6673
Breusch-Pagan	3.91	0.5627

2) การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล

การตรวจสอบโดยใช้สถิติ Shapiro-wilk และ Kolmogorov-Smirnov ของข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความคงที่ของค่าความแปรปรวนมาแล้ว และตัดค่าผิดปกติของข้อมูลออกไป ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตัวแปรตามแปลงด้วยฟังก์ชันลอการิทึมของข้อมูล เป็นข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ในการศึกษา 98 ค่าสังเกต และข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 155 ค่าสังเกต รวมข้อมูลของ ปี พ.ศ. 2549-2550 ที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 253 ค่าสังเกต พบว่าข้อมูลราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญมีการแจกแจงปกติ โดยผ่านการตรวจสอบ Kolmogorov-Smirnov ดังนี้

วิธี	Statistic	p-value
Kolmogorov-Smirnov	0.053204	0.0805
Shapiro-Wilk	0.987253	0.0241

3) ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ

การตรวจสอบใช้สถิติ Variance inflation factor (VIF) และ Condition Index (CI) โดยหากค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 หรือ CI มีค่ามากกว่า 30 แสดงว่ามีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ ซึ่งใน

การศึกษานี้เมื่อทดสอบข้อมูลที่เลือกนำมาศึกษาคือข้อมูลที่ตัวแปรตามที่แปลงด้วยฟังก์ชันลอการิทึมของข้อมูล พบว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุของตัวแปรใด ดังนี้

ตัวแปร	VIF
BVEConso _{it}	1.962
EarnConso _{it}	1.896
$ EarnSF_{it} - EarnConso $	1.069
Eigenvalue	CI
1	1.0000
2	1.908
3	2.296
4	3.436

- 1) การตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของข้อมูลตรวจสอบโดยใช้ Run test โดยผู้วิจัยเลือกใช้ค่า Mean เป็น cut off point เนื่องจาก ตัวแปรมีมาตรวัดเป็นระดับ scale ผลการทดสอบแสดงว่าค่าสังเกตของตัวแปรทุกตัวมีความเป็นอิสระต่อกัน ผลการวิเคราะห์ด้วย Runs Test ดังนี้

Runs Test (ใช้ Median เป็น cut off point) ข้อมูลรวม 2 ปี

	lmve	bve	earn	absdiffeps
Test Value ^a	1.87	5.26	.51	.15
Cases < Test Value	126	126	126	126
Cases >= Test Value	127	127	127	127
Total Cases	253	253	253	253
Number of Runs	120	128	124	125
Z	-.945	.063	-.441	-.315
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.345	0.950	0.659	0.753

a. Median

ภาคผนวก ข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทดสอบความสัมพันธ์ของมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นกับมูลค่าตามบัญชี กำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวม และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิซึ่งเกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย โดยใช้ตัวแปรที่เป็นมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม ณ ต้นปี

เพื่อทดสอบว่าผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยระหว่างความสัมพันธ์ของมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นกับมูลค่าทางบัญชี กำไรสุทธิของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อย ไม่ได้มีผลกระทบจากการแปลงค่าตัวแปรต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความสัมพันธ์นี้ด้วยข้อมูลอีกชุดหนึ่ง ทั้งนี้ Kothari and Zimmerman (1995: 168) เสนอแนะให้ใช้เทคนิคการหารตัวแบบมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นด้วยตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ งานวิจัยนี้จึงใช้มูลค่าสินทรัพย์รวม ณ ต้นปีเป็นตัวหารสำหรับตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัว และทำการทดสอบใหม่อีกครั้ง ทั้งนี้ก่อนใช้ข้อมูลชุดนี้ได้ทำการตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลค่าสังเกต และการตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความถดถอย และทำการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความถดถอย

การตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลค่าสังเกต

ข้อมูลค่าสังเกตที่ผิดปกติจะมีผลต่อการประมาณค่าของพารามิเตอร์ กล่าวคือ แม้จะไม่มีผลต่อความถูกต้องของตัวสถิติของการทดสอบสมมติฐานเชิงสถิติก็ตาม แต่จะทำให้ค่าประมาณอาจมีค่าต่ำหรือสูงกว่าค่าประมาณที่ควรจะเป็น วิธีการตรวจสอบค่าสังเกตผิดปกติในที่นี้ใช้วิธีระยะทางของ Cook (Cook's distance) ซึ่งมีเกณฑ์ในการตัดสินว่าถ้าค่า $D_i > \frac{4}{n - p - 1}$ ข้อมูลรายการนั้นเป็นข้อมูลผิดปกติที่มีอิทธิพล (สุพล ดุรงค์วัฒนา, 2549) เมื่อ $n =$ จำนวนค่าสังเกต และ $p =$ จำนวนตัวแปรอิสระในตัวแบบความถดถอย สำหรับชุดข้อมูลที่แปลงข้อมูลด้วยการหารด้วยมูลค่าทางบัญชี ณ ต้นปี และใช้ฟังก์ชัน ลอการิทึมกับตัวแปรตาม เมื่อนำมาพิจารณาค่าสังเกตที่ผิดปกติ คือ $\frac{4}{278 - 5 - 1} = 0.0147$ ผลการตรวจสอบความผิดปกติ พบว่าค่าสังเกตในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 1 ค่าสังเกต ค่าสังเกตในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 8 ค่าสังเกต มีความผิดปกติ คือค่าสังเกต วิธีการแก้ไขปัญหาข้อมูลผิดปกติที่มีอิทธิพลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือวิธีการตัดทิ้งข้อมูลผิดปกติ ดังนั้นข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเดิมมี 110 ค่าสังเกต ได้ตัดออกไป 1 ค่าสังเกต คงเหลือใช้ในการศึกษา 109 ค่าสังเกต

และข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเดิมมี 168 ค่าสังเกต ได้ตัดออกไป 8 ค่าสังเกต คงเหลือที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 160 ค่าสังเกต รวมข้อมูลของ ปี พ.ศ. 2549-2550 ที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 269 ค่าสังเกต

การตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความถดถอย

ในการใช้เทคนิควิเคราะห์ความถดถอยนั้น มีเงื่อนไขว่าข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนด 4 ประการ คือ 1) ความแปรปรวนของข้อมูลคงที่ 2) ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ 3) ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ (Gujarati, 2003; Wooldridge, 2003) 4) ข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน

1) การตรวจสอบความคงที่ของความแปรปรวนของข้อมูล

งานวิจัยนี้ตรวจสอบความแปรปรวนของข้อมูลด้วยวิธี Breusch-Pagan และ White's Test ของค่าสังเกตหลังจากตัดค่าสังเกตผิดปกติออกไปแล้ว จำนวน 269 ค่าสังเกต ผลการตรวจสอบ แสดงว่าไม่มีปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนของข้อมูล ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลปรากฏดังนี้

วิธี	ค่าสถิติ	p-value
White's Test	14.01	0.5982
Breusch-Pagan	14.39	0.4944

2) การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล

การตรวจสอบโดยใช้สถิติ Shapiro-wilk และ Kolmogorov-Smirnov ของข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความคงที่ของความแปรปรวนมาแล้ว และตัดค่าผิดปกติของข้อมูลออกไป เป็นข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ในการศึกษา 109 ค่าสังเกต และข้อมูลในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 160 ค่าสังเกต รวมข้อมูลของ ปี พ.ศ. 2549-2550 ที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 269 ค่าสังเกต พบว่าข้อมูลราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญไม่มีการแจกแจงแบบปกติ โดยไม่ผ่านการตรวจสอบ Kolmogorov-Smirnov และการตรวจสอบ Shapiro-Wilk ดังนี้

วิธี	Statistic	p-value
Kolmogorov-Smirnov	0.1432	<0.0001
Shapiro-Wilk	0.8410	<0.0001

ผู้วิจัยจึงแก้ไขปัญหานี้ด้วยการแปลงข้อมูลตัวแปรตามด้วยฟังก์ชันลอการิทึม พบว่าข้อมูลมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้นมีการแจกแจงแบบปกติ โดยผ่านการตรวจสอบ Kolmogorov-Smirnov และ Shapiro-Wilk ดังนี้

วิธี	Statistic	p-value
Kolmogorov-Smirnov	0.9934	0.2899
Shapiro-Wilk	0.0365	>0.1500

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ข้อมูลที่ตัวแปรตามที่แปลงด้วยฟังก์ชันลอการิทึมของข้อมูลที่หารด้วยมูลค่าสินทรัพย์รวมของกิจการ ณ ต้นปี

3) ตัวแปรอิสระไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ

การตรวจสอบใช้สถิติ Variance inflation factor (VIF) และ Condition Index (CI) โดยหากค่า VIF มีค่ามากกว่า 10 หรือ CI มีค่ามากกว่า 30 แสดงว่ามีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุ ซึ่งในการศึกษานี้เมื่อทดสอบข้อมูลที่เลือกนำมาศึกษาคือข้อมูลที่ตัวแปรตามที่แปลงด้วยฟังก์ชันลอการิทึมของข้อมูลที่หารด้วยมูลค่าตามบัญชี ณ ต้นปี พบว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุของตัวแปรใด ยกเว้นตัวแปรความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สู่จากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยกับตัวแปรความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สู่ที่ก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกิน 0.90 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปร	VIF
BVEConso _{it}	1.592
EarnConso _{it}	1.654
$ EarnSF_{it} - EarnConso $	1.052
Eigenvalue	CI
1	1.000
2	1.895
3	2.338
4	5.967

2) การตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของข้อมูลตรวจสอบโดยใช้ Run test โดยใช้ค่า Median และค่า Mean เป็น cut off point เนื่องจาก ตัวแปรมีมาตรวัดเป็นระดับ scale ผลการทดสอบแสดงว่าค่าสังเกตของตัวแปรมูลค่ายุติธรรมของส่วนของผู้ถือหุ้น และมูลค่าตามบัญชีมีอิสระต่อกัน แต่ค่าสังเกตของตัวแปรกำไรสุทธิจากงบการเงินรวม และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของวิธีการบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังนี้

Runs Test (ใช้ Median เป็น cut off point) ข้อมูลรวม 2 ปี

	lmve	bve	earn	absdiffeps
Test Value ^a	-.47	.52	.05	.21
Cases < Test Value	134	134	134	134
Cases >= Test Value	135	135	135	135
Total Cases	269	269	269	269
Number of Runs	129	130	120	85
Z	-.794	-.672	-1.893	-6.169
Asymp. Sig. (2-tailed)	.427	.502	.058	.000

Runs Test (ใช้ Median เป็น cut off point) ข้อมูลรวม 2 ปี

	lmve	bve	earn	absdiffeps
Test Value ^a	-.47	.52	.05	.21
Cases < Test Value	134	134	134	134
Cases >= Test Value	135	135	135	135
Total Cases	269	269	269	269
Number of Runs	129	130	120	85
Z	-.794	-.672	-1.893	-6.169
Asymp. Sig. (2-tailed)	.427	.502	.058	.000

a. Median

Runs Test (ใช้ Mean เป็น cut off point) ข้อมูลรวม 2 ปี

	lmve	bve	earn	absdiffeps
Test Value ^a	-.6145	.5235	.0541	7.5653
Cases < Test Value	118	140	136	207
Cases >= Test Value	151	129	133	62
Total Cases	269	269	269	269
Number of Runs	125	126	120	61
Z	-1.051	-1.135	-1.892	-6.109
Asymp. Sig. (2-tailed)	.293	.256	.059	.000

a. Mean

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการแปลงข้อมูลของตัวแปรกำไรสุทธิจากงบการเงินรวม ด้วยฟังก์ชันลอกการิทึม และแปลงความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของวิธีการบันทึกบัญชีตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียด้วยฟังก์ชันส่วนกลับ ผลการวิเคราะห์ด้วย Runs Test พบว่าการทดสอบ Run test โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เป็น cut off point แสดงว่าข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน ดังนี้

Runs Test (ใช้ Mean เป็น cut off point) ข้อมูลรวม 2 ปี

	lmve	bve	lnEarn	recipAbsdiffeps
Test Value ^a	-6.145	.5235	-2.9320	91.0021
Cases < Test Value	118	140	84	229
Cases >= Test Value	151	129	133	25
Total Cases	269	269	217	254
Number of Runs	125	126	98	45
Z	-1.051	-1.135	-.856	-.385
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.293	0.256	0.392	0.700

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลค่าสังเกต และการตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ความถดถอยจำนวน 269 ค่า มาวิเคราะห์ความถดถอย แต่เนื่องจากข้อมูลชุดนี้มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุของตัวแปรความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสีย กับตัวแปรความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยแบบบริดจ์ ผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของกิจการกับมูลค่าตามบัญชี และกำไร (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินรวมของกิจการ และความแตกต่างของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียเปรียบเทียบกับก่อนและหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

$$MVE_{it} = \alpha_0 + \alpha_{0*} * D + \alpha_1 BVEConso_{it} + \alpha_2 EarnConso_{it} + \alpha_3 |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}| + \alpha_4 D * |EarnSF_{it} - EarnConso_{it}|$$

ตัวแปร (n= 269)	α	t	p-value
<i>Constant</i>	-1.40	-9.73	<0.001
<i>D * Constant</i>	-0.03	-0.32	0.746
<i>BVEConso</i>	1.81	9.08	<0.001
<i>EarnConso</i>	0.03	2.12	0.035
<i> EarnSF - EarnConso </i>	-0.03	-2.37	0.018
<i>D * EarnSF - EarnConso </i>	0.03	2.38	0.018
Adjusted R ²	0.62		

MVE คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมมูลค่ายุติธรรมรวมของส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการหารสินทรัพย์รวม ณ ต้นปี

BVEConso คือ มูลค่าตามบัญชีรวมของกิจการในงบการเงินรวมหารสินทรัพย์รวม ณ ต้นปี

EarnConso คือ ฟังก์ชันลอกการิทึมของข้อมูลกำไร (ขาดทุน) สุทธิรวมของกิจการในงบการเงินรวมหารสินทรัพย์รวม ณ ต้นปี

|EarnSF - EarnConso| คือ ค่าสัมบูรณ์ของส่วนกลับข้อมูลความแตกต่างรวมของกำไร (ขาดทุน) สุทธิที่เกิดจากการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในบริษัทย่อยตามวิธีราคาทุนและวิธีส่วนได้เสียซึ่งเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ หรือค่าสัมบูรณ์ของส่วนกลับความแตกต่างรวมของกำไรสุทธิ (ขาดทุน) สุทธิในงบการเงินเฉพาะกิจการและงบการเงินรวมหลังจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

D คือ ตัวแปรหุ่น มีค่า = 0 หากเป็นข้อมูลก่อนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้ มีค่า = 1 หากเป็นข้อมูลหลังมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27 บังคับใช้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

พวงเพ็ญ ชูรินทร์ เกิดเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2503 จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต และปริญญาโทชั้นมหาบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2525 และ 2534 ตามลำดับ ปัจจุบันทำงานเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย